

ZARZĄD POWIATU KOLBUSZOWSKIEGO

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA dla POWIATU KOLBUSZOWSKIEGO

Kolbuszowa, 2004 r.

SPIS TREŚCI :

CZĘŚĆ I: USTALENIA OGÓLNE.	4
1. Przesłanki ogólne.....	4
2. Podstawy prawne.	4
3. Funkcje programu.	5
4. Cele programu.....	6
5. Okres objęty <i>Programem</i>	7
6. Metoda opracowania.....	8
7. Polityka ekologiczna województwa	9
8. Polityka ekologiczna powiatu.....	11
9. Tendencje rozwojowe powiatu w odniesieniu do województwa.	13
10. System zarządzania programem.	14
10.1. Instrumenty i narzędzia realizacji programu.....	14
10.2. Kontrola Programu.....	17
10.2.4. <i>Monitoring skutków realizacji Programu</i>	18
10.3. Struktura zarządzania programem.	19
10.4. Procedura weryfikacji programu.....	20
11. Źródła finansowania programu.....	20
11.1. Założenia szacunku kosztów realizacji programu.	20
11.2. Finansowanie programu.....	21
CZĘŚĆ II - DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA	25
1. CHARAKTERYSTYKA POWIATU.	25
1.1. Dane podstawowe.....	25
1.2. Zasoby środowiska przyrodniczego	30
2. Zagrożenia środowiska.....	54
2.1. Klimat akustyczny, transport.....	54
2.2. Promieniowanie elektromagnetyczne.....	56
2.3. Odpady	57
2.4. Zagrożenia wód.....	57
2.5. Poważne awarie	59
2.7. Zagrożenia globalne.....	59
3. Infrastruktura ochrony środowiska.....	60
3.1. Wodociągi i ujęcia wody.....	60
3.2. Kanalizacje i oczyszczalnie ścieków.....	62
3.3. Gospodarowanie energią	73
3.4. Gospodarka odpadami	74
4. Wnioski z diagnozy	75
4.1. Uwarunkowania wewnętrzne	75

4.2. Uwarunkowania zewnętrzne	76
4.3. Ważniejsze problemy ekologiczne w powiecie.....	77
CZEŚĆ III - USTALENIA SZCZEGÓŁOWE.....	77
1. TERMINY, KOSZTY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	94
<u>CZEŚĆ IV. STRESZCZENIE</u>	102

CZEŚĆ I: USTALENIA OGÓLNE.

1. Przesłanki ogólne.

Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. stanowi, że Rzeczypospolita Polska zapewnia ochronę środowiska kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju oraz wskazuje, iż ochrona środowiska jest obowiązkiem obywateli władz publicznych, które poprzez swoją politykę, powinny zapewnić nie tylko bezpieczeństwo ekologiczne, ale i dostęp do zasobów nieuszczerplonych współczesnemu i przyszłemu pokoleniu. Władzami publicznymi w rozumieniu powyższego zapisu są również powiaty.

Ustawa o samorządzie powiatowym między innymi stwierdza, że powiat wykonuje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym określone ustawami, w tym również zadania z zakresu ochrony przyrody, ochrony środowiska, leśnictwa, gospodarki wodnej, rybactwa śródlądowego, zapobiegania nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska.

Powiat, akceptując zasady zrównoważonego rozwoju szuka takich kierunków rozwoju, które doprowadzą do ograniczania emisji, zmniejszania energo-, wodo- i materiałochłonności, poprawy jakości środowiska przyrodniczego, wzmacniania struktur ekologicznych, rozwijania aktywności obywatelskiej, poprawy jakości życia mieszkańców. Winno w tym pomóc właściwe, zgodne z ideą ekorozwoju, planowanie wszelkich działań.

Polskie przepisy z zakresu ochrony środowiska przewidują tworzenie kilku różnych typów planów i programów redukcji emisji zanieczyszczeń. Jednymi z takich dokumentów są lub mają być: Polityka ekologiczna państwa, programy ochrony środowiska oraz plany gospodarki odpadami.

Przedstawiany „Program ochrony środowiska w powiecie kolbuszowskim” wraz z „Planem gospodarki odpadami” jest opracowaniem, które kompleksowo przedstawia politykę ekologiczną powiatu. Jest równocześnie nowym aktualnym, źródłem informacji o ekologicznych uwarunkowaniach tego terenu, ale także spisem konkretnych zadań dla organów powiatu, zaleceń dla gmin, a także wszystkich korzystających ze środowiska.

2. Podstawy prawne.

Działania z zakresu ochrony środowiska w powiecie muszą być podejmowane na podstawie aktualnego programu ochrony środowiska. Art. 17 ust.1 ustawy Prawo ochrony środowiska stanowi, że zarząd powiatu opracowuje program ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, przy czym projekt programu powiatu winien być zaopiniowany przez zarząd województwa. Program powinien określać wymagania odnoszące się do polityki ekologicznej państwa, a w szczególności:

- cele i priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawne, ekonomiczne, społeczne.

Program ochrony środowiska winien zostać uchwalony przez Radę Powiatu. Z wykonania Programu Zarząd Powiatu sporządzi co dwa lata raporty, które przedłoży Radzie Powiatu. Program stanowi całość z dokumentem „Plan gospodarki odpadami dla powiatu kolbuszowskiego” zwanym dalej Planem. Program i Plan obejmują najbliższe lata (2004 – 2007), z tym, że określone w nim cele i działania przewidziane są również na dalsze, kolejne lata (2008 –2011).

Dla lepszej spójności z dokumentami opracowanymi na szczeblu województwa zachowano w nich układ dokumentów strukturę dokumentów stworzonych na szczeblu województwa.

W skład *Programu* wchodzi:

I. Ustalenia *Programu* obejmujące:

1. Funkcje *Programu* oraz jego powiązania formalne i merytoryczne z programami ochrony środowiska szczebla wojewódzkiego niższego gminnego oraz strategicznymi dokumentami, powiatowymi wojewódzkimi i krajowymi.
2. Cele strategiczne, wyznaczone wg hierarchii ważności, w obrębie 3 pól strategicznych:
 - a. Ochrony i poprawy stanu środowiska,
 - b. Racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska,
 - c. Edukacji ekologicznej;
3. System zarządzania Programem (procedury kontroli, mierniki realizacji, procedury weryfikacji oraz uczestnicy i instrumenty wdrażania i realizacji Programu);
4. Szacunkowe koszty i źródła finansowania Programu oraz harmonogram jego realizacji (w formie tabeli finansowej).

II. Opis *Programu*, zawierające szczegółowe informacje o uwarunkowaniach zewnętrznych i wewnętrznych, jakie determinowały przyjęte w „Ustaleniach Programu” cele strategiczne, a w ich ramach, cele długo i krótkookresowe oraz działania inwestycyjne i nieinwestycyjne, które powinny zapewnić osiągnięcie tych celów. Określają one w szczególności:

- 1) cele polityki ekologicznej państwa;
- 2) tendencje rozwoju powiatu kolbuszowskiego;
- 3) aktualny stan środowiska powiatu;
- 4) działania w zakresie poprawy i ochrony stanu środowiska na obszarze i powiatu;
- 5) uwarunkowania prawne,
- 6) możliwości wdrażania, realizacji i finansowania Programu (działań ochrony środowiska).

3. Funkcje programu.

„*Program ochrony środowiska w powiecie kolbuszowskim.*” jest podstawowym dokumentem koordynującym działania w zakresie ochrony środowiska w powiecie. Podstawowe funkcje jakie spełnia to:

- przekazuje społeczeństwu, przedsiębiorcom, samorządom informacje na temat zasobów środowiska przyrodniczego oraz stanu poszczególnych komponentów środowiska;
- omawia najważniejsze problemy (w tym zagrożenia ekologiczne) proponując sposoby ich rozwiązania w określonym czasie;
- określa sposoby współpracy administracji publicznej wszystkich szczebli oraz instytucji i pozarządowych organizacji ekologicznych na rzecz ochrony środowiska w powiecie;

Ponadto:

- jest gwarantem wdrażania zrównoważonego rozwoju powiatu;
- ułatwia, a niekiedy formalnie umożliwia występowanie o środki finansowe potrzebne do realizacji przedsięwzięć;
- ułatwia i obiektywizuje wydawanie decyzji określających sposób i zakres korzystania ze środowiska;
- organizuje system informacji o stanie środowiska i działaniach zmierzających do jego poprawy.

Równocześnie „*Program ochrony środowiska w powiecie kolbuszowskim*” będzie ułatwiał opiniowanie gminnych programów ochrony środowiska oraz prowadzenie polityki przestrzennej w powiecie.

4. Cele programu.

Głównym celem *Programu* jest określenie polityki ekologicznej powiatu kolbuszowskiego wynikającej ze „Strategia rozwoju powiatu kolbuszowskiego 2000 – 2006”, realizującej politykę ekologiczną państwa, rozumianą jako:

- zjednoczenie celów ochrony środowiska z wyzwaniami zrównoważonego rozwoju w warunkach jednoczenia się Europy;
- rozszerzania ogólnoświatowej troski o Ziemię i jej przyszłych mieszkańców.

Najważniejsze problemy i cele zawierają następujące, przyjęte przez Parlament dokumenty krajowe :

- Polityka ekologiczna państwa (1991 r.) i II Polityka ekologiczna państwa (2001 r.),
- Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010 (2002 r.),
- Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010,
- Polska 2025, długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju,
- Krajowy plan gospodarki odpadami (2002 r.),
- Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych,

oraz uwzględniające uwarunkowania międzynarodowe, a w szczególności:

- Agendę 21 – Ramowy Program Działań,
- Strategię zrównoważonego rozwoju Unii Europejskiej (2001 r.) oraz Unijne programy ochrony środowiska,
- dyrektywy UE,
- konwencje i porozumienia międzynarodowe podpisane i ratyfikowane przez Polskę.

Ponadto *Program* uwzględnia uwarunkowania wojewódzkie wynikające z:

- Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2000 - 2006;
- Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego;
- Planu gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego.

Program przyjmuje podstawowe zasady ogólne, leżące u podstaw polityki ochrony środowiska UE i Polski. Są to:

- zasada zrównoważonego rozwoju;
- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach:
 - sprawiedliwości międzypokoleniowej,
 - sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej,
 - równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,
- zasada przezorności ,
- zasada uspołecznienia i subsydiarności,
- zasada prewencji,
- zasada „zanieczyszczający” płaci,
- zasada skuteczności efektywności ekologicznej i ekonomicznej.

Program określa:

- aktualną sytuację ekologiczną w powiecie, w powiązaniu z sytuacją województwa i sąsiednimi powiatami,
- ekologiczne, przestrzenne, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania rozwoju powiatu,
- priorytetowe działania w podziale na krótkoterminowe (lata 2004 – 2007) i długoterminowe (do roku 2011),

- harmonogram konkretnych zadań w zakresie ograniczenia emisji, ochrony zasobów przyrody, racjonalnego gospodarowania środowiskiem, aktywizacji prośrodowiskowej społeczeństwa i wzrostu świadomości ekologicznej z podziałem na:
 - zadania powiatu,
 - zadania innych organów administracji publicznej oraz instytucji, przedsiębiorstw i organizacji społecznych,
 - zalecenia do programów gmin,
- uwarunkowania realizacyjne *Programu*, jego wdrożenie i monitoring.

W ujęciu przestrzennym *Program* dotyczy powiatu kolbuszowskiego z uwzględnieniem różnego rodzaju powiązań, w tym ekologicznych z sąsiednimi powiatami.

Program opracowany jest z uwzględnieniem ustrojowej pozycji samorządu powiatu i jego kompetencji wynikających z przepisów prawa ochrony środowiska, a więc ograniczonych własnych możliwości realizacyjnych i finansowych.

Jako cel strategiczny *Programu* określono „Poprawę stanu środowiska przyrodniczego i ochrona jego zasobów zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego”.

Cele operacyjne, przedstawione w Programie określono biorąc pod uwagę „Strategia rozwoju powiatu kolbuszowskiego 2000 – 2006”, znowelizowane prawo ekologiczne, dyrektywy UE, wynegocjowane z UE okresy dostosowawcze w obszarze „środowisko” i aktualną sytuację ekologiczną w powiecie oraz obserwowane trendy. Biorąc powyższe pod uwagę cele szczegółowe przedstawiają się następująco :

- stałe ograniczanie emisji substancji i energii,
- bierna i czynna ochrona zasobów środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
- racjonalne gospodarowanie środowiskiem,
- zwiększanie aktywności obywatelskiej i podnoszenie stanu świadomości ekologicznej społeczeństwa.

Program uwzględnia :

- aspekty regionalny i społeczny;
 - uwarunkowania wynikające z zakwalifikowania powiatu do obszaru problemowego polityki rozwoju województwa
 - uwarunkowania przestrzenne rozwoju zrównoważonego powiatu powiązanego:
 - ciągami ekologicznymi ;
 - z sąsiednimi powiatami;
- zwracając uwagę na uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej w zlewniach rzek.

5. Okres objęty Programem.

Terminy określono w oparciu o "Politykę ekologiczną państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektyw na lata 2007 – 2010" oraz zgodnie z ustaleniami Prawa ochrony środowiska.

Ten ostatni przepis określa w art. 14 ust. 2, iż politykę ekologiczną przyjmuje się na okres czterech lat z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne cztery lata. Stąd *Program* zawiera zadania dla dwóch faz :

- cele krótkoterminowe – lata 2004 – 2007;
- cele długoterminowe – do roku 2011.

Ocena i weryfikacja realizacji zadań *Programu* dokonywana będzie zgodnie z wymogami ustawy - Prawo ochrony środowiska, co 2 lata licząc od daty przyjęcia *Programu*. W okresie obowiązywania. Aktualizacja zarówno Programu jak i Planu nastąpić musi po upływie 4 lat (zgodnie z ustawą o odpadach).

6. Metoda opracowania.

Program opracowany został metodą społeczno – ekspercką przy konsultacji z członkami zespołu konsultacyjnego, pracownikami Starostwa Powiatowego, członkami Zarządu Powiatu, Burmistrzem i Wójtami, przedstawicielami nauki, szkół, przedsiębiorców, pozarządowych organizacji ekologicznych.

Przy opracowywaniu *Programu*:

- wykorzystano doświadczenia członków zespołu autorskiego oraz wszystkich konsultantów;
- współpracowano z samorządami gmin oraz miasta;
- wykorzystano materiały z gmin, powiatu, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego, Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego, Podkarpackiego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska

W trakcie prac nad *Programem*:

- dokonano oceny relacji pomiędzy programami na szczeblu centralnym, wojewódzkim, powiatowym, gminnym;
- przygotowano rozpoznanie ankietowe, aby dotrzeć do jednostek samorządu powiatu, samorządów gmin;
- przeprowadzono analizę SWOT (mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń), uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych wykorzystując ją do określenia celów szczegółowych *Programu*,

określono priorytetowe działania na lata 2004 – 2007 i 2008 – 2011 oraz programy zadaniowe skoordynowane ze „Strategia rozwoju powiatu kolbuszowskiego 2000 – 2006” uwzględniając „Program ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego”, „Strategię rozwoju województwa podkarpackiego” oraz „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego”

- sprecyzowano uwarunkowania realizacyjne *Programu* w zakresie rozwiązań prawnych, ekonomicznych, przestrzennych, społecznych i związanych z implementacją prawa i procedur unijnych,
- określono sposoby wdrażania i zasady monitorowania *Programu*.

Uwzględniając charakter opracowania przyjętą, że *Program* :

- reprezentuje podejście całościowe, uwzględniające wszystkie komponenty środowiska i wszystkie zewnętrzne implikacje,
- reprezentuje podejście selektywne, eksponujące procesy i problemy o decydującym priorytetowym znaczeniu dla realizacji zasad ekorozwoju powiatu,
- reprezentuje podejście problemowe, zmuszające do analizowania całych łańcuchów przyczynowo-skutkowych i aktywnego, twórczego interpretowania diagnozy, celów i zadań.
- reprezentuje podejście prognostyczne, zapewniające stałe wzbogacenie *Programu* w miarę dokonywanych postępów.

Niniejsze opracowanie składa się z następujących zasadniczych części:

1. Ogólne dane o powiecie i stanie środowiska na koniec 2002 roku.
2. Analiza uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.
3. Cele polityki ekologicznej państwa i województwa podkarpackiego;
4. Priorytetowe działania w powiecie kolbuszowskim;
5. Program zadaniowy;
6. Uwarunkowania realizacyjne;
7. Propozycje systemu wdrażania i monitorowania programu;
8. Informacje o wykorzystanych materiałach i opracowaniach;
9. Załączniki tekstowe, tabelaryczne i graficzne.

7. Polityka ekologiczna województwa

Niniejsze opracowanie stanowi dokument sporządzany na szczeblu powiatu, w związku z tym jego głównym punktem odniesienia jest *Program ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego*, który przenosi na szczebel regionalny główne założenia „II polityki ekologicznej Państwa” oraz dokumentu „Program wykonawczy do „II Polityki ekologicznej Państwa na lata 2002 – 2010”.

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w województwie podkarpackim zmierzają obecnie w dwóch kierunkach:

1. Poprawy stanu środowiska i uzyskania dobrych wskaźników w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, odpadowości, energochłonności i emisji zanieczyszczeń.
2. Przyspieszenia rozwoju gospodarczego województwa i zaspokojenia aspiracji mieszkańców regionu przy wykorzystaniu potencjału tkwiącego w zasobach naturalnych i kulturowych województwa (turystyka, rolnictwo ekologiczne itp.).

Zgodnie z *Programem* działania koncentrować się będą m.in. na:

1. Modernizacji, rozbudowie i budowie systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków, regulacji rzek i potoków w pierwszej kolejności w miastach województwa podkarpackiego.
2. Modernizacji i budowie ujęć wody pitnej, dostosowanych do wymogów środowiska oraz ochronie źródeł poboru wód i GZWP, tworzeniu stref ochronnych.
3. Budowie i modernizacji wałów przeciwpowodziowych i zbiorników małej retencji.
4. Przedsięwzięciach w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne, budowie systemu selektywnej zbiórki śmieci, recyklingu.
5. Budowie infrastruktury gospodarki odpadami.
6. Kontynuacji rekultywacji terenów po byłych kopalniach siarki oraz rekultywacji nieczynnych składowisk śmieci, rekultywacji terenów poeksploatacyjnych,
7. Likwidacji mogilników, likwidacji „kopanek” (pochodzących z przełomu XIX i XX wieku miejsc eksploatacji ropy naftowej).
8. Współpracy transgranicznej w zakresie ochrony wód, współpracy międzywojewódzkiej w zakresie skutecznego wyegzekwowania realizacji zamierzeń ograniczających emisję hałasu przez Elektrownię im. T. Kościuszki S.A. w Połańcu oraz w zakresie ochrony wód i ochrony przyrody.
9. Wprowadzaniu najlepszych dostępnych technik.
10. Monitoringu jakości elementów środowiska, zwłaszcza na obszarach największych zagrożeń środowiska, i systematycznej kontroli zakładów przemysłowych.
11. Zmniejszeniu wielkości tzw. „emisji niskiej” w miastach województwa (zwłaszcza Rzeszowa, Przemyśla, Jarosławia, Dębicy, Tarnobrzega) i w miejscowościach uzdrowiskowych.
12. Opracowaniu map akustycznych, w pierwszej kolejności dla miasta Rzeszowa oraz na odcinkach dróg o największym natężeniu ruchu.
13. Zapobieganiu nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska (awariom przemysłowym).
14. Opracowaniu programów ochrony elementów środowiska (m.in. wojewódzkiego programu ochrony przed hałasem, programów ochrony przed hałasem miast, w pierwszej kolejności Rzeszowa, opracowaniu i wdrożeniu programów działań na rzecz ograniczenia spływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych, sporządzeniu wojewódzkiego planu zarządzania ryzykiem, sporządzeniu zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych dla wszystkich obszarów, objętych zewnętrznym oddziaływaniem awaryjnym zakładów o dużym ryzyku, programów wykonawczych energetycznego wykorzystania biomasy, rozwoju energetyki wodnej, wiatrowej, słonecznej oraz programu wykorzystania energii geotermalnej).
15. Wdrażaniu programów ochrony wód w zlewniach rzek (w tym współpraca międzywojewódzka).

16. Zarządzaniu środowiskiem (zwłaszcza w przedsiębiorstwach).
17. Stworzeniu systemów: zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi województwa, systemu monitoringu powietrza w pełni dostosowanego do wymagań Unii Europejskiej.
18. Rozwoju systemów elektroenergetycznych i teleinformatycznych w kierunku zapewnienia odpowiedniej jakości i pewności obsługi przy respektowaniu ekonomiki przyjmowanych rozwiązań i maksymalnej ochronie przed promieniowaniem pól elektromagnetycznych.
19. Poszukiwaniu, rozpoznawaniu i dokumentowaniu nowych złóż kopalin.
20. Wspieraniu wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnych oraz pomocy dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii.
21. Budowie urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii wytwarzanej z wykorzystaniem źródeł odnawialnych.

UWAGA : Istotne dla powiatu zadania podkreślono.

Zgodnie z *Programem* rozwiązywanie problemów w zakresie ochrony przyrody wiązać będzie się z podjęciem wielu działań m.in. z :

- 1) zapewnieniem instrumentów finansowych rekompensujących ograniczenia rozwojowe obszarów przewidzianych do objęcia radykalnymi formami ochrony przyrody,
- 2) wsparciem finansowym pozwalającym na bieżącą ochronę przyrody na obszarach już utworzonych,
- 3) opracowaniem planów ochrony i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla istniejących oraz tworzonych rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych,
- 4) opracowaniem wojewódzkich i powiatowych programów zalesień,
- 5) stworzeniem systemu monitoringu wojewódzkiego przyrody, respektującego zadania wynikające z porozumień i konwencji międzynarodowych oraz prawa Unii Europejskiej,
- 6) rozpoznaniem, dokumentowaniem, wyznaczaniem i ochroną obszarów cennych przyrodniczo (dokumentacje wstępne do proponowanych do utworzenia rezerwatów przyrody) oraz zbiorowisk roślinnych i biotopów wymagających szczególnej troski,
- 7) restytucją siedlisk rzadkich oraz zagrożonych wyginięciem gatunków flory i fauny,
- 8) wzmocnieniem etatowym i technicznym komórek organizacyjnych zajmujących się ochroną przyrody w zakresie zarządzania obszarami sieci Natura 2000, a zwłaszcza w urzędach gmin i powiatów,
- 9) zwiększeniem udziału środków finansowych przeznaczonych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na ochronę przyrody,
- 10) edukacją ekologiczną,
- 11) tworzeniem warunków do rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- 12) promocją i wdrażaniem programów rolnośrodowiskowych.

Dla realizacji polityki ekologicznej w powiecie ważne będą miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, określające przestrzenne rozmieszczenie przedsięwzięć ochrony środowiska. Ponadto decydujące będą przywalane wyżej ustalenia Programu wojewódzkiego.

W Programie tym na podstawie obowiązujących przepisów prawnych, diagnozy stanu istniejącego, powiatu, województwa podkarpackiego, priorytetów określonych w „Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2000-2006”, priorytetów inwestycyjnych określonych przez gminy i instytucje powiatowe, polityki ekologicznej państwa oraz wymogów Unii Europejskiej przyjęto następujące cele strategiczne (określone wg hierarchii i ważności), w obrębie pól strategicznych traktowanych równorzędnie:

Pole strategiczne nr 1: OCHRONA I POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA:

- Cel strategiczny nr 1/1. Zapewnienie najlepszej jakości wód, w tym utrzymanie ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną i ochronę przed powodzią.
- Cel strategiczny nr 2/1. Ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystywania i unieszkodliwiania.
- Cel strategiczny nr 3/1 Zmniejszenie uciążliwości hałasowej w środowisku.

- Cel strategiczny nr 4/1. Skuteczna ochrona ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym.
- Cel strategiczny nr 5/1. Ochrona przed poważnymi awariami i klęskami żywiołowymi, minimalizowanie ich skutków oraz zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.
- Cel strategiczny nr 6/1. Zapewnienie wysokiej jakości powietrza, spełniającego wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową powietrza.
- Cel strategiczny nr 7/1. Doskonalenie systemu obszarów chronionych, obszarów tym ochrona obszarów spełniających wymagania sieci ekologicznej Natura 2000.

Pole strategiczne nr 2: RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA:

- Cel strategiczny nr 2/1. Wzrost efektywności wykorzystania surowców, wody i energii tj. zmniejszenie ich zużycia na: jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi, statystycznego konsumenta itp. bez pogarszania standardu życiowego ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki powiatu kolbuszowskiego.
- Cel strategiczny nr 2/2. Rozwój energetyki odnawialnej, optymalne wykorzystanie jej zasobów i tworzenie rynku na technologie.
- Cel strategiczny nr 3/2. Zapewnienie najlepszej jakości gleb, stosownie do wymagań standardów europejskich i krajowych, zagospodarowanie terenów przemysłowych oraz racjonalne wykorzystanie ziemi (w tym rozwój rolnictwa ekologicznego).
- Cel strategiczny nr 4/2. Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin, ich kompleksowe wykorzystanie, łącznie z wykorzystaniem kopalin towarzyszących.
- Cel strategiczny nr 5/2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów oraz regulacja lesistości.

Pole strategiczne nr 3: WSPÓŁPRACA TRANSGRANICZNA:

- Cel strategiczny nr 1/3. Współpraca transgraniczna w zakresie: przeciwdziałania poważnym awariom oraz ochrony i racjonalnego wykorzystania przyrodniczych zasobów środowiska.

Pole strategiczne nr 4: EDUKACJI EKOLOGICZNA, DOSTĘP DO INFORMACJI I POSZERZANIE DIALOGU SPOŁECZNEGO :

- Cel nr 1/4. Propagowanie idei ochrony środowiska oraz trwałego i zrównoważonego rozwoju (ekonomicznego, ekologicznego i społecznego) w społeczeństwie.

8. Polityka ekologiczna powiatu

Polityka ekologiczna powiatu jest pochodną polityki ekologicznej przyjętej na szczeblu województwa oraz dokumentów strategicznych przyjętych na szczeblu powiatu, Dokumentem podstawowym określającym cele strategiczne rozwoju powiatu jest „Strategia rozwoju powiatu kolbuszowskiego 2000 – 2006”. Strategia wyróżnia pięć pól strategicznych, wokół których skupiał się będzie rozwój powiatu. Polami tymi są:

- Edukacja, kultura i rekreacja;
- Infrastruktura
- Środowisko wiejskie;
- Przedsiębiorczość

W polach tych wyróżniono cele strategiczne oraz kierunki działań wskazujące metody osiągania wskazanych celów. Komplementarnie w strategii wyróżniono priorytety rozwoju, nawiązując do wyznaczonych w wizji rozwoju powiatu i wymienionych wyżej pól strategicznych opartych na strategicznych wartościach i wyznaczonych kierunkach zmian i przekształceń. W ramach priorytetów sformułowane zostały cele strategiczne, które stanowią uszczegółowienie priorytetów i poprzez wyznaczone kierunki działań przenoszą je w sferę konkretyzacji.

Część priorytetów, celów i kierunków działań w ramach zrównoważonego rozwoju jest powiązana, co najmniej pośrednio z problematyką ochrony środowiska. Jednak bezpośrednie odniesienia do Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu kolbuszowskiego mają następujące priorytety i związane z nimi cele i kierunki działań:

Priorytety, cele i kierunki działań w dziedzinie (polu strategicznym) – EDUKACJA, KULTURA I REKREACJA

- I. Priorytet nr 1 – stworzenie możliwości wielostronnego kształcenia się mieszkańców wraz z systemem kształcenia ustawicznego w oparciu o instytucje oświatowe i kulturalne.
 - 1. Cel strategiczny nr 1 – zwiększenie szans zatrudnienia poprzez kształcenie w poszukiwanych i atrakcyjnych zawodach.
 - a. Kierunek 1 – prognozowanie zapotrzebowania na wykwalifikowane zasoby ludzkie na subregionalnym rynku pracy

Priorytety, cele i kierunki działań w dziedzinie (polu strategicznym) - INFRASTRUKTURA

- I. Priorytet nr 2 – Modernizacja i rozbudowa infrastruktury, w tym modernizacja istniejących dróg powiatowych i mostów.
 - 1. Cel strategiczny nr 1 – Podniesienie atrakcyjności powiatu dla inwestorów zewnętrznych i mieszkańców sąsiednich ośrodków miejsko – przemysłowych.
 - a. Kierunek 3 - modernizacja układu komunikacyjnego i budowa sieci telekomunikacyjnej i teleinformatycznej.
 - 2. Cel strategiczny nr 2 – poprawa jakości środowiska ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodno – ściekowej i gospodarki odpadami.
 - a. Kierunek 1 – porządkowanie i regulacja cieków wodnych;
 - b. Kierunek 2 – budowa sieci kanalizacyjnych w powiązaniu z oczyszczalniami ścieków
 - c. Kierunek 3 – zagospodarowanie odpadów.

Priorytety, cele i kierunki działań w dziedzinie (polu strategicznym) – ŚRODOWISKO WIEJSKIE:

- I. Priorytet 3 – aktywizacja gospodarcza ludności wiejskiej przez wspieranie tworzenia łańcucha surowcowo – przetwórczego i marketingowo – handlowego zdrowej żywności i wzrostu sfery usług i rzemiosła na terenach wiejskich.
 - 1. Cel strategiczny nr 1 – zwiększenie dochodowości gospodarstw rolnych działających w łańcuchu „zdrowa żywność”.
 - a. Kierunek 1 – edukacja ekonomiczna i technologiczna rolników w dziedzinie rozwoju technologicznego oraz podniesienie na wyższy poziom kultury rolnej.
 - b. Kierunek 3 – wspieranie rozwoju grup producenckich, przedsiębiorstw przetwórstwa rolno – spożywczego oraz instytucji marketingowo – handlowych w zakresie rolnictwa ekologiczne.
 - 2. Cel strategiczny nr 2 – powstawanie nowych firm i miejsc pracy poza rolnictwem jako alternatywna podstawa rozwoju środowisk wiejskich
 - a. Kierunek 1 – powstawanie ośrodków sportowo – rekreacyjnych i zagospodarowanie turystyczno – rekreacyjne zbiornika Wilcza Wola.

9. Tendencje rozwojowe powiatu w odniesieniu do województwa.

Dla prawidłowego ustalenia zadań w zakresie ochrony środowiska na szczeblu powiatu niezbędne jest odniesienie do tendencji rozwojowych regionu w szczególności w powiązaniu z dokumentami strategicznymi. Zgodnie ze Strategią w dalszym rozwoju ulegną dotychczasowe pasma i znajdujące się w nich korytarze osadnictwa, a w szczególności:

- 1) pasmo centralne jako część panauuropejskiego korytarza transportowego,
o znaczeniu międzynarodowym Berlin – Wrocław – Katowice – Kraków – Rzeszów – Lwów - Kijów, z aglomeracją rzeszowską, oparte na drodze nr 4, magistrali kolejowej E30 i autostradzie A-4.
- 2) pasmo zachodnie łączące miasta: Stalową Wolę - Tarnobrzeg – Mielec – Dębicę – z przedłużeniem do Jasła i połączeniem z pasmem południowym, z tworzącą się aglomeracją przemysłową stalowowolsko – mielecką,
- 3) pasmo wschodnie: Jarosław – Przeworsk – Leżajsk – Stalowa Wola,
- 4) pasmo południowe Jasło – Krosno – Sanok – Lesko – Ustrzyki Dolne – z przedłużeniem do drogowego i kolejowego przejścia granicznego z Ukrainą w Krościenku.

Na bazie kształtujących się już pasm społeczno – gospodarczych kształtować się będą nowe korytarze osadnictwa, a to:

1. Rzeszów – Strzyżów – Krosno – z przedłużeniem do drogowego przejścia granicznego ze Słowacją w Barwinku,
2. Rzeszów – Kolbuszowa,
3. Jarosław – Oleszyce – Lubaczów – Cieszanów.

Wzmocnieniu ulegną istniejące miasta - ośrodki rozwoju różnych szczebli: od europejskiego, przez ponadregionalne, regionalne, subregionalne, ponadlokalne do lokalnych oraz powstaną nowe ośrodki miejskie, dla których zakłada się:

- 1) rozwój miasta Rzeszowa jako krajowego ośrodka rozwoju o następujących funkcjach: aktywizacji społecznej i gospodarczej, kompleksowej restrukturyzacji gospodarki, rozwoju innowacji technologicznej oraz koncentracji szkolnictwa wyższego, wyspecjalizowanego ośrodka szkolnictwa średniego i wyspecjalizowanych usług medycznych, kultury, kultury fizycznej oraz obsługi ruchu turystycznego;
- 2) dalszy wzrost pozycji Rzeszowa, który potencjalnie, w dłuższym okresie czasu może osiągnąć rangę europolu we wschodniej Polsce, co wynika z „Koncepcji polityki przestrzennej zagospodarowania kraju”, a jest związane z różnymi elementami kreującymi rozwój;
- 3) rozwój miasta Przemyśla jako ośrodka o znaczeniu ponadregionalnym, ośrodka aktywizacji społecznej i gospodarczej, restrukturyzacji gospodarczej, rozwoju szkolnictwa wyższego, wyspecjalizowanego szkolnictwa średniego, wysoko wyspecjalizowanych usług medycznych, kultury i usług turystycznych;
- 4) rozwój Krosna i Tarnobrzega jako ośrodków o znaczeniu regionalnym: posiadających dobre warunki do pełnienia funkcji przemysłowych, usługowo-handlowych, administracyjnych, turystycznych i mieszkaniowych;
- 5) ośrodkami o potencjalnym znaczeniu regionalnym będą: Mielec i Stalowa Wola, pełniące wielorakie funkcje, w tym przemysłową o znaczeniu krajowym, rozwoju innowacji technologicznych i przedsiębiorczości oraz usług wyższego rzędu w zakresie szkolnictwa wyższego, wyspecjalizowanego średniego oraz ochrony zdrowia;

- 6) ośrodkami o znaczeniu subregionalnym będą: Dębica, Jarosław, Jasło i Sanok, które po restrukturyzacji istniejącego potencjału przemysłowego i rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, wykorzystując bazę infrastruktury społecznej, technicznej i ekonomicznej będą pełnić wielorakie funkcje;
 - 7) ośrodkami o znaczeniu ponadlokalnym o szansach dla rozwoju funkcji produkcyjnych, usługowo-handlowych, administracyjnych, w zakresie szkolnictwa wyższego i średniego wyspecjalizowanego oraz zdrowia będą pozostałe miasta powiatowe: Brzozów, Kolbuszowa, Lesko, Leżajsk, Lubaczów, Łańcut, Nisko, Przeworsk, zespół Ropczyce - Sędziszów Młp., Strzyżów, Ustrzyki Dolne;
 - 8) ośrodkami o znaczeniu lokalnym będą pozostałe miasta województwa: Baranów Sandomierski, Błażowa, Cieszanów, Dukla, Dynów, Głogów Młp., Iwonicz Zdrój, Jedlicze, Kańczuga, Narol, Nowa Dęba, Nowa Sarzyna, Oleszyce, Pilzno, Radomyśl Wielki, Radymno, Rudnik nad Sanem, Rymanów, Sieniawa, Sokołów Młp., Tyczyn, Zagórz, Ulanów;
 - 9) ośrodkami predestynowanymi do uzyskania statusu miast, ze względu na wzmogłą aktywność społeczną, gospodarczą oraz tradycje historyczne będą: Baligród, Bircza, Czudec, Dubiecko, Gorzyce, Horyniec, Kołaczyce, Korczyna, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski;
- Ustalenia te w znacznym stopniu mogą determinować rozwój powiatu kolbuszowskiego.

W okresie wdrażania tego Programu Ochrony Środowiska, większość przepisów prawnych z zakresu ochrony środowiska rozwinię się zgodnie z linią europejskich dyrektyw i regulacji. Przyłączenie Polski do UE będzie się wiązało z wieloma konsekwencjami dla powiatu kolbuszowskiego i województwa podkarpackiego, co zostało podkreślone w omówionych wcześniej dokumentach strategicznych przede wszystkim z możliwością korzystania ze środków unijnych, w postaci przewidywanych alokacji na poszczególne lata realizacji strategii. W związku z napływem kapitału zagranicznego, inwestorzy będą dokonywali wyboru terenów do inwestowania w oparciu o podstawowe czynniki, takie jak: dostępność komunikacyjna, dostępność rynkowa, tania siła robocza, atrakcyjność inwestowania. Powstające nowe inwestycje mogą być zagrożeniem dla przyrody i krajobrazu, a także mogą obniżyć jakość życia mieszkańców, w związku z negatywnym oddziaływaniem na środowisko. W ramach integrowanej europejskiej polityki rozwoju regionalnego wyodrębniono obszary współpracy nazwane Wielkimi Regionami Europejskimi. Region podkarpacki znajduje się na obszarze Regionu CADSES (obszar Europy Środkowej, Adriatyku, Dunaju i Europy Południowo-Wschodniej). Współpraca w ramach CADSES będzie zmierzała do wzmocnienia spójności terytorialnej Europy poprzez realizację m.in. następujących celów: poprawę struktury przestrzennej, kształtowanie rozwoju miast i sieci osadniczej, przekształcanie obszarów wiejskich, rozwój komunikacji i telekomunikacji, ochrona środowiska i zarządzanie dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym.

W nowych warunkach geopolitycznych pozycja regionu podkarpackiego zależeć będzie od zdolności włączenia się jego przestrzeni w proces integracji europejskiej, w sytuacji mało sprzyjających uwarunkowań zewnętrznych, związanych z mniej korzystnym położeniem i relatywnie niższą aktywnością inwestycyjną.

10. System zarządzania programem.

10.1. Instrumenty i narzędzia realizacji programu.

10.1.1. Instrumenty prawno - administracyjne

Instrumentami prawno - administracyjnymi, jakie stosowane będą do zarządzania realizacją Programu są:

- 1) Plan zagospodarowania przestrzennego województwa oraz studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i miast;

- 2) Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, przy których sporządzaniu lub aktualizacji należy uwzględnić:
 - a) istniejące i potencjalne obiekty niebezpieczne,
 - b) obszary niespełniające ustalonych wymagań w zakresie jakości środowiska,
 - c) obszary zalesień i zadrzewień,
 - d) obiekty i obszary o szczególnych walorach przyrodniczych,
 - e) wykorzystanie lokalnego potencjału w zakresie zaopatrzenia w energię i surowce,
 - f) relacje pomiędzy terenami zainwestowanymi a otwartymi.
- 3) Planu ochrony parków krajobrazowych oraz rezerwatów przyrody;
- 4) Wojewódzki program ochrony oraz gminne programy ochrony środowiska;
- 5) Programy naprawcze i pogromy dostosowawcze takie jak: programy ochrony powietrza, ochrony środowiska przed hałasem, programy zalesień, tworzone w celu doprowadzenia do przestrzegania standardów jakości środowiska, w przypadkach wskazanych w prawie ochrony środowiska lub innych przepisach szczególnych;
- 6) Krajowym Programie Zwiększania Lesistości
- 7) Strategie, programy branżowe i plany: gospodarki odpadami, ratownicze, ochrony przeciwpowodziowej, gospodarki wodnej itp.,
- 8) Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych)
- 9) Rozstrzygnięcia w sprawie przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze ;
- 10) Decyzje, w tym koncesje, (m.in. na eksploatację i poszukiwanie złóż kopalin podstawowych), pozwolenia wodnoprawne itp.;
- 11) Pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii;
- 12) Zezwolenia na przewóz przez granice państwa: odpadów niebezpiecznych, oraz określonych roślin i zwierząt;
- 13) Informacje o środowisku (np. raporty zanieczyszczeń, stan zanieczyszczenia środowiska, zgłoszenia poważnych awarii);
- 14) Oceny zagrożeń dla zdrowia ludzi i środowiska, w związku z podejmowaniem działań polegających na zamkniętym użyciu GMO, zamierzonym uwolnieniu GMO do środowiska;
- 15) Rejestry :
 - a) terenów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych, hałasu, zanieczyszczenia powietrza itp.
 - b) terenów, na których występują przekroczenia standardowych norm jakości gleby lub ziemi,
 - c) rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych,

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej prawnymi instrumentami ochrony środowiska będą przepisy prawa krajowego i specyficzne dla UE akty prawne, tj. dyrektywy, rozporządzenia, decyzje.

10.1.2. Instrumenty ekonomiczno-rynkowe.

Jako wzmocnienie narzędzi prawno – administracyjnych stosowane będą mechanizmy ekonomiczno-rynkowe, m.in. takie jak:

- 1) wspieranie rozwoju produkcji urządzeń służących ochronie środowiska;
- 2) wzmacnianie i poszerzanie oferty eksportowej polskich podmiotów gospodarczych;
- 3) rozwijanie produkcji i usług, które mniej obciążają środowisko;
- 4) zachowanie i tworzenie miejsc pracy w dziedzinach służących bezpośrednio lub pośrednio ochronie środowiska (tzw. zielone miejsca pracy);
- 5) Równoprawne warunki w dostępie do ograniczonych zasobów.

Najważniejszymi działaniami, jakie należy podejmować w ramach tych instrumentów powinny być:

1. Preferowanie przez administrację rządową i samorządową zakupu towarów, produktów oraz usług mających charakter trwały oraz proekologiczny;
2. Wprowadzanie wymogów ekologicznych do każdego przetargu organizowanego przez administrację rządową i samorządową;
3. Kształtowanie równoprawnych warunków konkurencji przez pełne stosowanie zasady „zanieczyszczający płaci”, wraz z uwzględnieniem kosztów zewnętrznych;
4. Wspieranie powstawania i zachowania tzw. „zielonych miejsc pracy”, w szczególności w: rolnictwie ekologicznym, agro- i ekoturystyce, leśnictwie, ochronie przyrody, odnawialnych źródłach energii, transporcie publicznym, działaniach na rzecz oszczędzania zasobów (np. w sferze gospodarki odpadami);
5. Włączanie instytucji finansowych do wspierania (na zasadach rynkowych) przedsięwzięć w ochronie środowiska i na rzecz zrównoważonego rozwoju.

10.1.3. Instrumenty finansowe.

Finansowanie przyjętych w Programie działań mających zapewnić osiągnięcie ustalonych dla województwa celów strategicznych odbywać się będzie poprzez :

- 1) celowe fundusze ekologiczne;
- 2) budżet państwa, budżety samorządowe: województw, powiatów, gmin;
- 3) komercyjne instytucje finansowe, w tym banki udzielające kredytów na cele ekologiczne,
- 4) środki własne przedsiębiorców i inwestorów;
- 5) pozostałe niekomercyjne krajowe instytucje finansowe (np. fundacje),
- 6) przedakcesyjne fundusze pomocowe i fundusze strukturalne Unii Europejskiej;
- 7) zagraniczne instytucje finansowe i inne programy pomocowe.

10.1.4. Instrumenty z zakresu organizacji, marketingu i zarządzania.

Ze względu na wymagania prawne w zakresie ochrony środowiska obowiązujące w krajach Unii Europejskiej, wprowadzać należy systemy zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwach działających na terenie powiatu kolbuszowskiego, oparte na międzynarodowych standardach. Należy w szczególności zwracać uwagę na:

1. oszczędne korzystanie ze surowców;
2. eliminacja substancji niebezpiecznych;
3. zmniejszenie zużycia energii i wody;
4. prewencję w zakresie powstawania odpadów,
5. systemy rejestracji emisji i zużycia surowców;
6. efektywne procesy produkcyjne.

Instytucje dysponujące funduszami na ochronę środowiska wspierać będą przedsiębiorstwa wprowadzające systemy zarządzania środowiskiem poprzez :

1. Udzielanie im pomocy materialnej w spełnianiu zastrzonych wymagań ekologicznych, w granicach określonych obowiązującym prawem,
2. tworzenie stałych komisji konsultacyjnych skupiających m.in. przedstawicieli administracji publicznej oraz sfery biznesu,
3. wspieranie „Ruchu Czystszej Produkcji” oraz programu „Odpowiedzialność i Troska”,
4. stworzenie instytucjonalnych warunków do wdrożenia rozporządzenia EMAS,
5. wdrażanie systemu handlu emisjami.

Każde przedsiębiorstwo może wybrać dla siebie najodpowiedniejszy system i uzyskać certyfikat. Pomoc w spełnieniu obligatoryjnych wymagań z zakresie ochrony środowiska będzie obejmować:

- 1) pomoc materialną, prawnie dopuszczoną,
- 2) właściwy przepływ informacji pomiędzy instytucjami publicznymi i sferą biznesu,
- 3) stworzenie zaplecza naukowego,
- 4) szkolenie kadr.

Zakłada się wzmocnienie instytucjonalne instytucji zajmujących się:

- 1) monitoringiem środowiska (Inspekcji Ochrony Środowiska)
- 2) wydawaniem pozwoleń w zakresie środowiska,
- 3) ewidencjonowaniem odpadów,
- 4) planowaniem, koordynacją i dofinansowaniem programów inwestycyjnych w zakresie ograniczania zanieczyszczeń azotowych,
- 5) kontrolą realizacji nałożonych ustawami zadań,
- 6) wprowadzaniem nowych zadań związanych ze specyficznymi programami unijnymi lub międzynarodowymi, odpowiedzialnych za wykorzystanie funduszy pomocowych,
- 7) zarządzaniem gospodarką wodną w dorzeczach (RZWG w Krakowie)

10.1.5. Instrumenty informacyjno – edukacyjne.

Przyjęte w Programie narzędzia dla usprawnienia współpracy i budowania partnerstwa, tzw. „uczenie się poprzez działanie”, dzielą się na dwie grupy :

- 1) działania samorządów:
doksztalcanie profesjonalne i systemy szkoleń,
interdyscyplinarny model pracy,
współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych.
- 2) budowanie powiązań władz samorządowych ze społeczeństwem poprzez:
 - a) udział społeczeństwa w zarządzaniu (systemy konsultacji i debat publicznych) oraz w procedurach ocen oddziaływania na środowisko,
 - b) wprowadzenie mechanizmów tzw. budowania świadomości (kampanie edukacyjne w tym również obejmujące efektywne niekonwencjonalne działania kierowane do określonych grup odbiorców)

Zgodnie z obowiązującymi przepisami należy zapewnić powszechny dostęp do informacji o środowisku poprzez, między innymi, tworzenie baz danych o środowisku i jego zagrożeniach.

10.2. Kontrola Programu.

10.2.1. Założenia ogólne

Kontrola wdrażania Programu i oceny jego realizacji w aspekcie osiągnięcia założonych celów prowadzona będzie poprzez monitoring :

- 1) środowiska w zakresie stanu i zmiany presji na środowisko, szczególnie w takich dziedzinach, jak: energetyka, transport, przemysł, rolnictwo;
- 2) wdrażania Programu, w tym kontrola aktywności instytucji na szczeblu powiatu i gminy, odpowiedzialnych za realizację zadań w zakresie ochrony środowiska;
- 3) skutków realizacji Programu, w tym monitoring świadomości społecznej w tym zakresie.

10.2.2. Monitoring środowiska.

Jednym z ważniejszych kierunków działań w najbliższych latach, w ramach monitoringu środowiska, (realizowana poza szczeblem powiatu) będzie radykalna zmiana funkcjonującego dotychczas systemu monitorowania, metod badań, prowadzenia oceny dotrzymywania standardów jakości środowiska, gromadzenia i przetwarzania informacji o środowisku oraz rozpowszechnianie informacji o środowisku i jego ochronie. Ma ona na celu dostosowanie monitoringu środowiska do zakresu określonego w przepisach prawnych i dyrektywach Unii Europejskiej oraz zaleceń OECD.

10.2.3. Monitoring wdrażania i realizacji Programu

Monitoring wdrażania Programu dotyczyć będzie :

- 1) określenia stopnia realizacji przyjętych celów;
- 2) oceny realizacji programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska;
- 3) określenia stopnia rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem oraz analizy przyczyn tych rozbieżności.

10.2.4. Monitoring skutków realizacji Programu

Monitoring skutków realizacji Programu prowadzony będzie poprzez ocenę :

1. poprawy standardów jakości środowiska;
2. poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców;
3. aktywności i współdziałania społeczeństwa.

Celem monitoringu jest, między innymi, identyfikacja kontrola i ocena wskaźników dotyczących :

1. stopnia zmniejszenia różnicy między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska, a zanieczyszczeniem dopuszczalnym na danym obszarze,
2. ilości zużywanej energii, materiałów, wody, surowców, wytwarzanych odpadów, emitowanych zanieczyszczeń, itp.
3. stosunku uzyskiwanych efektów ekologicznych do ponoszonych nakładów,
4. technologiczno-ekologicznej charakterystyki materiałów, urządzeń i produktów ujawnianych na etykietach lub w dokumentach technicznych produktów.

Powyższe wskaźniki powinny być gromadzone i wykorzystywane do ocen realizacji polityki ekologicznej powiatu (w tym oceny Programu) w przekroju terytorialnym (gminnym) i branżowym.

W celu ustalenia wymienionych wyżej wskaźników będą stosowane następujące mierniki:

A. w zakresie poprawy stanu środowiska :

1. stopień zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód i poprawa jakości wód,
2. stopień zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza,
3. stopień zmniejszenia uciążliwości hałasu,
4. zmniejszenie ilości wytwarzanych i unieszkodliwianych odpadów,
5. stopień zmniejszenia powierzchni obszarów zdegradowanych,
6. stan zdrowotności lasów, zwiększenia różnorodności biologicznej w lasach,
7. zahamowanie zaniku gatunków roślin i zwierząt i ich naturalnych siedlisk,
8. skuteczność ochrony krajobrazu – kształtowania estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą.

B. w zakresie poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców:

1. poprawa stanu zdrowia mieszkańców powiatu w układzie terytorialnym;
2. stopień zmniejszenia tempa przyrostu obszarów wyłączonych z produkcji rolnej i leśnej na cele nierolnicze i nieleśne,
3. coroczny przyrost miejsc pracy, w wyniku realizacji przedsięwzięć ochrony środowiska,
4. stopień zwiększenia ilości odbiorców systemów, urządzeń i obiektów infrastruktury ochrony środowiska,
5. dynamika wydatków na ochronę środowiska (jako procent PKB, jako procent wydatków organów samorządowych i niektórych przedsiębiorstw),

C. w zakresie społecznych efektów Programu:

1. opracowywane i realizowane przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska,
2. liczba i jakość zgłaszanych do Starosty interwencji mieszkańców dotyczących stanu środowiska,
3. liczba osób biorących udział w programach edukacyjnych z zakresu ochrony środowiska.

10.3. Struktura zarządzania programem.

Zarząd powiatu kolbuszowskiego jest odpowiedzialny za wdrażanie i koordynację działań określonych w Programie. Starosta, który dysponuje instrumentami prawnymi (decyzje, zezwolenia, uzgadnianie, koncesje, kontrola i monitoring, nadzór, publiczne rejestry) umożliwiającymi realizację zadań, między innymi, w zakresie:

- 1) zalesień i nadzoru nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa, łowiectwa,
- 2) ochrony powierzchni ziemi,
- 3) ochrony przed hałasem,
- 4) ochrony powietrza,
- 5) korzystania z zasobów wodnych,
- 6) zrzutu ścieków do wód lub ziemi,
- 7) wytwarzania, odzysku, unieszkodliwiania i transportu odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne,
- 8) procesów inwestycyjnych związanych z przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko, dla których raport może być wymagany).

Na poziomie gminnym realizację Programu nadzorował będzie wójt lub burmistrz. Poza ogólnymi przepisami prawnymi, posiada on instrument zarządzania przestrzenią i środowiskiem, jakim jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Zapewnić należy spójność pomiędzy wszystkimi lokalnymi, krajowymi i międzynarodowymi programami działającymi w regionie, umożliwiającą efektywne wykorzystanie środków finansowych i technicznych. Realizacja Programu wymagać będzie świadomego i odpowiedzialnego uczestnictwa wszystkich podmiotów działających na rzecz zrównoważonego rozwoju powiatu.

Ponieważ Program jest wyraźnie powiązany z innymi tego rodzaju dokumentami w zarządzaniu Programem pomocne będą również instytucje samorządowe i rządowe działające na rzecz ochrony środowiska na poziomie wojewódzkim i regionalnym:

1. Wojewoda Podkarpacki oraz podległe mu służby zespolone, dysponujące instrumentami prawnymi w zakresie: reglamentowania prawa do korzystania ze środowiska, kontroli, nadzoru, negocjacji, opiniowania oraz Państwowa Straż Pożarną, w zakresie ratownictwa ekologicznego,
2. Administracja niezespolona (specjalna) dysponująca instrumentami prawnymi w zakresie: reglamentowania prawa do korzystania ze środowiska, kontroli, nadzoru, negocjacji, opiniowania, realizacji przedsięwzięć w tym:

- a) Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie oraz Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie - Inspektorat w Rzeszowie,
 - b) Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Rzeszowie
 - c) Wojewódzki Inspektor Sanitarny,
 - d) Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej w Przemyśle,
 - e) Izba Celną w Przemyśle, Regionalna
 - f) Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie
 - g) Zarząd Parków Krajobrazowych w Krośnie – realizujące zadania ochrony przyrody i edukacji na obszarze objętym Programem
3. Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie);

10.4. Procedura weryfikacji programu.

Dynamiczne procesy rozwoju i zmian w sferach: gospodarczej, przyrodniczej, przestrzennej, społecznej i polityczno - instytucjonalnej narzucają konieczność nieustannego monitorowania:

- realizacji celów i działań, określonych w Programie;
- zmian warunków realizacji, zachodzących na obszarze kraju, województwa powiatu oraz terenów sąsiadujących z powiatem;

Wyniki oceny tych czynników będą służyły do weryfikacji przyjętych na wstępie założeń, celów i sposobów ich realizacji oraz ustalonych w Programie priorytetów. Zarząd Powiatu co 2 lata sporządzać będzie raporty z wykonania Programu i przedstawiać je Sejmikowi. Aktualizacja Programu powinna odbywać się nie rzadziej niż co 4 lata.

Wypracowane strategie i procedury, po ustaleniu i weryfikacji, powinny stać się podstawą współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny stan środowiska na obszarze powiatu. Uczytelnienie i uporządkowanie samego procesu planowania i zarządzania spowoduje, że powtarzające się działania dotyczące dobrych rozwiązań stworzą mechanizmy samoregulacji.

11. Źródła finansowania programu.

11.1. Założenia szacunku kosztów realizacji programu.

Kalkulacja kosztów została podana w dwóch przedziałach czasowych: lata 2004-2007 oraz lata 2008-2011. Koszty przewidywane w latach 2007-2010 potraktowano jako orientacyjne, ze względu na brak możliwości jednoznacznego określenia uwarunkowań realizacji Programu w tym okresie.

Szacunkowe koszty określone zostały dla realizacji zadań związanych z:

- 1) zarządzaniem środowiskiem, zgodnie z celami i strategią Programu,
- 2) monitoringiem środowiska, w tym dostosowaniem do standardów Unii Europejskiej,
- 3) inwestowaniem w techniczną infrastrukturę ochrony środowiska.

Szacunkowe koszty realizacji Programu przyjęto na podstawie: analizy nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną wynikających z danych Urzędu Statystycznego w Rzeszowie za okres 1998- 2001 r., i w 2003r. informacji o wykorzystaniu i realizacji środków pomocowych w województwie podkarpackim i na tym tle w powiecie kolbuszowskim, informacji przekazanych przez zainteresowane organy administracji i innych instytucji realizujących zadania ochrony środowiska w powiecie oraz przewidywane koszty:

1. inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska zgłoszonych do realizacji w ramach Funduszu Spójności;

2. inwestycji zgłoszonych do Banku Projektów Województwa Podkarpackiego
3. inwestycji realizowanych w ramach Kontraktu Wojewódzkiego;
4. przedsięwzięć finansowanych przez WFOŚ i GW w Rzeszowie;
5. przedsięwzięć zgłoszonych przez gminy w ramach ankietyzacji;
6. nakładów określonych w programach operacyjnych opracowywanych na poziomie wojewódzkim;

Kalkulacja kosztów realizacji Programu do 2006 r. uwzględnia możliwości zapewnienia środków finansowych ze źródeł krajowych i zagranicznych (zgodnie z "Narodowym Programem rozwoju na lata 2004-2006" i "Strategią Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006" oraz Programem Wykonawczym do II Polityki Ekologicznej Państwa).

11.2. Finansowanie programu.

11.2.1. Informacje ogólne

Źródła finansowania Programu ochrony środowiska będą zróżnicowane, w zależności od rodzaju i okresu przewidywanego działania, a przede wszystkim możliwości stosowania instrumentów finansowo-ekonomicznych na poziomie krajowym. Cele założone w Programie będą zrealizowane przy stopniowym wzroście (do 2010 r.) udziału wydatków na ochronę środowiska i gospodarkę wodną w podziale dochodu narodowego (1,2 % PKB w latach 2000-2002 do 1,7%-1,8% w latach 2007-2008 i później). Według szacunkowych kosztów dostosowawczych Polski do Unii Europejskiej, w najbliższych 10-13 latach trzeba przeznaczać na ochronę środowiska 2-3 razy więcej niż dotychczas. Realizacja programu finansowana będzie ze środków:

1) publicznych, w tym:

- a) krajowych, pochodzących z: budżetu państwa, budżetu powiatu, budżetów gmin, pozabudżetowych instytucji publicznych,
- b) zagranicznych, pochodzących, między innymi, z programów pomocowych, funduszy spójności, funduszy strukturalnych, fundacji itp.;

2) niepublicznych, pochodzących z dochodów przedsiębiorstw i inwestorów, banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych itp., w ramach których najczęstszymi formami finansowania będą:

- a) zobowiązania finansowe (np. kredyty, pożyczki, obligacje, leasing),
- b) udziały kapitałowe (akcje i udziały w spółkach),
- c) fundusze własne inwestorów,
- d) dotacje (tzw. granty) i subwencje właściwe,
- e) zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe.

Podział tych środków na działania związane z ochroną środowiska odbywać się będzie zgodnie z :

- 1) Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego dla Funduszy Strukturalnych na lata 2004-2006";
- 2) Strategią Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006
- 3) programami PHARE, ISPA, oraz SAPARD (do czasu ich zakończenia),
- 4) innymi, branżowymi programami, opracowanymi na poziomie krajowym i wojewódzkim oraz regulaminami funduszy krajowych.

Przestrzenny podział środków finansowych, szczególnie unijnych, zależeć będzie od ilości i jakości projektów przygotowanych i realizowanych zgodnie z wymogami Unii Europejskiej (według, których część kosztów inwestycji pokryte musi być ze środków własnych) oraz wymaganiami określonymi w programach branżowych.

11.2.2. Krajowe źródła finansowania Programu.

Program, w znacznej części realizowany będzie przez fundusze ekologiczne:

- na poziomie krajowym: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW);
- na poziomie regionalnym: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie (WFOŚiGW w Rzeszowie);
- na poziomie lokalnym: powiatowe (PFOŚiGW) i gminne (GFOŚiGW) fundusze ochrony środowiska.

Fundusze te redystrybuują środki pochodzące z opłat uiszczanych przez podmioty za gospodarcze korzystanie ze środowiska oraz administracyjnych kar pieniężnych nakładanych za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska, głównie w formie dotacji i preferencyjnych pożyczek, proekologicznych przedsięwzięć podejmowanych przez samorządy lokalne, ale również przez podmioty gospodarcze.

Zgodnie z „Polityką ekologiczną państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” środki powierzone Narodowemu Funduszowi i Wojewódzkiemu Funduszowi Ochrony Środowiska w Rzeszowie pochodzące z pomocy zagranicznej, wykorzystywane będą na dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zgodnie z umowami, na podstawie których środki te przekazano, oraz zgodnie z procedurami obowiązującymi w tych funduszach.

Oprócz wyżej wymienionych źródeł finansowania udział w finansowaniu Programu będą miały m in.:

1. banki komercyjne udzielające kredytów preferencyjnych;
2. inne pojawiające się na rynku formy i źródła finansowania ochrony środowiska, m.in. leasing udziałów kapitałowych.

Znaczny ciężar finansowania inwestycji w gospodarce wodno-ściekowej ponosić będą gminy. W sytuacjach uznanych przez władze gminy za uzasadnione inwestycje będą finansowane z bieżących dochodów władz samorządowych lub, gdy będzie to możliwe, z dotacji celowych budżetu państwa. Remonty, modernizacje i rozwój infrastruktury ochrony środowiska będą finansowane przez kapitał sektora prywatnego. Gminy i przedsiębiorstwa komunalne tworzyć będą korzystne warunki, m in. poprzez udzielanie koncesji firmom prywatnym na budowę i eksploatację gminnej infrastruktury w ramach partnerstwa publiczno - prywatnego.

Warunkiem udzielenia pomocy inwestycyjnej na ochronę środowiska będzie poniesienie określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z 10 grudnia 2002 r. Kosztów inwestycji przeznaczonych na:

- 1) osiągnięcie poprawy stanu środowiska, jeżeli nie zostały określone standardy ochrony środowiska, lub osiągnięcie efektów wykraczających ponad obowiązujące standardy ochrony środowiska,
- 2) dostosowanie istniejących lub nowych źródeł spalania paliw do standardów określonych w rozporządzeniu.

Maksymalna pomoc inwestycyjna może wynosić 30 % poniesionych kosztów. W ściśle określonych rozporządzeniem przypadkach, pomoc może być zwiększona.

Finansowanie Programu odbywać się będzie również przez nowe, wprowadzane sukcesywnie, instrumenty ekonomiczno-finansowe, m.in.: opłaty produktowe, kredyty krótkoterminowe służące zapewnieniu płynności inwestorom realizującym zadania; ubezpieczenia i zastawy ekologiczne; zbywalne uprawnienia do emisji zanieczyszczeń oraz dobrowolne porozumienia.

11.2.3. Zagraniczne źródła finansowania Programu.

Istnieje możliwość finansowania przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska finansowane są ze środków zagranicznych przez wymienione niżej programy pomocowe :

1. Program PHARE (Poland and Hungary Assistance in Restructuring Economies)

W ramach tego programu przedakcesyjnego, na projekty wspierające rozwój instytucjonalny, przeznaczono 30 % rocznej alokacji, a na projekty typu inwestycyjnego - 70 %.

2. Program ISPA (Instrument for Structural Poolicies for Preaccession Assistance)

W ramach programu ISPA dofinansowywane są następujące sektory środowiska:

1. gospodarka wodno-ściekowa - popierane są zwłaszcza projekty zwłaszcza zgłaszane przez miasta o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) co najmniej 100 000, w drugiej kolejności miasta o RLM 50-100 000 i mniejsze oraz przez związki gmin,
2. gospodarka odpadami,
3. ochrona powietrza.

3. Program SAPARD (Specjalny Program Akcesyjny Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich)

Fundusz ten służy wspieraniu rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich. Ze środków funduszu SAPARD wspomagane są rozwój i modernizacja infrastruktury wiejskiej, w tym także w zakresie ochrony środowiska. Ponadto w ramach wymienionych funduszy realizowane są zadania w zakresie edukacji ekologicznej i wprowadzania w przedsiębiorstwach najlepszych dostępnych technik. Wnioski o dofinansowanie przedsięwzięć w ramach funduszy przedakcesyjnych nie są już przyjmowane.

Pomoc strukturalna Unii Europejskiej

1. Fundusz Spójności

Kategoriami interwencji w obszarze infrastruktury środowiskowej i wodnej wspomaganej przez Fundusz Spójności mogą być:

- 1) urzędnienia w zakresie ochrony powietrza (kategoria interwencji 341);
- 2) infrastruktura służąca zapobieganiu hałasowi (kategoria interwencji 342);
- 3) urzędnienia do odzysku odpadów komunalnych i przemysłowych (kategoria interwencji 343);
- 4) infrastruktura służąca do zapewnienia wody pitnej, jak zbiorniki, stacje uzdatniania, sieci dystrybucji (kategoria interwencji 344),
- 5) kanalizacja i oczyszczanie ścieków (kategoria interwencji 345);
- 6) urzędnienia przeciwpowodziowe,
- 7) infrastruktura energetyczna, w tym produkcja, dostawa energii (kategoria interwencji 33);
- 8) odnawialne źródła energii, w tym energia słoneczna, wiatrowa, wodna, z biomasy (kategoria interwencji 332).

Najważniejsze uwarunkowania finansowe i ekonomiczne wyboru projektów ekologicznych dla Funduszu Spójności:

1. poszczególne przedsięwzięcia będą mogły uzyskać wsparcie tylko z jednego funduszu europejskiego;
2. projekty, które mające szansę uzyskać wsparcie ze środków Funduszu Spójności nie muszą być opłacalne finansowe bez subwencji ze źródeł publicznych. Jednakże wraz z subwencjami wskaźniki finansowe (IRR i NPV) dla inwestora powinny przekroczyć próg opłacalności, co jest warunkiem koniecznym, aby przedsięwzięcie mogło być zrealizowane;

3. należy wykazać płynność finansowa projektu w okresie eksploatacji albo udokumentować, że inwestor będzie w stanie sfinansować deficyty przepływów pieniężnych, jeżeli się pojawią;
4. zbyt wysoka rentowność finansowa przedsięwzięcia z punktu widzenia inwestora może powodować odmowę lub zmniejszenie subwencji z Funduszu Spójności, gdyż jest to rozumiane jako, że projekt może być sfinansowany ze źródeł komercyjnych;
5. w każdym przypadku będzie analizowana zdolność przedsięwzięcia do generowania przychodów;
6. źródłem przychodów w gminnej infrastrukturze ochrony środowiska są opłaty ponoszone przez użytkowników (gospodarstwa domowe, podmioty gospodarcze);
7. w projektach, które generują dochód, wskaźnik pomocy z Funduszu będzie niższy niż 80-85% wartości (kosztów kwalifikowanych) i ustalany indywidualnie dla każdego projektu przez Komisję Europejską, z uwzględnieniem szacowanego dochodu netto;
8. udział środków pochodzących z Funduszu Spójności w finansowaniu projektów może osiągnąć do 85% udziału funduszy publicznych;
9. dodatkowe finansowanie ze źródeł publicznych będzie dostępne formie dotacji i subwencjonowanych pożyczek z NFOŚiGW i WFOŚiGW. Część wydatków inwestycyjnych będzie musiało być zapewnione z zysków albo funduszy amortyzacyjnych przedsiębiorstw komunalnych;
10. domknięcie inwestycji może odbywać się dzięki środkom samorządowym (np. budżet gminy), środkom międzynarodowych instytucji finansowych np. (EBI, EBOR).

2. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF)

Zadania planowane w ramach tego funduszu określa opracowywany projekt Regionalnego Programu Operacyjnego dla funduszy strukturalnych na lata 2004-2006. Cele określone w Programie realizowane będą zarówno przez dofinansowanie bezpośrednie inwestycji ochrony środowiska w zakresie: gospodarki wodno-ściekowej, ochrony przeciwpowodziowej, gospodarki odpadami i odnawialnych źródeł energii, jak i pośrednie, związane z edukacją ekologiczną i stosowaniem najlepszych dostępnych technologii.

3. Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EAGGF)

Składa się z dwóch sekcji: Sekcji Gwarancji, która finansuje wspólną politykę rolną (zakupy interwencyjne produktów rolnych, dotacje bezpośrednie dla rolników) oraz Sekcji Orientacji, która wspiera przekształcenia w rolnictwie w poszczególnych państwach UE i jest instrumentem polityki strukturalnej. W ramach Sekcji Orientacji EAGGF realizuje się następujące zadania:

- rozwój i modernizacja terenów wiejskich
- wspieranie inicjatyw służących zmianom struktury zawodowej na wsi (w tym kształcenia zawodowego rolników i ich przekwalifikowania do innych zawodów)
- wspomaganie działań mających na celu zwiększenie konkurencyjności produktów rolnych
- restrukturyzacja oraz dostosowanie potencjału produkcyjnego gospodarstw do wymogów rynku
- pomoc przy osiedlaniu się młodych rolników
- wspieranie rozwoju ruchu turystycznego i rzemiosła
- rozwój i eksploatacja terenów leśnych
- inwestycje w ochronę środowiska

Fundacje.

Ważną fundacją, wspomagającą realizację Programu jest EkoFundusz, zwłaszcza w dziedzinie: ochrony przyrody, dofinansowania i transferu najlepszych dostępnych technologii, stymulowania rozwoju polskiego przemysłu.

Będą z niego dofinansowywane przedsięwzięcia w dziedzinie ochrony środowiska, które mają istotne znaczenie dla regionu oraz jednocześnie wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych uznanych za priorytetowe przez społeczność międzynarodową w skali europejskiej, a nawet światowej.

Wsparcie finansowe w formie bezzwrotnych dotacji udzielane będą jedynie na projekty bezpośrednio związane z ochroną środowiska (w fazie implementacyjnej), a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne.

Dotacje EkoFunduszu nie mogą być przyznawane na przedsięwzięcia, które kwalifikują się do otrzymania dofinansowania w ramach programów pomocowych Unii Europejskiej. Dotacje na projekty innowacyjne (pierwsze zastosowanie nowej technologii lub projekty stwarzające warunki do jej wprowadzenia na polski rynek) wynoszą dla:

- przedsiębiorców 50%,
- samorządów w zależności od dochodu ogółem na mieszkańca od 40%-70%,
- instytucji charytatywnych, wyznaniowych, społecznych organizacji ekologicznych, dyrekcji parków narodowych i krajobrazowych itp. do 70%.

Dotacja do projektów technicznych dla:

- przedsiębiorców: projekty niekomercyjne do 40%, komercyjne do 20%,
- samorządów, w zależności od dochodu ogółem na mieszkańca: dla projektów niekomercyjnych od 30%-60%, dla projektów komercyjnych 10%-40%,
- instytucji charytatywnych, wyznaniowych, społecznych organizacji ekologicznych, dyrekcji parków narodowych i krajobrazowych itp.: dla projektów niekomercyjnych do 50%, dla projektów komercyjnych do 30%.

Dotacje dla projektów przyrodniczych nie mogą przekraczać 80% wartości projektu.

EkoFundusz może wspierać zarówno projekty dopiero rozpoczynane, jak też w fazie realizacji, jeżeli ich zaawansowanie nie przekracza 60% w dniu złożenia wniosku do EkoFunduszu.

CZEŚĆ II - DIAGNOZA STANU ŚRODOWISKA

1. CHARAKTERYSTYKA POWIATU.

1.1. Dane podstawowe.

1.1.1. Położenie i podział administracyjny, demografia.

Powiat kolbuszowski położony jest w południowo - wschodniej Polsce. Administracyjnie leży w obrębie województwa podkarpackiego, w jego w północno - zachodniej części. Graniczy z powiatami: tarnobrzeskim, stalowowolskim, niżańskim, rzeszowskim, ropczycko - sędziszowskim oraz mieleckim.

Pod względem fizyczno - geograficznym powiat kolbuszowski położony jest w środkowej części Kotliny Sandomierskiej, w obrębie Płaskowyżu Kolbuszowskiego, obejmując prawie 2/3 jego powierzchni.

Pod względem hydrograficznym leży prawie całkowicie w dorzeczu Łęgu, prawego dopływu Wisły.

Zajmuje powierzchnię 774 km², zamieszkaną przez ponad 62 tys. mieszkańców. W granicach powiatu znajduje się 6 gmin, tj.:

Wyszczególnienie	powierzchnia [km ²]	liczba mieszkańców
Gminy miejsko - wiejskie		
Kolbuszowa	170	24 646
Gminy wiejskie		
Cmolas	134	7 966
Majdan Królewski	156	9 923
Niwiska	95	5 832
Raniżów	97	7 291
Dzikowiec	122	6 688

Z uwagi na gęstości zaludnienia (79 osób/km²) powiat kolbuszowski zaliczany jest do powiatu o średnim zaludnieniu. Przyrost naturalny jest również średni i wynosi 246osób. Największe skupiska ludności występują w mieście i jego sąsiedztwie oraz miejscowościach będących siedzibami gmin lub w rejonach lokalizacji większych zakładów przemysłowych.

Poniżej zestawiono za Rocznikiem Statystycznym dotyczące ruchu ludności dla powiatu i województwa dla roku 2002 (dane dla województwa podano w nawiasie). Dane te w innych częściach opracowania traktowano jako wartości odniesienia.

Urodzenia żywe	–	740/ (21 313)	na 1000 mieszkańców –	12,0/ (10,1);
Zgony	–	494 (17 970)	na 1000 mieszkańców –	8,0/ (8,5);
Przyrost naturalny	–	246,0/ (3 343)	na 1000 mieszkańców –	4,0/ (1,6);
Napływ	–	568/ (20 477)		
Odływ	–	586/ (23 848)		
Saldo migracji	–	-18/ (-3 007)	na 1000 mieszkańców –	-1,4/ (-1,4);

1.1.2. Drogi, infrastruktura drogowa.

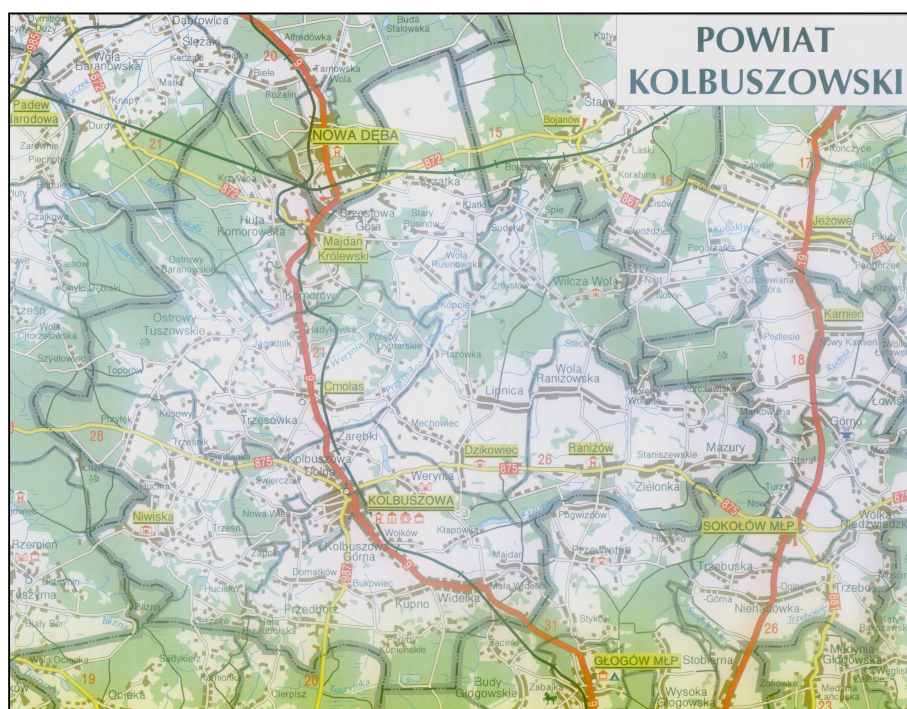
Układ drogowy powiatu wynika z jego położenia, pomiędzy Rzeszowem (siedzibą władz wojewódzkich) a Mielcem, Tarnobrzegiem i Stalową Wolą (dużymi ośrodkami przemysłowo - gospodarczymi. Przez ziemię kolbuszowską przebiegają ważne szlaki komunikacyjne:

a. drogowe :

- droga krajowa Nr 9 - Radom - Rzeszów ,
- droga wojewódzka Nr 875 - Mielec - Leżajsk ,
- droga wojewódzka Nr 872 - Baranów Sandomierski - Majdan Królewski – Krzątka - Nisko,
- droga wojewódzka Nr 987 Kolbuszowa – Sędziszów Małopolski

b. kolejowe :

- szerokotorowa linia hutniczo - siarkowa (LHS);
- linia kolejowa relacji Stalowa Wola - Rzeszów.

Ponadto przez teren powiatu przebiegają :

- drogi powiatowe o łącznej długości 321,8 km. Z tego drogi o nawierzchni twardej, ulepszonej mają długość 253,6 km., o nawierzchni twardej, nieulepszonej – 37,6 km, zaś o nawierzchni gruntowej 30,6 km. Na 1 km² powierzchni powiatu przypada 41,6 km. dróg powiatowych.. Tylko część dróg powiatowych ma dostosowane parametry techniczne do normatywu szerokości i korony drogi. Zasadniczym problemem części dróg jest ich niedostateczna nośność oraz zły stan nawierzchni, wymagający ciągłej modernizacji.
- drogi gminne mają o łącznej długości 358,0 km, w tym 61,2 km o nawierzchni twardej ulepszonej, 58,8 km o nawierzchni twardej nieulepszonej oraz 238,0 km o nawierzchni gruntowej. Na 1 km² powierzchni powiatu przypada 46,3 km. dróg gminnych. Tylko część dróg gminnych posiada normowe parametry techniczne. Zasadniczym problemem jest ich niedostateczna nośność oraz zły stan nawierzchni, wymagający ciągłej modernizacji.

Transport obsługiwany jest przez 17 stacji paliw położonych na terenie powiatu. Z tego aż 14 leży na terenie miasta i gminy Kolbuszowa (w samym mieście 5).

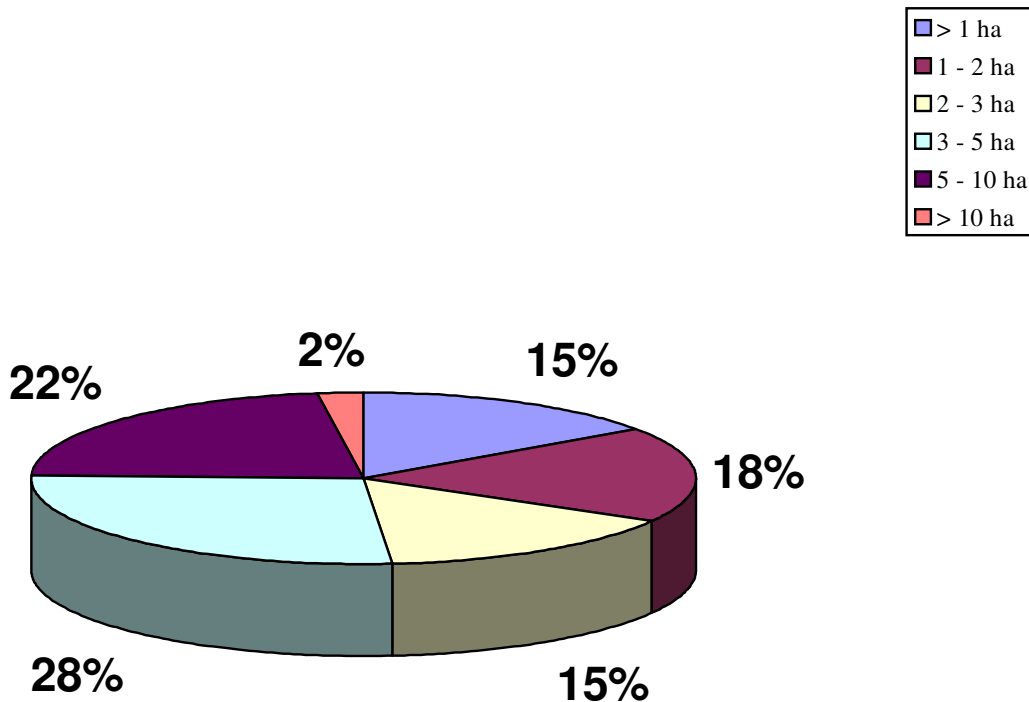
1.1.3. Rozwój gospodarczy i społeczny

Rolnictwo

Powiat kolbuszowski ma charakter typowo rolniczy. Rolnictwo stanowi znaczący sektor w gospodarce powiatu.. Gleby są podstawowym zasobem naturalnym, decydującym o charakterze gospodarczym regionu. Największą powierzchnię zajmują gleby wytwarzane z piasków całkowitych, słabo gliniastych i gliniastych, gleby darniowo - bielcowe o dużym stopniu zbielcowania, żwirowe, piaskowe, gliniaste i sapy - gleby podmokłe i zimne, zajęte przede wszystkim pod łąki i pastwiska. Lepsze gleby tj. piaski gliniaste, naglinowe, bielice lekkie, średnie i ciężkie (gliny) występują lokalnie i stanowią niewielki procent terenów rolnych.

W powiecie kolbuszowskim w 2002 r. (według danych GUS – „Rocznik statystyczny województwa podkarpackiego”)funkcjonowało 10 658 gospodarstw rolnych, a ich struktura powierzchniowa była następująca:

Średnia powierzchnia gospodarstwa na terenie powiatu wynosi - 3,52 ha.

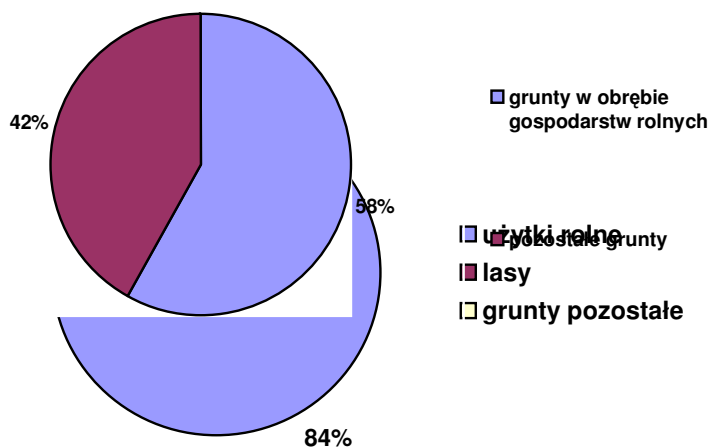

Ogólna powierzchnia gruntów w obrębie gospodarstw rolnych (według danych GUS za rok 2002) wynosi 44 863 ha (co stanowi około 60% całej powierzchni powiatu), przy czym użytki rolne stanowią 37 545 ha, lasy 4 545 ha a pozostałe grunty 2 772 ha. W obrębie gruntów rolnych ich sposób użytkowania przedstawia się następująco :

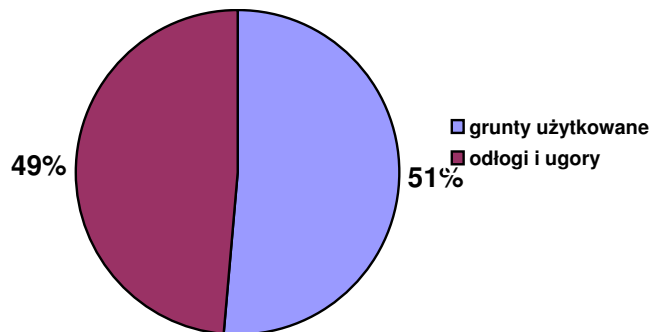
– grunty orne	-	23 941 ha, w tym :
▪ użytkowane	-	12 290 ha
▪ odłogi i ugory	-	11 651 ha
– sady	-	123 ha
– łąki	-	10 688 ha
– pastwiska	-	2 813 ha

Struktura gruntów na terenie powiatu kolbuszowskiego

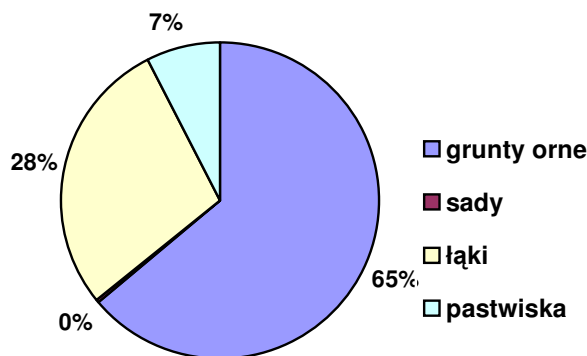
Struktura gruntów w obrębie gospodarstw rolnych na terenie powiatu kolbuszowskiego

Struktura użytków rolnych na terenie powiatu kolbuszowskiego Użytkowanie gruntów ornych na terenie powiatu kolbuszowskiego

Główne kierunki produkcji rolnej występujące na terenie powiatu to produkcja trzody chlewnej

(10 492 szt.), bydła (10 525 szt.) oraz drobiu.

W strukturze zasiewów stwierdza się zboża – pszenica i żyto (7 911 ha – 64,4% pow. gruntów ornych), ziemniaki (2 987 ha – 24,3% pow. gruntów ornych) oraz rośliny przemysłowe.

Rynek pracy

Bazę przemysłową powiatu kolbuszowskiego stanowią głównie przemysł drzewny, stolarski oraz budowlano ceramiczny. Dominują firmy i przedsiębiorstwa średnie i małe działające w takich branżach jak: materiałów budowlanych, meblarska i przetwórstwa spożywczego. Swoje produkty wytwarzają w oparciu o występujące na terenie powiatu surowce. Powiat ma bogate tradycje w przetwórstwie rolno - spożywczym, w tym również produkcja zdrowej żywności. Inne, ważne dla powiatu branże to obuwnicza i odzieżowa.

W chwili obecnej, z uwagi na ogólnokrajową sytuację gospodarczą w powiecie kolbuszowskim notuje się znaczne bezrobocie, wynoszące 19%.

Turystyka

Znaczną powierzchnię powiatu kolbuszowskiego pokrywają tereny leśne. Stało się to między innymi podstawą do włączenia tych lasów do obszarów chronionego krajobrazu (Mielecko - Kolbuszowsko - Głogowski OchK i Sokołowsko - Wilczowolski OchK) oraz wydzielenia rezerwatów przyrody, użytki ekologiczne a także zabytkowa zabudowa sakralna i dworska..

Biorąc pod uwagę te walory na terenie powiatu kolbuszowskiego można uprawiać agroturystykę i turystykę wiejską, które z jednej strony są dodatkowym dochodem gospodarstw rolniczych, ale w szczególności są miłą formą spędzenia czasu.

Turystyka wiejska powiatu związana jest z licznymi szlakami turystycznymi, które wiodą przez elementy świata przyrodniczego, które są lub będą objęte ochroną. Wykorzystywane są często przy tym szlaki dydaktyczno - turystyczne.

Jeżeli chodzi o agroturystykę, czyli aktywną formę wypoczynku, związanego z gospodarstwem rolniczym to podlega ona ciągłemu rozwojowi.

Powstają małe stadniny koni, ale także zorganizowana, kompleksowa obsługa oferująca wiele możliwości: jeździectwo, pływanie, żeglarstwo, jazdy rowerowe, a zimą kuligi.

Obie formy turystyki - czyli turystyka wiejska i agroturystyka - łączą się ze sobą. Nie powodują drastycznych przemian w krajobrazie i w funkcjonowaniu miejscowości.

Infrastruktura społeczna

Na terenie powiatu rozwinięta jest infrastruktura społeczna. Zalicza się do niej sieć szkół podstawowych (40 szkół), gimnazjów (11), szkół ponadgimnazjalnych (12 szkół, w tym jedno liceum, dwie szkoły zasadnicze zawodowe, osiem śr. techn. zaw. oraz jedna szkoła policealna) oraz wyższe – filia Uniwersytetu Rzeszowskiego w Weryni.

Opiekę zdrowotną zapewniają zakłady opieki zdrowotnej lecznictwa otwartego. Są to przychodnie (4), ośrodki zdrowia (14), szpitale (1), apteki (10) oraz stacjonarna pomoc społeczna (1).

Edukacją, w tym również ekologiczną, zajmuje się szereg instytucji i organizacji. Ważną rolę społeczną odgrywają również Koła Gospodyń Wiejskich, jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej.

Kultura

Powiat kolbuszowski posiada powiatowe centrum kultury. ponadto na jego terenie funkcjonują gminne ośrodki kultury, a swoją działalność prowadzą stowarzyszenia kulturalne i turystyczne. Funkcjonują kina, Muzeum Kultury Ludowej wraz ze Skansenem, wystawy, biblioteki oraz punkty biblioteczne.

Organizowane jest szereg imprez kulturalnych o znaczeniu ponad powiatowym - Międzywojewódzki Przegląd Widowisk Kolędniczych, Wojewódzki Przegląd Straży Grobowej, Wojewódzki Turniej Orkiestr Dętych, Wojewódzki Festiwal Piosenki i Pieśni Patriotycznej, Powiatowy Przegląd Twórczości Nieprofesjonalnej, Prezentacja Twórczości Ludowej czy Wystawa Palm Wielkanocnych. Funkcjonują również Zespoły ludowe – Lasowiaczy i Rzeszowiaczy.

1.2. Zasoby środowiska przyrodniczego

1.2.1. Ukształtowanie terenu

Powiat Kolbuszowski obejmuje swoim zasięgiem znaczną część Płaskowyżu Kolbuszowskiego oraz w części północnej niewielki fragment Równiny Tarnobrzelskiej. Takie usytuowanie powiatu sprawia, że jest to teren niezbyt zróżnicowany pod względem ukształtowania powierzchni. Powiat ma zdecydowanie charakter równinny o słabo ukształtowanej powierzchni, tylko miejscami pofałdowanej. Średnie wysokości sięgają około 200 m n.p.m. Najwyższe wzniesienie osiąga rzędną 266 m n.p.m. Wzdłuż Płaskowyżu wznoszą się lokalne wzniesienia. Są to między innymi Góra Królewska (266 m n.p.m.), Góra Weryńska (259 m n.p.m.), Góra Hadykowska (250 m n.p.m.). Wzniesienia te wprowadzając urozmaicenie do krajobrazu.

Pomimo równinnego charakteru, łagodnego obniżenia, doliny licznych rzek i potoków tworzą malowniczy krajobraz powiatu kolbuszowskiego.

1.2.2. Warunki klimatyczne

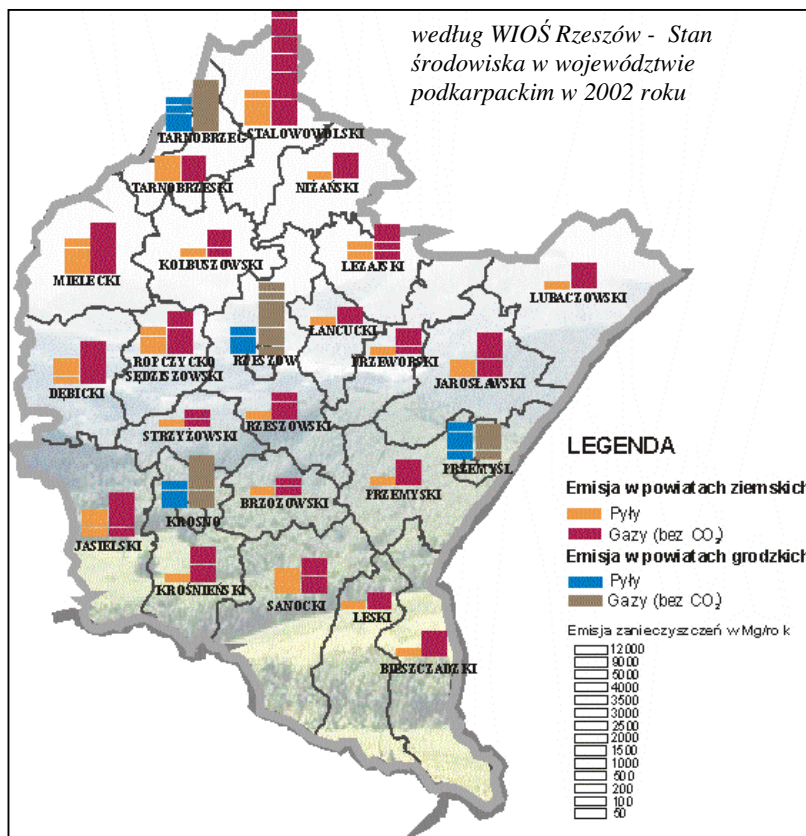
Położenie powiatu kolbuszowskiego decyduje o podstawowych cechach klimatu. Zasadniczy wpływ na kształtowanie pogody i klimatu mają czynniki cyrkulacyjne (rzeźba terenu, kierunki napływu mas powietrza, wysokość nad poziomem morza, stosunki hydrogeograficzne, szata roślinna).

Powiat charakteryzuje się niezbyt ostrą zimą, umiarkowanie wilgotnym latem, o długim okresie wegetacyjnym, średnim rocznym zachmurzeniem, średnią roczną sumą opadów na poziomie 600-700

mm. Dominują wiatry zachodnie, jednakże zauważa się znaczący udział wiatrów południowo - zachodnich.

Odznacza się przewagą korzystnych cech klimatycznych dla rolnictwa. Średnia roczna temperatura powietrza to ok. 8° C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec z temperaturą średnią ok. 19° C, najchłod-

niejszym styczniem z temperaturą ok. 4° C.

1.2.3. Powietrze.

Powietrze jest nie tylko niezbędnym do życia zasobnikiem tlenu, ale również ma decydujący wpływ na zdrowie człowieka. Wprowadzanie do powietrza substancji stałych, ciekłych lub gazowych w ilościach, które mogą ujemnie wpłynąć na zdrowie ludzi, klimat, przyrodę, glebę, wodę lub spowodować inne szkody w środowisku określane jest jako zanieczyszczenie powietrza. Liczba rodzajów zanieczyszczeń, jaka może występować w powietrzu, jest niezmiernie duża.

Ze względu na tę mnogość wyodrębniono grupę zanieczyszczeń nazywanych charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza.

Do zanieczyszczeń tych zaliczamy m. in.: pył, tlenki węgla, tlenki siarki, tlenki azotu i węglowodory.

Ochrona powietrza polega na dotrzymywaniu ustalonych poziomów substancji w powietrzu.

Emisja zanieczyszczeń powietrza pochodząca z obszaru powiatu kolbuszowskiego, co obrazuje powyższa mapa (Raport WIOŚ Stan Środowiska w Województwie Podkarpackim 2003), jest jedną z najmniejszych w województwie podkarpackim. Emisja pyłu nie przekracza wartości 50 Mg/rok zaś gazów (bez CO₂) 200 Mg/rok.

Największymi emitentami zanieczyszczeń do powietrza zlokalizowanymi na terenie powiatu są:

- zakłady produkcji budowlanej (w Kupnie, w Hadykówce, PREFABET w Kolbuszowej);
- baza paliw „Petrotank” w Widelce;
- zakłady produkcji mebli i stolarskie;
- zakłady przemysłu spożywczego;
- zakłady komunalne (kotłownia, oczyszczalnia ścieków),
- zakłady utylizacyjne, składowiska odpadów,
- stacje paliw,
- inne zakłady i obiekty (Domy Pomocy Społecznej, szkoły, banki, urzędy itp.);
- kotłownie indywidualne w gospodarstwach domowych, szklarniach,

- fermy zwierząt i drobiu;
- komunikacja.

Większość z tych zakładów emituje do atmosfery zanieczyszczenia powstające podczas spalania paliw zarówno do celów energetycznych, jak i technologicznych, dla których nie jest wymagane pozwolenie na emisję.

Na terenie powiatu kolbuszowskiego stanowisko pomiarowe dla oceny poziomów substancji w powietrzu znajduje się w Kolbuszowej przy ul. Tyszkiewiczów. Poniżej przedstawiono zestawienie średniorocznych wartości stężeń zanieczyszczeń powietrza w 2002 r. (wg danych WIOŚ w Rzeszowie).

Tabela Nr 2 - Średnioroczne wartości stężeń zanieczyszczeń powietrza w 2002 r.

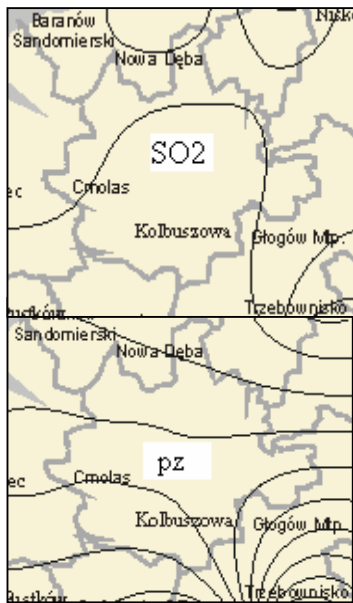
Zanieczyszczenia	Średnie stężenie [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]		Dopuszczalne stężenie średnioroczne ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	S98
dwutlenek siarki	3,96		40	14,72
dwutlenek azotu	16,24		40	24,72
pył zawieszony	15,97 BS	38,57 PM10		33,72

Z pomiarów przeprowadzonych na stanowisku pomiarowym wynika, że w 2002 r. nie występowały przekroczenia stężeń żadnych zanieczyszczeń pochodzących z energetycznego spalania paliw. Wartości stężeń zanieczyszczeń nie przekraczały 10 % wartości średniorocznej dwutlenku siarki i około 40% dwutlenku azotu. Wyniki te charakterystyczne są jednak nie dla powiatu lecz dla zurbanizowanego terenu miasta.

Najnowsze dostępne, po pełnym opracowaniu, dane dotyczące stanu zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego dotyczą roku 2002r. Zgodnie z tymi danymi, opracowanymi przez WIOŚ (www.wios.rzeszow.pl)

NO_2 – w 2002r. w powiecie kolbuszowskim średnioroczne stężenia zawierały się w przedziale od $18 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w północnej części powiatu do $14 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w jego południowej części.

Stężenie SO_2 – w 2002r. w powiecie kolbuszowskim średnioroczne stężenia zawierały się w przedziale od $4,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w południowej części powiatu, do $3,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w jego północnej części.

Pył zawieszony – w 2002r. w powiecie kolbuszowskim średnioroczne stężenia zawierały się w przedziale od $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w południowo-wschodniej części powiatu do $36 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w jego w południowej i północnej części.

Opad pyłu w powiecie kolbuszowskim oszacowano na podstawie danych WIOŚ z 2001r. na poziomie $80,7 \text{ g}/\text{m}^2$ w jego południowej części do $50,1$ w jego części północnej.

Biorąc pod uwagę przedstawione pomiary oraz pomiary wykonywane w ramach prowadzenia monitoringu krajowego i regionalnego przez służby ochrony środowiska na terenach o podobnym charakterze, można stwierdzić, że obszar powiatu kolbuszowskiego należy do rejonów słabo zanieczyszczonych o rysujących się tendencjach pozytywnych.

1.2.4. Wody podziemne.

Pod względem hydrogeologicznym (według mapy hydrogeologicznej Polski w skali 1 : 200 000 - Arkusz Mielec) teren powiatu Kolbuszowskiego należy do Regionu Przedkarpackiego - XXII, Podregionu Kolbuszowsko - Tarnogrodzkiego - XXII.4.

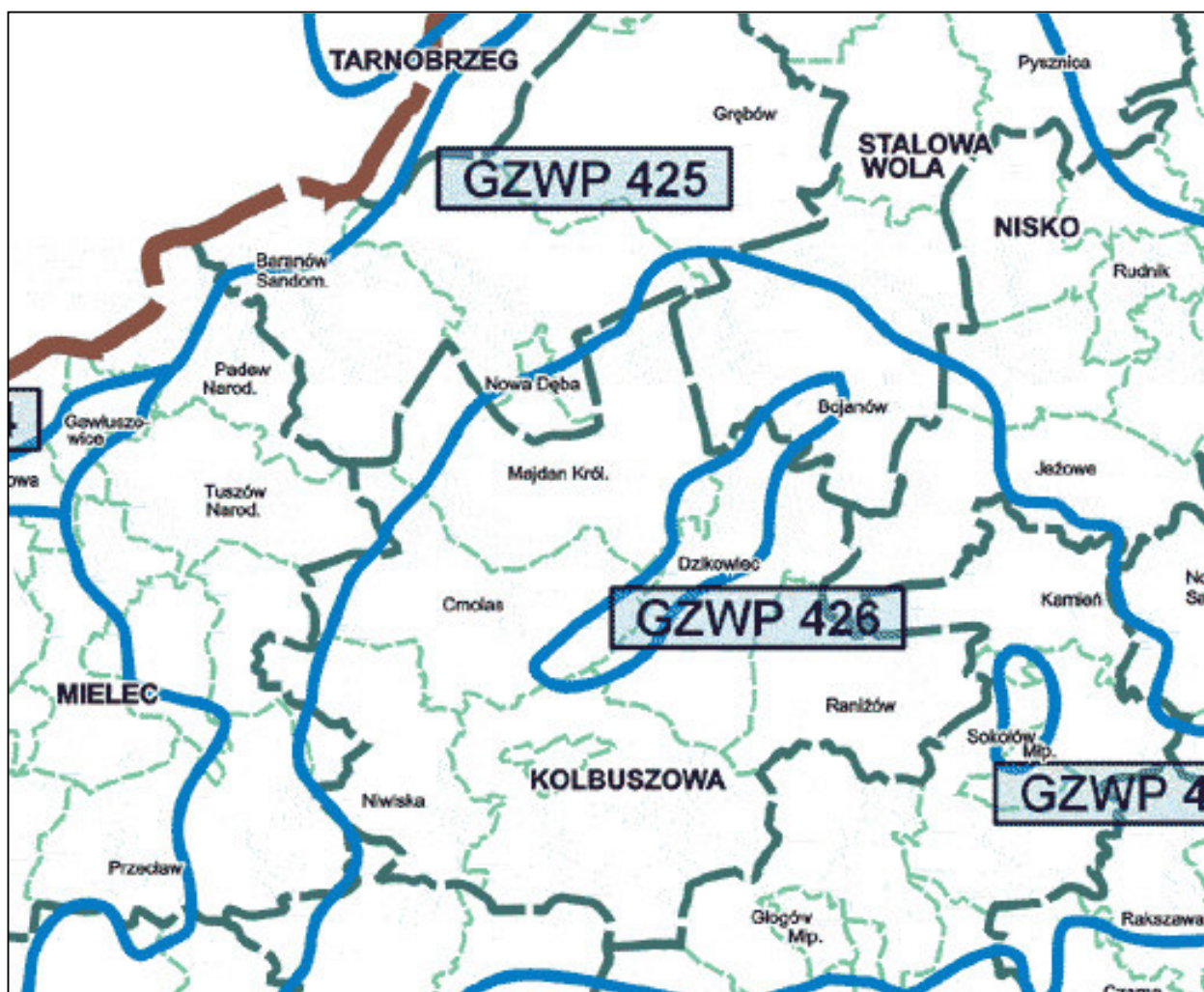
Występowanie wód podziemnych związane jest przede wszystkim z piaszczysto - żwirowymi utworami wieku czwartorzędowego. Zasobność poziomu czwartorzędowego jest różna. Na obszarze powiatu bardzo znaczną część jego obszaru stanowią tereny o niskiej wodonośności (np. tereny gminy Dzikowiec).

Wielkość zasobów dyspozycyjnych oszacowano w ilości około $4\,500 - 5\,000 \text{ m}^3/\text{h}$. Dla potrzeb zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców powiatu kolbuszowskiego oraz podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na tym terenie wykorzystywane są następujące ujęcia wód podziemnych :

- ujęcie w Cmolasie;
- ujęcie w Widelce;
- ujęcie w Hucie Komorowskiej;
- ujęcie w Niwiskach;
- ujęcie w Przyłęku;
- ujęcie w Raniżowie.

Obecna wielkość poboru jest znacznie mniejsza niż faktyczne zasoby eksploatacyjne ujęć.

Na terenie powiatu kolbuszowskiego występują dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) Poniżej rozmieszczenie Zbiorników na podstawie { www.rzeszow.uw.gov.pl }:

GZWP Nr 425 – to rozległy zbiornik wód porowych występujących w utworach czwartorzędowych o nazwie Dębica - Stalowa Wola Rzeszów. Swoim zasięgiem (wraz z ONO i OWO) obejmuje fragmenty gmin Niwiska, Majdan Królewski oraz Cmolasy. Średnia głębokość ujęć czerpiących wodę z tej jednostki wynosi 10 - 30 m. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 140 tys. m³/d, a moduł (jednostkowa wydajność) przyjmuje wartość 1,08 l/sxkm². Powierzchnia zbiornika wynosi 1500 km². Dla zbiornika wyznaczono obszar najwyższej ochrony - ONO o powierzchni 2000 km² i obszar wysokiej ochrony - OWO o powierzchni 1317 km². Jakość wód zbiornika zaliczana jest klasy I c.

GZWP Nr 426 – to zbiornik wód porowych występujących w obrębie doliny kopalnej. Stał się nazwę Pradolina Kopalna Kolbuszowa. Występuje (wraz z ONO i OWO) na terenach gmin Kolbuszowa, Cmolasy i Dzikowiec i Majdan Królewski. Średnia głębokość ujęć czerpiących wodę z tej jednostki wynosi 17 - 50 m. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 5 tys. m³/dobę. Moduł zasobowy wynosi 2,89 l/sxkm². Świadczy to o stosunkowo dużym tempie odnawialności zasobów. Powierzchnia zbiornika 20 km², zaś obszaru najwyższej ochrony - 30 km² a obszaru wysokiej ochrony - 10 km². Jakość wód zbiornika zaliczana jest klasy I c.

Monitoring regionalny wód podziemnych, którego głównym zadaniem jest rozpoznawanie oraz stała kontrola jakości zbiorników wód o znaczeniu regionalnym, prowadzony jest w ramach monitoringu wojewódzkiego. Sieć monitoringu regionalnego jako funkcjonuje na terenie województwa podkarpackiego badana jest przez WIOŚ Rzeszów i jego delegatury.

Ocenę jakości wód podziemnych przeprowadzono, opierając się na wynikach analiz fizykochemicznych wody z eksploatowanych ujęć, szczególnie ujęć wodociagowych.

Przyjmując za podstawę oceny „Klasyfikację jakości zwykłych wód podziemnych dla potrzeb monitoringu środowiska” (PIOŚ, 1993) należy stwierdzić w powiecie kolbuszowskim występują wody wysokiej jakości (klasy I) i średniej jakości (klasy II)

Przyjęta klasyfikacja wód podziemnych informuje o ewentualnej potrzebie i zakresie uzdatniania wody przed jej wykorzystaniem dla potrzeb pitnych i gospodarczych.

Niekorzystnym zjawiskiem, z punktu widzenia ochrony wód podziemnych na terenie powiatu kolbuszowskiego, jest brak izolacji na dużym obszarze użytkowego (czwartorzędowego) poziomu wodonośnego od wpływów powierzchniowych. Jednocześnie jednak na znacznych terenach powiatu występują niekorzystne warunki hydrogeologiczne - brak warstwy wodonośnej lub płytkie występowanie bezwodnych utworów trzeciorzędowych.

1.2.5. Wody powierzchniowe.

Powiat kolbuszowski leży w dorzeczu środkowej Wisły. W systemie zarządzania gospodarką wodną obszar powiatu należy do Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Powiat Kolbuszowski położony jest w obrębie zlewni następujących rzek :

- 1) zlewnia rzeki Łęg;
- 2) zlewnia rzeki Trześniówka
- 3) zlewnia rzeki Tuszynka

Oceniając wielkość zasobów wód powierzchniowych należy stwierdzić, iż powiat kolbuszowski cierpi na deficyt zasobów wód powierzchniowych.

Łęg.

Rzeka jest prawobrzeżnym dopływem Wisły, posiada długość 81,6 km. Źródła Łęgu znajdują się w południowej części Płaskowyżu Kolbuszowskiego, a górny bieg rzeki nazywany jest Zyzogą. W km 51,6 uchodzi do Łęgu lewobrzeżna Przyrwa. W miejscowości Wilcza Wola, powyżej ujścia Przyrwy, utworzony został zbiornik wodny. W rejonie Lasek rzeka Łęg opuszcza Płaskowyż Kolbuszowski i wypływa do doliny Wisły i Sanu. W zlewni dominują tutaj lasy (Puszcza Sandomierska). Poniżej miejscowości Krawce Łęg wypływa na tereny niższe, podmokłe, o zakłóconej sieci rzecznej. Do Wisły uchodzi w km 274,0.

Wśród głównych źródeł potencjalnego zanieczyszczenia wód Łęgu zlokalizowanych w obrębie granic powiatu kolbuszowskiego znajduje się mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków z podwyższonym stopniem usuwania biogenów w Majdanie Królewskim (przepustowości 650 m³/dobę aktualna ilość ścieków 350 – 420 m³/d), powiat kolbuszowski - ścieki odprowadzane do Muryni, dopływu Łęgu. Obciążenie oczyszczalni równoważną liczbą mieszkańców wynosi obecnie ok. 2500 RLM a perspektywicznie 5260 RLM.

Oczyszczalnia po rozbudowie i modernizacji nie stanowi źródła zanieczyszczenia wód a wręcz przeciwnie jest chroni wody powierzchniowe przed zanieczyszczeniem. Oczyszczalnia została rozbudowana i zmodernizowana w 2003 roku, posiada pozwolenie wodno-prawne oparte o Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.

Jakość wód rzeki Łęgu badana jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie w czterech przekrojach kontrolnych: powyżej zbiornika Wilcza Wola w miejscowości Stece, poniżej

ujścia Przyrwy, powyżej Gorzyc oraz na odcinku ujściowym do Wisły. Wody Łęgu w górnym biegu, powyżej zbiornika Wilcza Wola, wykazywały w 2002r. znaczny stopień zanieczyszczenia, wyższy niż roku ubiegłym. Zakwalifikowano je jako pozaklasowe ze względu na przekraczające normę stężenie azotu azotynowego i zły stan sanitarny.

Przyrwa.

Przyrwa jest ciekim III rzędu o długości 31,7 km, lewostronnym dopływem Łęgu. Wraz z dopływami zbiera wody z zachodniej części Płaskowyżu Kolbuszowskiego. Na odcinku między Kolbuszową i ujściem Świerczówki nazywana jest Nilem. Przyrwa odwadnia tereny użytkowane rolniczo i tereny zabudowy mieszkalno-gospodarczej. Głównymi potencjalnymi źródłami zanieczyszczenia wód w zlewni Przyrwy są:

- mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków z podwyższonym stopniem usuwania związków biogenych w Kolbuszowej, powiat kolbuszowski (przepustowość $Q_{\text{śr.d.}}$ – 2 794,0 m³/dobę), $Q_{\text{max.d.}}$ – 3 615,5 m³/d. Odbiornikiem ścieków jest rzeka Nil w odległości ok. 600 m powyżej ujścia do Przerwy
- mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków z podwyższonym stopniem usuwania związków biogenych w Cmolasie, powiat kolbuszowski (przepustowość 300 m³/dobę), aktualnie rozbudowywana do przepustowości 500 m³/d. Odbiornikiem ścieków jest rzeka Przyrwa
- mechaniczno - biologiczna oczyszczalnia ścieków z podwyższonym stopniem usuwania związków biogenych w Dzikowcu, powiat kolbuszowski (przepustowość Przepustowość oczyszczalni: 207 m³/d . Aktualnie dopływa w czasie pogody bezopadowej: 95 - 105 m³/d a w czasie w czasie opadów: 136 - 162 m³/d ścieków.

Zgodnie z danymi z 2002r. Przyrwa wprowadza do Łęgu wody nieodpowiadające normom, o czym zdecydował stan sanitarny, wskaźniki fizykochemicznych ze względu na stężenie azotu azotynowego oraz stan hydrobiologiczny.

Trześniówka.

Trześniówka wypływa na Płaskowyżu Kolbuszowskim. Rzeka jest ciekim II rzędu, prawobrzeżnym dopływem Wisły, uchodzi do niej w km 272,2. Całkowita długość wynosi 56,9 km. Całe dorzecze Trześniówki położone jest w dolinie Wisły. Górna część zlewni i jej prawych dopływów jest prawie całkowicie zalesiona. W środkowym i dolnym biegu rzeka przepływa przez tereny rolniczo-przemysłowe. W zlewni znajdują się liczne rowy, stawy, połączenia cieków z sąsiednimi zlewniami. W granicach powiatu Kolbuszowskiego płyną jedynie prawobrzeżne dopływy tej rzeki – np. Złotka, Jamnica.

Tuszymka.

Rzeka jest prawostronnym dopływem Wisłoki, wpada do niej w km 38,2. Całkowita długość wynosi 32,3 km. Tuszymka bierze początek w okolicy miejscowości Bukowiec na Płaskowyżu Kolbuszowskim. W górnej części zlewni znajdują się duże obszary leśne. W granicach powiatu Kolbuszowskiego płyną jedynie prawobrzeżne dopływy tej rzeki.

Na terenie powiatu kolbuszowskiego, monitoring rzek realizuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie. Poniżej zestawiono przekroje kontrolno pomiarowe zlokalizowane na terenie powiatu kolbuszowskiego wraz z oceną jakości wód płynących za rok 2002 :

Przekroje pomiarowo – kontrolne			Grupa wskaźników zanieczyszczeń			Klasyfikacja ogólna	
Nazwa	km	Miejsc .	Wskaźniki fizyko - chemiczne	Stan sanitarny	Hydrobiologia	klasa	Wskaźnik decydujący
ŁĘG							
Pow.zbiornika Wilcza Wola	60,9	Stece	non	III	III	non	Azot azotynowy

Poniżej ujścia Przyrwy	47,8	Spie	III	non	III	non	Miano Coli typu fekalnego
PRZYRWA							
Ujście do Łęgu	0,5	Wilcza Wola	non	non	non	Non	Azot azotynowy Miano Coli typu fekalnego Chlorofil „a”

Tereny zalewowe

Na terenie powiatu kolbuszowskiego, na skutek wysokich stanów wód w rzekach zalewane są tereny o powierzchni około 570 ha. Należą one do zlewni następujących rzek:

- zlewnia Łęgu –
 - a. Turka i Zyzoga – w obrębie gminy Raniżów – teren zalewowy o powierzchni około 100 ha;
- zlewnia Przyrwy –
 - a. Nil – w obrębie gminy Kolbuszowa – teren zalewowy o powierzchni około 60 ha;
 - b. Świerczówka – w obrębie terenów gmin Niwiska i Kolbuszowa – teren zalewowy o powierzchni około 100 ha,
 - c. Przyrwa – w obrębie gmin Dzikowiec i Cmolas – teren zalewowy o powierzchni około 250 ha ,

Zbiorniki

W powiecie kolbuszowskim zlokalizowany jest jeden sztuczny zbiornik wodny zlokalizowany w Wilczej Woli – Zbiornik „Maziarnia”. Zbiornik ten powstał w wyniku spiętrzenia wód rzeki Łęg przy użyciu jazu zespolonego o podwójnym przelewie i maksymalnym piętrzeniu 8,5 m.

Jest to zbiornik długości około 3 km i szerokości 400 - 600 m, oraz powierzchni wody ponad 160 ha. Jego pojemność wynosi około 3,9 mln. m³.

Zjawiska kształtujące się w czasie zalewu (przemiany hydrochemiczne, hydrobiologiczne), a także zjawiska na brzegach (abrazja, wpływy topoklimatyczne), są istotnym charakterystycznym rysem środowiska tego rejonu.

Melioracje wodne i obiekty małej retencji

Woda w środowisku przyrodniczym spełnia wiele funkcji - jako środek produkcji rolniczej wpływa na wysokość i jakość plonów, kształtuje zróżnicowanie elementów biologicznych, jest niezbędnym czynnikiem zachowania walorów przyrodniczych, stanowi podstawowy czynnik rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego.

Istotnym czynnikiem wpływającym na ilość wody w obiegu jest system melioracji. Poniżej przedstawiono dane dotyczące regulacji potoków wchodzących w skład melioracji podstawowych oraz dane dotyczące obszarów zmeliorowanych wchodzących w zakres zarówno melioracji szczegółowych jak podstawowych.

Tabela Nr 3 - Potoki – stan regulacji w obrębie terenu powiatu kolbuszowskiego

Lp.	Nazwa obiektu	Długość całkowita [m.]	Miejscowość	Hektomatraż		Długość [m.]	
				uregulowany	nieuregulowany	uregul.	nieuregul.
1.	Filipka	5 100	Wilcza Wola		0+000 – 1+000		1000
			Wilcza Wola	1+000 – 3+850	3+850 – 5+100	2850	1250
			Wilcza Wola	---		---	

Program Ochrony Środowiska Powiatu Kolbuszowskiego

2.	Górnianka	7 030	Kolbuszowa M. Kolbuszowa G. Kolbuszowa G. Kolbuszowa G. Kolbuszowa G. Kolbuszowa G. Kupno	0+000 – 0+250 0+250 – 1+560 2+170 – 4+030 4+440 – 5+500 5+500 – 7+030	1+560 – 2+170 4+030 – 4+440 --- ---	250 1310 1860 1060 1530	610 410 ---
3.	Konotopa	10 350	Poręby Dymarskie Poręby Dymarskie Cmolas Hadykówka	3+500 – 5+260 5+260 – 9+670 9+670 – 10+350	0+000 – 3+500 ---	1760 4410 680	3500 ---
4.	Olszówka	7 360	Kopcie Lipnica Lipnica Wola Raniżowska	4+150 – 6+680 6+680 – 7+360	0+000 – 0+700 0+700 – 4+150 ---	2530 680	700 3450 ---
5.	Olszynka	8 600	Kopcie Kopcie Lipnica Dzikowiec Lipnica Lipnica Lipnica Dzikowiec Dzikowiec Dzikowiec Dzikowiec	1+440 – 3+250 3+250 – 3+350 3+350 – 3+700 3+700 – 4+450 5+050 – 5+580 5+580 – 8+100 8+350 – 8+550 ---	0+000 – 1+400 4+450 – 5+050 8+100 – 8+350 8+550 – 8+600	1850 100 350 750 530 2520 200 ---	1400 600 250 50 ---
6.	Przyrwa Nil	31 500	Wilcza Wola Kopcie Poręby Dymarskie Cmolas Zarębki Zarębki Kolbuszowa D. Kolbuszowa M. Kolbuszowa M. Nowa Wieś Zapole Domatków Zapole Huta Przedborska	17+800 – 19+490 19+490 – 22+170 22+170 – 24+300 ---	0+000 – 2+320 2+320 – 7+300 7+300 – 14+400 14+400 – 14+870 14+870 – 17+800 24+300 – 26+350 26+350 – 27+880 27+880 – 28+620 28+620 – 29+980 29+980 – 30+460 30+460 – 31+500	1690 2680 2130 ---	2320 4980 7100 470 2390 2050 1530 740 1360 480 1040
7.	Świerczówka	12 800	Zarębki Świerczów Świerczów Nowa Wieś Siedlanka Hucina Staszowska Kosowy	0+000 – 1+080 1+380 – 3+440 3+440 – 5+450 5+450 – 7+190 7+190 – 11+070 11+070 – 12+800	1+080 – 1+380 ---	1080 2060 2010 1740 3880 1730	300 ---
8.	Trześniówka Jamnica	5 950	Ostrowy Tuszow- skie	48+120 – 50+320 ---	50+320 – 54+070	2200 ---	3750
9.	Turka	9 000	Wola Raniżowska Wola Raniżowska Staniszewskie Zielonka Mazury	1+100 – 1+150 1+150 – 2+390 2+390 – 5+390 5+390 – 9+000	0+000 – 1+100 ---	50 1240 3000 3610	1100 ---
10.	Tuszymka	4 050	Przedbórz Bukowiec Kolbuszowa G.	31+300 – 32+400 32+400 – 34+650 34+650 – 35+350	---	1100 2250 700	---

11.	Trześniówka Kolbusz	6 160	Siedlanka	0+000 – 1+000	---	160	---
			Trześń	1+000 – 3+350	---	3190	---
			Trześń	---	3+350 – 3+600	---	250
			Hucisko	---	3+600 – 4+030	---	430
			Hucisko	4+030 – 6+160		2130	---
12.	Murynia	14 800	Krzątka	0+000- 1+000	---	1000	---
			Trzosowa Scież.	1+000 – 3+500	---	2500	---
			Rusinów	3+500 – 4+500	---	1000	---
			Rusinów	---	4+500 – 7+300	---	2800
			Brzostowa Góra	---	7+300 – 7+650	---	350
			Brzostowa Góra	7+650 – 8+750	---	1100	---
			Brzostowa Góra	---	8+750 – 11+500	---	2750
			Majdan Królewski	---	11+500 – 12 +330	---	830
			Majdan Królewski	12+330 – 14+100	---	1770	---
Majdan Królewski	---	14+100 – 14+800	---	700			
RAZEM :						71220	51480

Natomiast rzeka Łęg, która płynie na terenie powiatu kolbuszowskiego od km 49+000 do km 85+350, na całym tym odcinku jest nieuregulowana.

Tabela Nr 4 - Powierzchnie zmeliorowane

Gmina	Tereny zmeliorowane [ha]		Potrzeby w zakresie melioracji [ha]
	melioracja podstawowa	melioracja szczegółowa	
Cmolas	2 504,6	865	423,0
Kolbuszowa	5 755,0	3 079,0	690,0
Majdan Królewski	925,0	706,0	460,0
Niwiska	1 225,0	bd	309,0
Raniżów	4 201,0	2 249,0	219,0
Stary Dzikowiec	1 964,0	805,0	261,0

Kolejnym istotnym elementem jest retencja. Retencja umożliwia zmagazynowanie części odpływu wody w okresach jej nadmiaru oraz wykorzystanie nagromadzonej wody w okresach posusznych. Jest to równoznaczne ze zwiększeniem zasobów wodnych (poprawą struktury bilansu wodnego). Na terenie powiatu istnieją zbiorniki retencyjne. Jednakże jest ich niewiele. Obecnie na rzekach powiatu realizowane są lub realizowane będą piętrzenia, które utworzą kolejne zbiorniki retencyjne.

Ważnym elementem małej retencji są stawy, które w istotny sposób zwiększają retencję wody oraz podnoszą walory przyrodnicze oraz turystyczno -wypoczynkowe powiatu. Na terenie powiatu istnieją także stawy do prowadzenia hodowli ryb. Do największych należą stawy w Wilczej Woli, Weryni, Kolbuszowej, Porębach Kupieńskich, Kłapówce.

1.2.6. Gleby

Obszar powiatu pokrywa płaszcz utworów czwartorzędowych. Są to głównie gliny, piaski, żwiry czy iły oraz aluwia rzeczne. Największą powierzchnię zajmują gleby wytwarzane z piasków całkowitych, słabo gliniastych i gliniastych, gleby darniowo - bielcowe o dużym stopniu zbielcowania, żwirowe, piaszkowe, gliniaste i sapy - gleby podmokłe i zimne, zajęte przede wszystkim pod łąki i pastwiska.

Lepsze gleby tj. piaski gliniaste, naglinowe, bielice lekkie, średnie i ciężkie (gliny) występują lokalnie i stanowią niewielki procent terenów rolnych. Rolnicza jakość gleb jest zróżnicowana. Przeważają grunty orne średniej jakości.

Zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych wyróżnia się podstawowe kierunki ochrony gruntów rolnych i leśnych:

- ochronę ilościową polegającą na ograniczaniu przeznaczenia tych gruntów na inne cele,
- ochronę jakościową polegającą na zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji, szkodom powstającym w wyniku działalności nierolniczej i nieleśnej, przywracaniu i poprawianiu ich wartości,
- zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych,
- poprawianie wartości użytkowej gruntów leśnych oraz zapobieganie obniżaniu ich produktywności.

Na cele nierolnicze i nieleśne można przeznaczać przede wszystkim grunty oznaczone w ewidencji gruntów jako nieużytki, a w razie ich braku – inne grunty o najniższej przydatności rolniczej. Przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne można dokonać jedynie w planach zagospodarowania przestrzennego.

Szczegółowej ochronie podlegają użytki rolne o wysokiej bonitacji, tzn. klas I-III, wytworzone z gleb pochodzenia mineralnego oraz użytki rolne klas IV-VI – jeśli zostały wytworzone z gleb pochodzenia organicznego oraz lasy. W tych przypadkach zagospodarowanie gruntów na cele nierolnicze i nieleśne łączy się z uzyskaniem zgody na wyłączenie ich z produkcji rolniczej i leśnej. Inwestorzy w znacznej mierze wykorzystują grunty najmniej przydatne dla rolnictwa, dla swych zamierzeń inwestycyjnych.

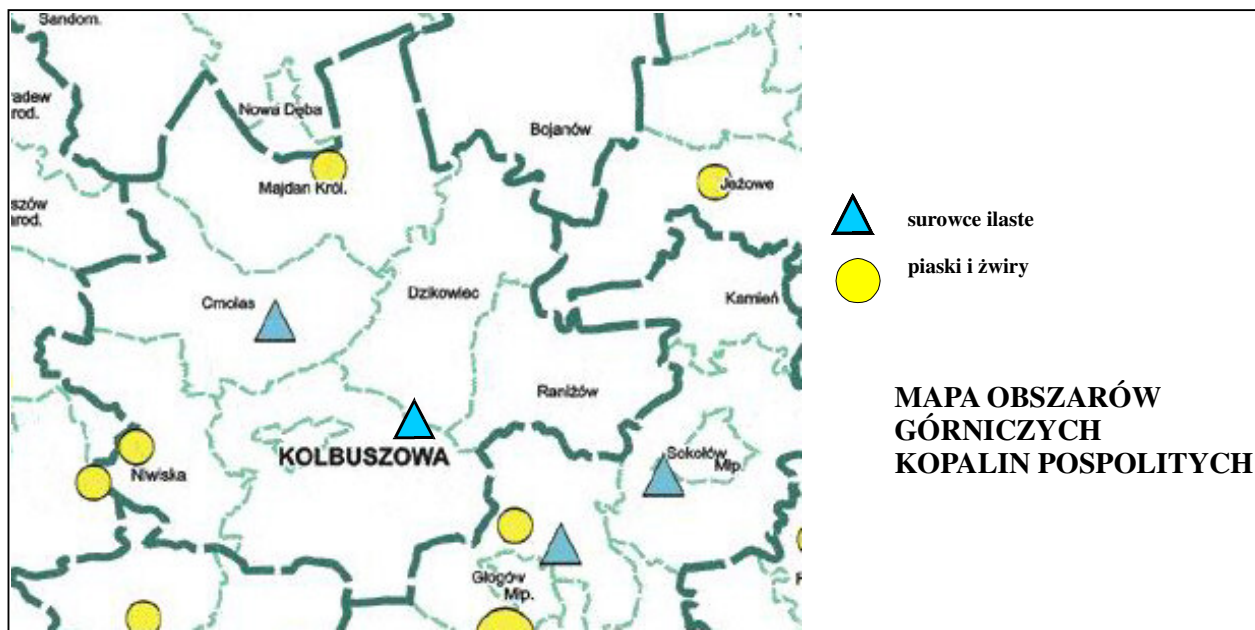
1.2.7. Surowce mineralne

Złoża kopalin pospolitych, tj. kruszyw naturalnych, surowców ilastych czy torfów oraz podstawowych tj. gazu ziemnego występują na terenie powiatu kolbuszowskiego stosunkowo rzadko. Złoża torfów związane są głównie z dolinami rzek. Na terenie powiatu stwierdzano ich występowanie. Jednakże do chwili obecnej nie zostały udokumentowane.

Obecnie na terenie powiatu kolbuszowskiego udokumentowano złoża :

Nazwa złoża	Kopalina	Stan zagospodarowania
Gmina Cmolas		
Hadykówka	surowiec ilasty	eksploatowane
Ostrowy Tuszowskie	kruszywo naturalne	perspektywiczne
Gmina Kolbuszowa		
Kupno	surowiec ilasty	eksploatowane
Kolbuszowa Dolna	surowiec ilasty	rezerwowe, nieeksploatowane
Gmina Majdan Królewski		
Brzostowa Góra	kruszywo naturalne	eksploatowane
Brzostowa Góra I	kruszywo naturalne	rezerwowe, nieeksploatowane
Krzątka III	kruszywo naturalne	zaniechane
Komorów	kruszywo naturalne	rezerwowe, nieeksploatowane
Gmina Niwiska		
Niwiska	surowce energetyczne - gaz	zaniechane
Niwiska	kruszywo naturalne	zaniechane
Niwiska II	kruszywo naturalne	rezerwowe, nieeksploatowane
Przyłęk	kruszywo naturalne	rezerwowe, nieeksploatowane
Przyłęk II	kruszywo naturalne	eksploatowane

Smoczka	kruszywo naturalne	eksploatowane
Smoczka II	kruszywo naturalne	rezerwowe, nieeksploatowane
Gmina Dzikowiec		
Lipnica – Dzikowiec	surowce energetyczne - gaz	rezerwowe, nieeksploatowane
Sudoły	kruszywo naturalne	rezerwowe, nieeksploatowane
Gmina Raniszów		
Zielonka	kruszywo naturalne	eksploatowane

1.2.8. Stan zasobów przyrody

Lasy

Lasy są naturalnym bogactwem powiatu kolbuszowskiego. Zajmują one ponad 30% całej powierzchni powiatu, tj. 28 735 ha. Są to zarówno lasy będące własnością Skarbu Państwa stanowiące około 75% całości oraz będące własnością osób fizycznych, wspólnot lub innych właścicieli stanowiące około 25% całości powierzchni lasów.

Są to przeważnie lasy sosnowe z domieszką dębu i brzozy, rzadziej jodły z domieszką dębu, buka, graba, brzozy, osiki. Występują wśród nich również jałowiec, jarzębina, żurawiec i kruszyna, zaś runo tworzą m.in. widłak gwiazdzisty, wrzos, macierzanka, goździk piaskowy, kostrzewa owcza, borówka brusznica, mącznica lekarska, ukwap dwupienny. Spotkać można też pojedyncze okazy modrzewia.

Formy ochrony przyrody

Powiat kolbuszowski cechuje się cennymi i bogatymi zasobami przyrodniczymi. Dla zachowania tych walorów ochroną prawną objęte jest około 50% powierzchni powiatu.

Na system obszarów chronionych składają się:

1. Rezerwaty przyrody - ochroną rezerwatową w powiecie kolbuszowskim objętych jest 563,83 ha gruntów. W tym celu utworzonych zostało 3 rezerwaty przyrody. Są to :

"BUCZYNA" – o pow. 20,08 ha. Położony w zachodniej części Płaskowyżu Kolbuszowskim na styku z doliną Wisłoki. Powstał w celu zachowania zbiorowiska leśnego typu przejściowego między ubogą formą buczyny karpackiej, a lasem dębowo – grabowym. Tworzy wysepkę naturalnego lasu liściastego wśród sztucznych drzewostanów sosnowych oraz piaszczysk.

Rośnie tu kostrzewa górska, osobliwością są także: wawrzynek wilczyłyko, kłokoczka południowa, buławnik mieczolistny, bluszcz pospolity. W obrębie rezerwatu żyją: dziki, sarny, dzięcioły czarne, świstunka leśna.

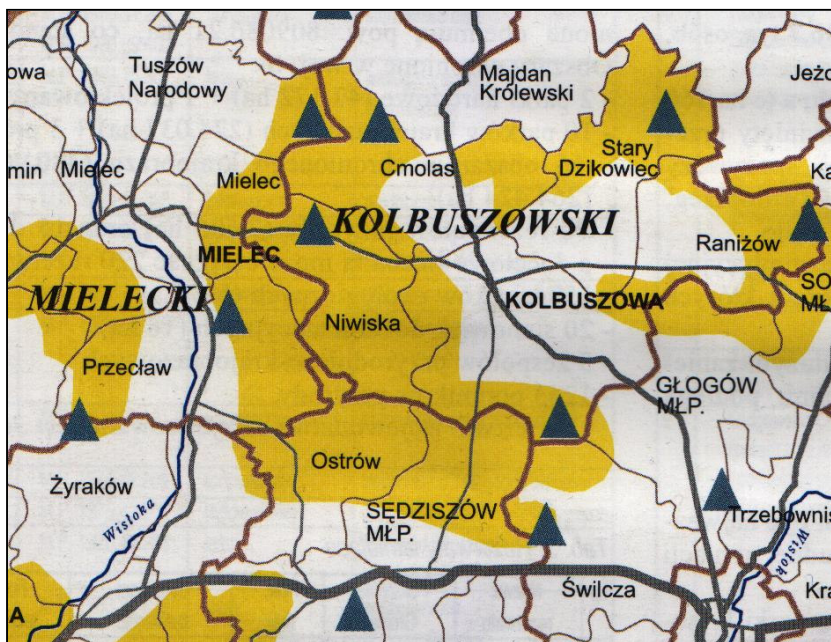
"JAŻWIANA GÓRA" – o powierzchni 3,94 ha. Leży w pobliżu Komorowa i Ostrowów Baranowskich. Jest to enklawa zespołu naturalnego jakim jest tu fragment lasu jodłowo – bukowego. Występuje tu również dąb, jodła, buk (pomnikowy buk liczy ponad 300 lat). Nazwę rezerwat przejął od borsuków (inaczej jaźców) zamieszkujących ten teren.

"ZABŁOCIE" – o powierzchni 539,81 ha, położony na terenie gminy Kolbuszowa. Ochroną objęte są stanowiska lęgowe rzadkiej ornitofauny, kompleks stawów rybnych wraz z obrzeżami i pasem lasu w okolicy Poręb Kupieńskich. Żyją tutaj: bocian czarny, błotniak stawowy, bekas kszyska, brzęczki, orlik krzykliwy, trzmielojad, kureczka nakrapiana, perkoz rdzawoszyjny, dzierzba, wiele gat. kaczek i in. Obszar ten bogaty jest również w roślinność wodną, - grzybień biały, pióropusznik biały, mieczyk dachówkowaty.

2. *Użytki ekologiczne (według definicji GUS)* o łącznej powierzchni 237,0 ha, w tym :na terenie gminy Cmolas – 27.1 ha;

- na terenie gminy Kolbuszowa – 150,6 ha;
- na terenie gminy Dzikowiec – 54,7 ha;

na terenie gminy Niwiska – 4,6 ha.

3. *Obszary chronionego krajobrazu* – zajmują w granicach powiatu kolbuszowskiego łączną powierzchnię 37 160 ha. :

Mielecko – Kolbuszowsko – Głogowski OChK – leży na terenie miejscowości Przyłęk, Ostrowy Tuszowskie, Cmolas, Świerczów, Siedlanka, Niwiska, Trześć, Domatków, Bukowiec, Poręby Kupieńskie. Rzeźba terenu to wytworzone z piasków wydmy tworzące "górki" np. Góra Biesiadna (222 m n.p.m.), Góra Cygańska (279 m n.p.m.).

Dominują lasy sosnowe bogate w cenne runo leśne, a w okolicach Przyłędu również występuje las bukowy.

W cennych ekologicznie biocenozach podmokłych, wodnych i bagiennych, występuje wiele roślin objętych ochroną, np. rosziczka okrągłolistna, długosz królewski, grzybień biały, gnidosz rozestany oraz zwierząt i ptaków, np. łos, bóbr europejski, wilk, czapla biała oraz bocian czarny.

Fragmenty rodzimej przyrody chronione są tutaj w rezerwach: "Buczyna", "Jaźwiana Góra", "Zabłocie", a także jako pomniki przyrody np. dąb szypułkowy (600 lat) rosnący we wsi Leszczce.

Sokołowsko-Wilczowolski OChK - obejmujący: Raniżów, Dzikowiec, Lipnicę, Wilczą Wolę. Wyróżnia się on wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, w skład których wchodzi obszary leśne, zbiorniki wodne, wydmy śródlądowe, wzgórza morenowe, mokradła, oczka wodne, torfowiska.

To świat pełen roślin chronionych: rosiczka okrągłolistna, długosz królewski, wawrzynek główkowy, grązel żółty oraz ptaków: bocian czarny, trzmiełojad, kobuz, błotniak stawowy. Do szczególnie interesujących należy wiele obiektów objętych ochroną jako użytki ekologiczne, pomniki przyrody. Zaliczamy tutaj łąki śródleśne, ostoje bobrów, torfowiska, źródła i uroczyska, np. 282 dęby szypułkowe w Morgach, głąz polodowcowy w Dzikowcu, 2 pojedyncze cisy w Weryni i Raniżowie-Zembrzy (w XVIII - XIX-wiecznej zagrodzie pszczelarskiej).

4. Pomniki przyrody w liczbie 45

5. Obszar Natura 2000 - Obszar powiatu leży poza terenami przewidywanymi do objęcia siecią Natura 2000

Zalesienia

Zwiększenie lesistości kraju jest jednym z celów polityki ekologicznej Państwa. Najbardziej aktualne zasady i kierunki tej formy poprawy stanu środowiska znalazły odzwierciedlenie w Krajowym Programie Zwiększania Lesistości (Aktualizacja 2003 r.) Celem rządowego programu zwiększania lesistości na lata 2001-2020 zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości do 30%. Integralną częścią programu jest:

- przestrzenny model zwiększania lesistości (obejmujący ustalenie preferencji zalesieniowych gmin) oraz rozmiar zalesień w układzie kraju, województw i powiatów,
- założenia programów regionalnych i lokalnych,
- zadania dla administracji rządowej, władz samorządowych na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym oraz dla gospodarki leśnej,
- harmonogram realizacji i aspekty ekonomiczne.

Program posiada regionalny charakter uwzględniający dzielnicowe uwarunkowania wynikające głównie dotychczasowego stanu gospodarki leśnej i istniejących form ochrony przyrody. W programie województwo podkarpackie znalazło się w makroregionie południowo-wschodnim – obejmującym 2 województwa: małopolskie i podkarpackie. Jest to obszar o szczególnym nagromadzeniu walorów przyrodniczych wynikających z przewagi terenów wyżynnych, podgórskich i górskich, dużego udziału lasów i ogromnego znaczenia ich roli glebo- i wodochronnej.

Udział użytków rolnych na tym terenie jest zbliżony do średniej krajowej (59,2%) i wynosi w woj. małopolskim 59,2%, a w woj. podkarpackim 52,8%, zaś w powiecie kolbuszowskim 48,5 %. Natomiast udział użytków rolnych klas bonitacyjnych V, VI, VIz kształtuje się poniżej średniej krajowej; woj. małopolskie – 30,3%, woj. podkarpackim – 27,6%. Charakterystyczny jest duży udział użytków zielonych (łąk i pastwisk) w powierzchni użytków rolnych, zwłaszcza w woj. podkarpackim, gdzie wynosi 29,3%, przy średniej krajowej 22,0%. Grunty najslabsze (kl. bon. VI i VIz) zajmują w tym makroregionie powierzchnię 147 tys. ha.

Rolnictwo jest tu mało rentowne, gdyż wartość skupu produktów rolnych jest najmniejsza w kraju i kształtuje się na poziomie od 510 zł/ha (woj. podkarpackie) do 645 zł/ha (woj. małopolskie). Lesistość tego obszaru jest mocno zróżnicowana i wynosi: w woj. małopolskim 28,4%, a woj. podkarpackim 36,3%. W latach 1945-2000 zalesiono na terenie obecnych województw około 100 tys. ha, przy czym w woj. małopolskim zdecydowanie przeważały zalesienia na gruntach niepaństwowych, a w woj. podkarpackim – na gruntach państwowych.

Na lata 2001-2020 zaplanowano zalesienie 67,6 tys. ha, w tym w sektorze państwowym tylko 5,1 tys. ha. Charakterystyczny jest dla tego obszaru największy w kraju udział obszarów prawnie chronionych zwłaszcza w woj. małopolskim, gdzie wynosi 58,2% obszaru województwa przy średniej krajowej 32,5%.

Na terenie całego makroregionu istotne jest zwiększanie i racjonalne kształtowanie istniejących kompleksów leśnych, szczególnie na terenach parków narodowych i ich otulin, a także na obszarach parków krajobrazowych. Ważne będzie również tworzenie powiązań ekologicznych, zalesianie wododziałów i obszarów zagrożonych erozją.

Zachowanie i wzmacnianie walorów tego makroregionu ma znaczący wpływ na utrzymanie równowagi środowiska w południowej i centralnej części kraju. Zalesienia na obszarze makroregionu powinny służyć wzmacnianiu fizjotaktycznej, a przede wszystkim wodo- i glebochronnej funkcji lasów, wzmacniać istniejącą makroprzestrzenną strukturę aktywnych biotycznie zasobów. Istotne znaczenie ma tutaj regulacja granicy rolnej, uwzględniająca rzeźbę terenu, a także potrzebę zachowania łąk i pastwisk jako tradycyjnego i ekologicznie uzasadnionego elementu krajobrazu.

Na zagospodarowanych rolniczo terenach górskich zadrzewienia powinny wspomagać las, przede wszystkim w zapobieganiu spływowi powierzchniowemu i erozji wodnej gleb, a na intensywnie użytkowanych rolniczo przedgórzach zastępować go w pełnieniu zarówno tych funkcji jak i ograniczaniu erozji wietrznej. Bardzo duże problemy zadrzewieniowe występują przede wszystkim w Małopolsce na urozmaiconych pod względem rzeźby obszarach występowania gleb lessowych i węglanowych (rędzin). W warunkach ustabilizowanej granicy rolno-leśnej zadrzewienia powinny stanowić substytut lasu, przede wszystkim w zakresie jego funkcji w zapobieganiu wodnej i wietrznej erozji gleby oraz ograniczaniu spływu powierzchniowego.

Uwzględniając powyższe, do zalesienia powinny być przeznaczane przede wszystkim grunty orne, a w mniejszym stopniu użytki zielone:

- klasy bonitacyjne VIz do zalesienia w całości,
- klasy bonitacyjne VI do zalesienia w całości z wyjątkiem gruntów rokujących ich rolnicze użytkowanie,
- klasy bonitacyjne V do zalesienia częściowo, tj. stanowiące śródlęgne enklawy i półenklawy o powierzchni do 2 ha w jednym konturze lub o szerokości między brzegami lasu do 150 m (8-10 krotna wysokość drzew), jeżeli odległość od tych gruntów do obecnych lub perspektywicznych siedlisk gospodarstw rolnych wynosi ponad 5 km, a ich nachylenie przekracza 12° oraz inne w uzasadnionych lokalnie przypadkach,
- klasa IVa i IVb do zalesienia w przypadkach sporadycznych, tj. enklawy i półenklawy o powierzchni do 0,5 ha lub o szerokości do 50 m (3-5 krotna wysokość drzew), szczególnie z utrudnionym dojazdem, małe powierzchnie nieregularnych wcięć w głąb lasu (do 0,1 ha) oraz grunty o nachyleniu powyżej 20°,
- grunty klas I-III mogą być zalesiane jedynie wyjątkowo w przypadkach bardzo małych wydłużonych enklaw i półenklaw, położonych w uciążliwej szachownicy z gruntami leśnymi o szerokości między lasami do 30 m (2 krotna wysokość drzew) oraz grunty o nachyleniu powyżej 25°,
- inne grunty oraz nieużytki nadające się do zalesienia, bądź mogące stanowić uzupełniający składnik ekosystemu leśnego, a w szczególności:
 - a.grunty skażone, zdegradowane i zagrożone erozją silną,
 - b.grunty położone przy źródłiskach rzek lub potoków, na wododziałach, wzdłuż brzegów rzek oraz na obrzeżach jezior i zbiorników wodnych,
 - c.lotne piaszki i wydmy piaszczyste,
 - d.strome stoki, zbocza urwiska i zapadliska,
 - e.hałdy i tereny po wyeksploatowanym piasku, żwirze, torfie i glinie,
 - f.grunty położone w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Zaleca się ponadto uwzględnianie kryteriów stosowanych w Krajowym Programie Zwiększania Lesistości. Lokalizacja zalesień powinna zapewniać zmniejszenie rozdrobnienia i rozproszenia kompleksów leśnych.

Należy dążyć do tego, żeby docelowa powierzchnia kompleksu leśnego nie była mniejsza niż 5 ha. Powierzchnie poniżej 0,5 ha powinny być wykorzystywane do tworzenia zbiorowisk drzewiasto-krzewiastych o funkcjach zadrzewień.

Zalesianie gruntów porolnych powinno sprzyjać tworzeniu zwartych kompleksów leśnych o racjonalnej granicy rolno-leśnej, a także tworzeniu zwartego systemu przyrodniczego łącznie z innymi obszarami o funkcjach ekologicznych. Zalesienia powinny uwzględniać również tworzenie korytarzy ekologicznych pomiędzy dużymi kompleksami leśnymi.

Z programu zalesień należy bezwzględnie wykluczyć następujące kategorie użytkowania ziemi:

1. grunty rolne i śródpolne nieużytki zaliczane do siedlisk priorytetowych w programie rolno-środowiskowym (np. bagna, mszary, torfowiska, oczka wodne, solniska, trzcinowiska i inne siedliska okresowo podmokłe, murawy kserotermiczne, remizy, wrzosowiska, wydmy, gołoborza i wychodnie skalne), nie chronione lub objęte ochroną prawną jako np. użytki ekologiczne,
2. miejsca cenne z historycznego bądź archeologicznego punktu widzenia.

Na terenie obszarów chronionych rezerwaty przyrody, obszary chronionego krajobrazu) decyzje o zalesieniu muszą być zgodne z planami ochrony tych obszarów lub w przypadku braku takich planów zaopiniowanie przez właściwe służby ochrony przyrody zgodnie z kompetencjami (wojewódzki konserwator przyrody).

Kontrolowanych decyzji wymagać będą projekty zalesiania:

1. siedlisk zlokalizowanych w dolinach rzek i na terenie zabagnionych obniżen,
2. rolniczych polan (enklawy) puszczańskich o walorach przyrodniczych i kulturowych (np. na terenie Puszczy Białowieskiej),
3. obszarów o wybitnych walorach widokowych (obszary takie należy zaznaczyć w planach zagospodarowania przestrzennego gmin).

Tego typu grunty orne i półnaturalne ekosystemy mają priorytetowe znaczenie dla działań rolno-środowiskowych (promowanie zamiany gruntów ornych na użytki zielone), których celem będzie zachowanie półnaturalnych ekosystemów trawiastych, zachowanie bądź odbudowa małej retencji wodnej i ochrona różnorodności biologicznej terenów rolniczych.

Przy określaniu zasad kwalifikowania gruntów porolnych oraz kryteriów ich wyłączenia z użytkowania rolniczego na terenach nizinnych problem ten dotyczy głównie uzgodnień pomiędzy właścicielem gruntu a administracją samorządu gminy, zwłaszcza w odniesieniu do jakości gleby (V, VI, VIz). Elementy powierzchni, kształtu i lokalizacji zalesień nie stanowią w tym przypadku większych problemów organizacyjnych, przy założeniu istnienia aktualnego planu zagospodarowania przestrzennego. Realizacja programu zwiększania lesistości odbywać się będzie w drodze ustalenia przeznaczenia gruntów do leśnego zagospodarowania w miejscowym planie przestrzennego zagospodarowania (z zachowaniem warunków określonych w ustawach) lub w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Warunkiem skutecznych działań w pozyskiwaniu środków na zalesienia gruntów jest bowiem opracowanie gminnych i powiatowych programów zwiększania lesistości, z rozpisaniem ich na etapy, a w ramach etapów przynajmniej na pierwsze pięć lat.

W przypadku nie podejmowania przez władze gminne decyzji o opracowaniu lub aktualizacji planu przestrzennego zagospodarowania, podstawą do zalesienia gruntów o powierzchni nie przekraczającej 5 ha może być decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu podjęta z zachowaniem przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. W pozostałych przypadkach decyzję o sporządzeniu aneksu do miejscowego planu przestrzennego zagospodarowania dotyczącego zalesień podejmuje rada gminy.

Utrudnieniem w realizacji zadań wynikających z KPZL jest brak właściwego doceniania problematyki leśnej przy opracowywaniu większości miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wyraża się to głównie brakiem w tych planach wskazań terenów przeznaczonych do zalesienia bądź zadrzewienia. Powoduje to niekiedy dylematy, czy dany grunt można zalesiać, czy też nie. Lukę tę w praktyce uzupełnia się przez wyznaczanie przebiegu wspomnianej wcześniej granicy rolno-leśnej.

Nowe opracowania lub aktualizacja dokumentacji projektu granicy rolno-leśnej powinny być w gminach nadal kontynuowane, ze względu na ich wysoką przydatność.

Mając taki dokument wójt gminy, nawet nie posiadając planu zagospodarowania przestrzennego, może wydawać decyzję o zalesieniu gruntów jako decyzję o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, bez obawy popełnienia błędu co do lokalizacji zalesień. Koszty opracowywania granicy rolno-leśnej ponosi zarząd gminy, który może ubiegać się o uzyskanie na ten cel środków, m.in. z budżetu urzędu marszałkowskiego województwa lub z wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Opracowanie techniczne granicy rolno-leśnej wykonywane przez Biuro Geodezji i Terenów Rolnych oraz podmioty prywatne, powinno uwzględniać wskazania planu zagospodarowania przestrzennego województwa, wielkość zasobów Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, propozycje regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych i nadleśnictw, a przede wszystkim założenia polityki przestrzennej władz gminy i stanowisko właścicieli gruntów oraz priorytety wynikające z „Krajowego programu zwiększania lesistości”.

W celu opracowania lub aktualizacji dokumentacji projektu granicy rolno-leśnej wójt powołuje gminny zespół roboczy, w skład którego wchodzi z urzędu gminy:

- przedstawiciel Wójta jako przewodniczący,
- pracownik zajmujący się problematyką ochrony środowiska,
- geodeta.

Do pracy w zespole wójt gminny zaprasza inspektora wojewódzkiego ds. kwalifikacji gruntów, przedstawiciela właściwego nadleśnictwa oraz w miarę potrzeby przedstawiciela właściwego terenowo oddziału Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.

W toku weryfikacji proponowanej granicy należy w porozumieniu z właścicielami i użytkownikami gruntów odpowiednio je kwalifikować:

- do zalesienia w pierwszej kolejności,
- do czasowego użytkowania rolniczego,
- jako tereny przeznaczone na inne cele, tj. poletka żerowe, zadrzewienia śródpolne, tereny rekreacyjne itp.

Ostateczny projekt granicy rolno-leśnej przewodniczący zespołu przedkłada wójtowi gminy do zatwierdzenia i realizacji.

Materiały powstałe w wyniku opracowania granicy rolno-leśnej należy uwzględniać w toku podejmowanych działań prawnych, takich jak: scalanie i wymiana gruntów rolnych i leśnych obejmujące również przewidywane kompleksy leśne,

- przekazywanie gruntów pomiędzy jednostkami państwowymi,
- nabywanie gruntów leśnych i gruntów do zalesienia przez regionalne dyrekcje lasów państwowych,
- wyłączanie gruntów Skarbu Państwa ze wspólnot gruntowych i wspólnot leśnych,
- przejmowanie gruntów przez Skarb Państwa w zamian za świadczenia rentowo-emerytalne.

W uzasadnionych przypadkach należy określić funkcję projektowanych zalesień, zgodnie z przyjętymi w niniejszym programie priorytetami (np. zalesienia gruntów skażonych, przeciwoerozyjne, na wododziałach). Powinno to umożliwić zabieganie o współfinansowania zalesień z funduszy celowych i budżetu państwa.

Należy uwzględnić, że nieuniknione będzie dopuszczenie na części gruntów marginalnych naturalnej sukcesji roślin drzewiastych i krzewów. Ich udział ilościowy i położenie musi być jednak wynikiem przewidzianych w planie przestrzennego zagospodarowania zamierzeń, a nie efektem wyłącznie spontanicznego rozwoju zjawisk przyrodniczych.

Integralną częścią programu zwiększania lesistości gminy powinien być program zwiększania zadrzewienia. Ma to szczególnie znaczenie na terenach o niskiej lesistości i dużego zagrożenia procesami erozji gleb, stepowienia krajobrazu i niekorzystnego bilansu wodnego.

Projektowane przebiegi granicy rolno-leśnej winny być uzgodnienia ze służbami geologicznymi, odnośnie występowania złóż surowców i kopalin, a także uwzględnić możliwości rozwoju budownictwa i infrastruktury i na tej podstawie wykluczyć odpowiednie grunty z przeznaczenia pod zalesienia. Realizacji zalesień powinno sprzyjać powstawanie stowarzyszeń właścicieli lasów prywatnych.

Tabela nr 4 – Plany zalesieniowe powiatu kolbuszowskiego

Powiat	Powierzchnia gruntów rolnych przewidzianych do zalesienia w latach 2001-2020		
	Sektor państwowy	Sektor niepaństwowy	razem
kolbuszowski	---	1562	1562

W związku z realizacją Krajowego Programu Zwiększania Lesistości w Starostwie ustala się co-rocennie, w układzie gmin, potrzeby w zakresie wsparcia zalesień i ich dofinansowanych ze środków Funduszu Leśnego a w poprzednich latach również ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie. Potrzeby te ujmowane są w postaci wykazu właścicieli gruntów i lokalizacją, powierzchnią gruntu i wielkością oczekiwanego wsparcia.

1.2.9. Źródła odnawialne

Dokumentem kierunkowym, który ma stymulować regulującym rozwój energetyki odnawialnej jest STRATEGIA ROZWOJU ENERGETYKI ODNAWIALNEJ z września 2000 rok. Dokument winien być uwzględniany przy sporządzaniu wszystkich planów i programów jak i stanowieniu prawa.

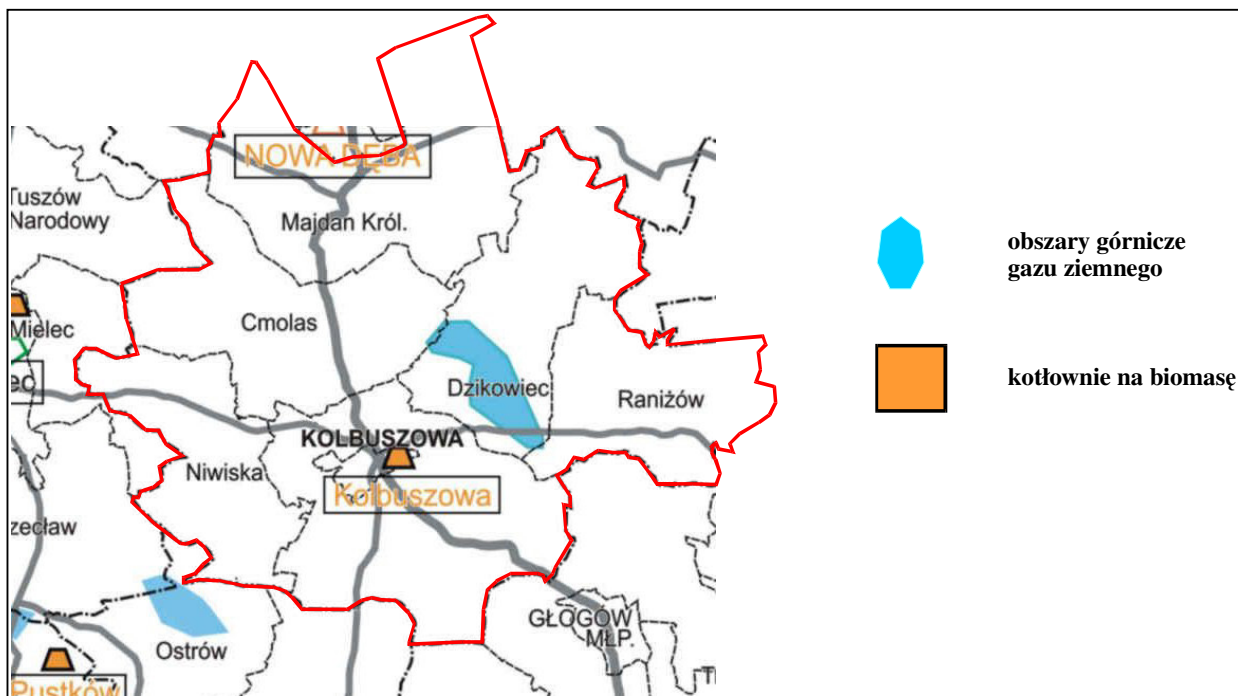
Wzrost zapotrzebowania na energię, spowodowany szybkim rozwojem gospodarczym, ograniczona ilość zasobów kopalnych, a także nadmierne zanieczyszczenie środowiska, spowodowały w ostatnich latach, duże zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii. Udział odnawialnych źródeł energii w bilansie paliwowo-energetycznym świata wynosi około 18%, wielkość ta wynika zarówno z rozwoju nowych technologii wykorzystujących odnawialne źródła energii jak również z faktu, że część ludności świata nie ma dostępu do konwencjonalnych źródeł energii. Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii stało się ważnym celem polityki Unii Europejskiej.

Wyrazem tego stała się opublikowana w 1997 roku, w Białej Księdze Komisji Europejskiej, strategia rozwoju odnawialnych źródeł energii w krajach Unii Europejskiej, która została uznana za podstawę działań na poziomie unijnym. Obecnie udział energii ze źródeł odnawialnych w zaspokojeniu zapotrzebowania Unii Europejskiej na energię pierwotną wynosi 6%.

Ilościowe oszacowanie wykorzystania energii odnawialnej w Polsce jest obecnie rzeczą bardzo trudną, ponieważ informacje na ten temat są dostępne jedynie za pośrednictwem specjalnych badań ankietowych.

Obecnie podstawowym źródłem energii odnawialnej wykorzystywanym w kraju jest biomasa oraz energia wodna, natomiast energia geotermalna, wiatru, promieniowania słonecznego, ma mniejsze znaczenie. Przyczyniło się do tego między innymi:

- znaczące zwiększenie wykorzystania drewna i odpadów drewna głównie przez ludność wiejską, uruchomienie lokalnych ciepłowni na słomę oraz na odpady drzewne, wykorzystanie odpadów z przeróbki drzewnej,
- uruchomienie dwóch ciepłowni geotermalnych,
- uruchomienie kilku elektrowni wiatrowych oraz licznych małych elektrowni wodnych,
- uruchomienie ciepłowni i elektrowni zasilanych biogazem z wysypisk odpadów komunalnych oraz z oczyszczalni ścieków.

Największe nadzieje na wykorzystanie, jako odnawialne źródło energii, są związane z biomasą. Jej udział w bilansie paliwowym energetyki odnawialnej w Polsce rośnie z roku na rok. Biomasa może być używana na cele energetyczne w procesach bezpośredniego spalania biopaliw stałych (drewna, słomy), gazowych w postaci biogazu lub przetwarzana na paliwa ciekłe (olej, alkohol). W warunkach polskich, w najbliższej perspektywie można spodziewać się znacznego wzrostu zainteresowania wykorzystaniem biopaliw stałych - drewna i słomy. Polskie rolnictwo produkuje rocznie ok. 25 mln ton słomy (głównie zbożowej i rzepakowej) oraz siana. Słoma jest częściowo wykorzystywana jako ściółka i pasza w hodowli zwierząt oraz do nawożenia pól. Od 1990r. rosną nadwyżki słomy, występują one przede wszystkim w gospodarstwach rolnych północnej zachodniej Polski, głównie na terenach byłych PGR. Znaczna część nadwyżek wypalana jest na polach, co powoduje poważne zagrożenia dla środowiska i zdrowia mieszkańców.

Lasy stanowią 28,8% po wierzchni kraju, z tego lasy państwowe zajmują 7,4 mln ha. Zakłada się dalszy wzrost lesistości do 33% w 2025 r. W 1997 r. w Lasach Państwowych pozyskano 21,6 mln m³ drewna, w tym 2,5 mln m³ drewna opałowego. Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych szacuje, że dalsze 2-2,5 mln m³ odpadów drzewnych pozostaje w lasach ze względu na ograniczony popyt. Znaczne potencjalne ilości odpadów drzewnych powstają także w przemyśle drzewnym. Wykorzystanie drewna na cele opałowe ma w Polsce długą tradycję. Liczbę instalacji opalanych drewnem szacuje się na ponad 100.000 szt.

W tej liczbie mieszczą się zarówno małe, nowoczesne kotły do zgazowania drewna z kontrolowanym procesem spalania (kilka tysięcy sztuk) jak i tzw. kotły "wielopaliwowe" lub kotły węglowe z dopuszczeniem stosowania drewna jako paliwa zastępczego, stosowane zazwyczaj w gospodarstwach domowych i rolnych oraz ok. 70 większych kotłowni przemysłowych (o mocach w zakresie 0,1 - 40 MW) stosowanych w zakładach przerobu drewna i w przemyśle meblarskim.

Największe moce kotłów i bloków energetycznych oraz największe zużycie odpadów drzewnych po produkcyjnych występuje w zakładach przemysłu celulozowo-papierniczego.

Oferta rynkowa kotłów na drewno jest stosunkowo bogata, bowiem na rynku działa obecnie ok. 20 producentów i importerów oferujących zautomatyzowane instalacje kotłowe opalane odpadami drzewnymi. Koszty inwestycyjne instalacji szacować można w zakresie 500-1000 zł/kW, w zależności od stopnia zaawansowania technologii. Coraz szerszym zbytem cieszą się kotły małych mocy wykorzystywane na potrzeby gospodarstw indywidualnych. Na rynku funkcjonuje ok. 10 producentów niskotemperaturowych kotłów grzewczych na drewno (o mocach 20-80 kW). Koszt zakupu jednostki mocy instalowanej (bez adaptacji kotłowni) szacować można na 130-150 zł/kW. Nadwyżki słomy mogą być wykorzystane dla celów energetycznych, przynosząc dodatkowe dochody lub oszczędności gospodarstwom rolnym. Ceny kompletnych systemów kotłowych opalanych słomą są 1,5-2 razy wyższe niż analogiczne kotłów opalanych drewnem. Energetyczne wykorzystanie biopaliw stałych jest najszybciej rozwijającym się rodzajem energetyki odnawialnej w Polsce. Rozwój ten następuje zazwyczaj na warunkach rynkowych, bez istotnego wsparcia ze strony państwa i zazwyczaj w oparciu o dostępne w kraju technologie.

Inną cechą znaną dotychczasowego wykorzystania biomasy stałej jest stosowanie niestandardyzowanych i niekomercyjnych biopaliw odpadowych, o najniższej cenie rynkowej. Podejście to jest w pełni uzasadnione w krótkim okresie, gdy większość dostępnej na cele energetyczne biomasy pozostaje niewykorzystana. Jednakże, w miarę wyczerpywania się zasobów biomasy odpadowej (tak jak to ma miejsce w np. w Danii), rozważać należy uprawę specjalnych roślin energetycznych. Obecnie w Polsce przeprowadza się próby upraw szybko rosnących roślin drzewiastych, głównie z gatunku wierzby (*Salix viminalis*).

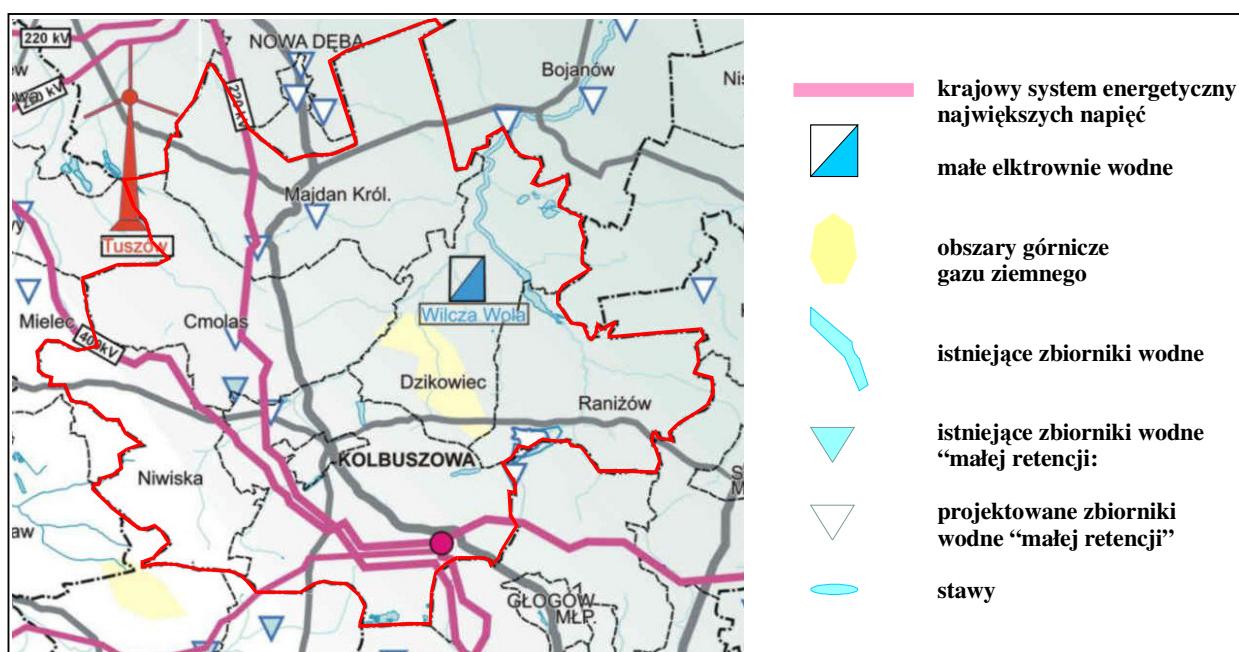
Istnieje kilka plantacji o łącznej powierzchni nie przekraczającej 100 ha. Większość z nich to próbne przedsięwzięcia, żadna nie działa na zasadzie komercyjnej produkcji biomasy wyłącznie na cele energetyczne. Plantacje dają możliwość wykorzystania mało urodzajnych lub skażonych gleb pod uprawę, co stwarza możliwości wdrażania alternatywnej produkcji rolnej. W dalszej perspektywie poza bezpośrednim spalaniem w kotłach energetycznych, dodatkowo nabierać będzie znaczenia termiczna konwersja poprzez gazyfikację lub pyrolizę (procesy termicznego zgazowywania paliw w warunkach niedoboru tlenu) z wytworzeniem gazów, spalanych następnie w silnikach spalinowych lub turbinach gazowych do produkcji energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu. Obecne technologie gazyfikacji pozwalają na uzyskanie sprawności konwersji na poziomie 25 - 40%, przy czym uzależniona jest ona od rozmiaru instalacji. Na świecie technologie gazyfikacji drewna z produkcją energii elektrycznej nie są jeszcze w pełni skomercjalizowane, są jednak postrzegane jako bardzo obiecująca opcja energetycznego wykorzystania drewna. W Polsce zarejestrowanych jest obecnie ok. 700 czynnych składowisk odpadów, przy czym na większości z nich nie ma pełnej kontroli emisji gazu wysypiskowego, który dostając się do środowiska powoduje m.in. wiele zagrożeń dla zdrowia i życia ludzi i w sposób znaczący wpływa na pogłębianie się efektu cieplarnianego. Główny potencjał techniczny gazu wysypiskowego w Polsce związany jest z ok. 100 większymi wysypiskami komunalnymi. Typowe przykłady energetycznego wykorzystania obejmują produkcję energii elektrycznej głównie w silnikach iskrowych, produkcję energii cieplnej w przystosowanych kotłach gazowych, oraz produkcję energii elektrycznej i cieplnej w jednostkach skojarzonych. Inne technicznie dopracowane możliwości (nie stosowane w Polsce) obejmują dostarczanie gazu wysypiskowego do sieci gazowej, wykorzystanie gazu jako paliwa do silników oraz wykorzystanie gazu w procesach technologicznych, np. w produkcji metanolu.

Obecnie technologie energetycznego wykorzystania gazu wysypiskowego (głównie do produkcji energii elektrycznej lub w skojarzeniu z produkcją energii cieplnej) należą do najszybciej rozwijających się gałęzi energetyki odnawialnej na świecie.

Potencjał techniczny wykorzystania biogazu z oczyszczalni ścieków do celów energetycznych jest bardzo wysoki. Do bezpośredniej produkcji biogazu najlepiej dostosowane są oczyszczalnie biologiczne, stosowane we wszystkich oczyszczalniach ścieków komunalnych oraz w części oczyszczalni przemysłowych.

Oczyszczalnie ścieków mają stosunkowo wysokie zapotrzebowanie własne zarówno na energię ciepłą i elektryczną, dlatego wykorzystanie biogazu z fermentacji osadów ściekowych może w istotny sposób poprawić ich rentowność. Wykorzystanie biogazu z gnojowicy. Gospodarstwa hodowlane produkują duże ilości odchodów zwierzęcych. Tradycyjnie są one używane jako nawóz lub niekiedy składowane na wysypiskach. Obydwie metody mogą powodować problemy ekologiczne związane z zanieczyszczeniem rzek i wód podziemnych, emisje odorów oraz inne zagrożenia zdrowia. Jedną z ekologicznie dopuszczalnych form utylizacji tych odpadów jest fermentacja beztlenowa. W Polsce, od połowy lat 80-tych zrealizowano ok. 10 biogazowni rolniczych, obecnie większość z nich nie pracuje zarówno ze względu na uwarunkowania ekonomiczne, jak i techniczne. Potencjalnych inwestorów zniechęcają wysokie nakłady inwestycyjne oraz brak dostatecznie sprawdzonych rozwiązań technologicznych.

Potencjał techniczny biopaliw ciekłych otrzymanych z konwersji biomasy, takich jak benzyna z dodatkiem etanolu jak i paliwo otrzymywane z tłuszczów roślinnych lub zwierzęcych, szacuje się na 12 - 17 PJ/rok. Obecnie zgodnie z polskimi normami, etanol może stanowić jedynie 5% dodatek do paliwa tradycyjnego. Do produkcji alkoholu etylowego można stosować: zboże, ziemniaki, buraki, melasę. Od roku 1996 produkcja bioetanolu (odwodnionego alkoholu etylowego pochodzenia roślinnego) około 110 mln litrów prawie w całości wykorzystywana jest do celów przemysłowych jako dodatek do paliw.

Największe tradycje ma w Polsce energetyka wodna. Energetyczne zasoby wodne Polski są niewielkie ze względu na niezbyt obfite i niekorzystnie rozłożone opady, dużą przepuszczalność gruntów i niewielkie spadki terenów. Łączna moc zainstalowana dużych elektrowni wodnych (bez elektrowni szczytowo pompowych, które nie są zaliczane do odnawialnych źródeł energii) wynosi około 630 MW, a małych 160 MW. Należy zauważyć, że moc aktualnie istniejących elektrowni wodnych może być zwiększona o 20-30% poprzez modernizację agregatów prądotwórczych.

Energetyka wodna w Polsce, wobec obecnie niewielkiego stopnia wykorzystania istniejącego potencjału technicznego ma szansę w przyszłości na dalszy rozwój.

Praktycznie jedynymi obiektami hydroenergetycznymi, których ilość stale wzrasta, głównie za sprawą inwestorów prywatnych, są małe elektrownie wodne, budowane przeważnie na istniejących (często zdewastowanych) stopniach wodnych. Do grupy małych elektrowni wodnych zalicza się obiekty o mocy zainstalowanej poniżej 500 kW.

Niewielkie zasoby wodne Polski powodują, iż znaczna część małych elektrowni wodnych dysponuje mocami zainstalowanymi poniżej 100 kW. Są one szansą poprawy fatalnego współczynnika regulacji odpływu, zwłaszcza na mniejszych rzekach. Istotne znaczenie ma również lokalna retencja wód. Małe elektrownie wodne wykorzystują lokalne możliwości produkcji energii elektrycznej; dając utrzymanie pewnej grupie osób, szczególnie na obszarach o dużym bezrobociu.

Wody geotermalne na obszarze Polski wykorzystywane były od dawna do celów leczniczych. W ostatnich latach w kraju zostały przeprowadzone badania mające na celu określenie możliwości wykorzystania wód geotermalnych do celów grzewczych. O ile potencjał techniczny wód geotermalnych został dokładnie zbadany to należy zauważyć, że istnieje potrzeba prowadzenia dalszych badań w zakresie odprowadzenia do górotworu wykorzystanych wód geotermalnych. Zasoby wód geotermalnych koncentrują się głównie na obszarze niżowym, zwłaszcza w pasie od Szczecina do Łodzi, w rejonie grudziądzko-warszawskim oraz w rejonie Przedkarpacim. W Polsce działają obecnie dwie instalacje geotermalne w Bańskiej na Podhalu (4,5 MW, docelowo 70 MW), w Pyrzycach koło Szczecina (15 MW, docelowo 50MW), a także planowane jest uruchomienie trzeciej instalacji w Mszczonowie koło Warszawy (7,3 MW).

Energetyka wiatrowa w naszym kraju zaczęła rozwijać się dopiero na początku lat dziewięćdziesiątych, głównie na wybrzeżu. Rejonami najbardziej uprzywilejowanymi do wykorzystania energii wiatru są Wybrzeże Morza Bałtyckiego, Suwalszczyzna i Równina Mazowiecka. Do końca 1999 r. uruchomiono 14 sieciowych ferm wiatrowych o łącznej mocy zainstalowanej ponad 3,5 MW. Ponadto funkcjonuje około 50 małych autonomicznych siłowni wiatrowych. Obserwuje się duże zainteresowanie inwestorów instalacjami wiatrowymi, szczególnie w północno-zachodniej Polsce, gdzie na różnych etapach przygotowania realizowanych jest około 10 inwestycji o planowanych mocach pow. 600 kW.

Energetyka słoneczna praktycznie jest najmniej znaną formą energii. Warunki meteorologiczne w Polsce charakteryzują się bardzo nierównym rozkładem promieniowania słonecznego w cyklu rocznym, ok. 80% całkowitej rocznej sumy nasłonecznienia przypada na sześć miesięcy sezonu wiosenno-letniego. Charakter rozkładu gęstości strumienia energii promieniowania, jego struktura wskazują na pewne ograniczenia w możliwościach jego wykorzystania, zwłaszcza w okresie zimowym. W kilku regionach kraju stosowane są kolektory słoneczne (cieczowe i powietrzne). Kolektory powietrzne mają najczęściej zastosowanie w rolnictwie do suszenia płodów rolnych. Ogólną ich ilość ocenia się na 50-60 szt. a ich powierzchnię na 6000 m². Są one wykorzystywane średnio przez 300-600 godzin rocznie. Kolektory cieczowe znajdują zastosowanie przede wszystkim do podgrzewania wody w mieszkaniach, domkach kempingowych, letniskowych obiektach sportowych i rekreacyjnych, w budynkach inwentarskich, paszarniach, a także do podgrzewania wody w zbiornikach, basenach oraz wody technologicznej w małych zakładach przemysłowych. Do tej pory zainstalowano w Polsce ok. 1000 instalacji słonecznego podgrzewania wody użytkowej o łącznej powierzchni kolektorów przekraczającej 1000 m².

Ogniwa fotowoltaiczne, w których dokonuje się konwersji promieniowania słonecznego na energię elektryczną praktycznie nie są w Polsce użytkowane.

Celem strategicznym jest zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 7,5% w 2010 roku i do 14% w 2020 roku w strukturze zużycia nośników pierwotnych.

Analizując informacje dotyczące potencjału technicznego odnawialnych źródeł energii, a także prognozy dotyczące możliwości ich wykorzystania nie jest możliwe w chwili obecnej przyjęcie na 2010 rok takiego celu, jaki postawiła Unia Europejska tzn. 12% udziału odnawialnych źródeł energii.

Strategia i plan działań w dziedzinie odnawialnych źródeł energii przedstawiony w Białej Księdze Komisji Europejskiej wymusiły na wszystkich krajach członkowskich podejmowanie działań wspierających odnawialne źródła energii, takich jak: inwestowanie w badania, zwolnienia podatkowe, gwarantowane ceny energii, subsydia inwestycyjne itp.

Sama Komisja Europejska od ponad dziesięciu lat wspiera badania i rozwój odnawialnych źródeł energii w ramach kolejnych Ramowych Programów Badań i Rozwoju. W porównaniu z Unią Europejską krajowy rozwój odnawialnych źródeł energii jest wspierany w znacznie mniejszym stopniu, a także napotyka bariery utrudniające jego rozwój. Przedkładana strategia stwarza szansę szybszego rozwoju odnawialnych źródeł energii w kraju. W dokumencie postawiony cel jest celem politycznym, wymuszającym dalsze działania, w tak zasadniczej kwestii dla zrównoważonego rozwoju, jaką jest wzrost wykorzystania energii odnawialnej w Polsce. Pierwszy okres realizacji strategii do roku 2010, z uwagi na wieloletnie opóźnienia Polski w stosunku do Unii Europejskiej w zakresie systemowych rozwiązań wspierających rozwój odnawialnych źródeł energii, należy maksymalnie wykorzystać na wdrożenie podobnych rozwiązań jakie istnieją w Unii od wielu lat. W trakcie tego okresu powinno nastąpić sprawdzenie zaproponowanych w dokumencie rozwiązań, łącznie z ich weryfikacją, a także przedstawienie konkretnych programów rozwoju poszczególnych rodzajów energii odnawialnej. Na podstawie przedstawionych w dokumencie danych dotyczących zarówno wykorzystania jak i potencjału technicznego odnawialnych źródeł energii w Polsce można powiedzieć, że w początkowym okresie wzrastać będzie przede wszystkim energetyczne wykorzystanie biomasy. Jednakże, aby wzrost wykorzystania biomasy, a także innych odnawialnych źródeł energii, mógł nastąpić, państwo będzie musiało ponieść odpowiednie nakłady finansowe. Niezbędne nakłady finansowe, które należy ponieść aby zrealizować postawiony cel będą przedstawione w programach dla poszczególnych rodzajów energii odnawialnej. W dłuższej perspektywie do roku 2020, z uwagi na porównywalny krajowy potencjał techniczny odnawialnych źródeł energii z potencjałem technicznym krajów Unii Europejskiej, nie ma uzasadnienia do stawiania innych zadań dotyczących krajowego udziału energetyki odnawialnej w bilansie paliwowo-energetycznym niż w krajach członkowskich Unii.

W powiecie kolbuszowskim funkcjonuje - Elektrownia wodna w Wilczej Woli. Ponadto w Kolbuszowej istnieje instalacje do spalania biomasy – odpady drzewne, („Welle-KFM”) o mocy 5MW.

1.2.10. Promieniowanie elektromagnetyczne

Sztuczne pola elektromagnetyczne występują obecnie wszędzie. Ich występowanie jest konsekwencją lawinowego rozwoju techniki. W powszechnym użyciu są obecnie systemy radiowo-telewizyjne, radiotelefony, systemy przekazu informacji, radiolokacji i radionawigacji, medyczne urządzenia diagnostyczne i terapeutyczne, kuchnie mikrofalowe, czy zgrzewarki i suszarki. Wzrostowi „nasylenia techniką” towarzyszy wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną a co za tym idzie - rośnie liczba i łączna długość linii elektroenergetycznych najwyższych napięć - 220 i 400 kV. Pola elektromagnetyczne wytwarzane przez wymienione wyżej, dla przykładu, urządzenia nakładając się na istniejące w przyrodzie pola naturalne zmieniają warunki bytowania człowieka.

Naturalnymi polami elektrycznym i magnetycznymi są te pola, których występowanie jest niezależne od działalności człowieka. Najważniejszymi elektrycznymi, pochodzącymi ze źródeł naturalnych są :

- ziemskie pole elektryczne,
- pole ładunku elektrycznego związanego z naturalną jonizacją powietrza,
- pole związane z wyładowaniami atmosferycznymi,
- pola wywołane źródłami pozaziemskimi (np. promieniowanie kosmiczne).

Ziemskie pole elektryczne jest polem praktycznie stałym i jego wartość wynosi średnio około 100 V/m. Wartość ta zależy od szerokości geograficznej oraz pory roku. Obserwowano wartości od 75 do 250 V/m. Jako wartość średnią przyjmuje się 130 V/m.

Wartość natężenia pola ziemskiego maleje eksponencjalnie wraz z oddalaniem się od jej powierzchni. Występowanie chmur, a zwłaszcza chmur burzowych, zwiększa lokalne natężenie pola przy powierzchni ziemi do wartości powyżej 1000 V/m. Maksymalne natężenie pola pod chmurami, w trakcie przechodzenia frontu atmosferycznego może osiągać wartości około 30000 V/m.

Pola elektryczne towarzyszące wyładowaniom burzowym charakteryzują się wysokimi amplitudami, dużą zmiennością w czasie i szerokim widmem częstotliwości. Całkowity czas trwania pojedynczego wyładowania nie przekracza jednej dziesiątej sekundy, przepływ wielkiego prądu wyładowania trwa na ogół około jedna dziesięciotysięczną sekundy. Natężenie pola elektrycznego w bezpośredniej bliskości kanału wyładowania jest rzędu 106 kV/m i maleje wykładniczo wraz z odległością od miejsca wyładowania. Wyładowaniom atmosferycznym towarzyszą także zmienne pola elektryczne, największe ich amplitudy występują w zakresie częstotliwości od 10 do 100 kHz. Pozaziemskie źródła energii mogą również generować pola elektryczne w atmosferze, źródłem takim jest w pierwszym rzędzie Słońce (promieniowanie słoneczne). Przyjmuje się jednak, że pola te są tak słabe, że nie mają istotnego wpływu na funkcje organizmów.

Naturalne pola magnetyczne są polami praktycznie stacjonarnymi. Gęstość strumienia naturalnego pola magnetycznego wynosi 50 μ T. Plamy na Słońcu mogą powodować tzw. „burze magnetyczne”, w czasie, których występują zmiany strumienia rzędu 1 μ T. Plamom słonecznym towarzyszą także mikroimpulsy pola magnetycznego o amplitudach około 3 nT. Zmiany te trwają od 1 ms do około 100s. Wyładowaniom atmosferycznym, natomiast, towarzyszą pola magnetyczne o gęstościach strumienia sięgających około 100 μ T w odległości 100 metrów od miejsca uderzenia.

Dla porównania - sztuczne pola wytwarzane współcześnie przez radary są od 10^{10} do 10^{20} razy silniejsze od pól naturalnych występujących na powierzchni ziemi a sztuczne pola magnetyczne sięgają wartości kilku tesli.

Badania naukowe zmierzające do wyjaśnienia mechanizmów działania pól elektromagnetycznych na środowisko przyrody ożywionej i jej składniki są prowadzone w wielu ośrodkach. Podstawową trudność stanowi niewątpliwy niedostatek wiedzy o regulacyjnej roli odgrywanej przez pola elektryczne i magnetyczne w przebiegu procesów życiowych w komórkach, tkankach, organach i organizmach. Ponadto reakcja organizmu na działanie czynnika zewnętrznego, jakim jest pole elektromagnetyczne jest zawsze uzależniona od bardzo dużej liczby innych czynników wpływających na stan organizmu i jego otoczenie. Ponadto, wszystkie organizmy posiadają, w pewnym zakresie, zdolność dostosowywania się do niekorzystnych warunków zewnętrznych. Zdolność ta dodatkowo utrudnia uchwycenie progowych wartości natężeń pól, traktowanych jako czynnik pobudzający.

Przyjęty został podział skutków działania niejonizujących pól elektromagnetycznych na organizmy na:

- termiczne,
- nietermiczne (specyficzne).

Działaniami termicznymi są te, które wywołują zauważalny (mierzalny) wzrost temperatury obiektów biologicznych (komórek, tkanek, organów, organizmów) na skutek wydzielania się energii pola elektromagnetycznego w postaci ciepła w tych obiektach. Intensywność tych działań jest bezpośrednio związana z ilością energii pochłanianej przez obiekt. Efekty termiczne są mocno uzależnione od częstotliwości pól.

Poszczególne tkanki i organy pochłaniają energię nierównomiernie. Wiadomo, że im wyższe są częstotliwości pola tym mniejsza jest głębokość jego wnikania do wnętrza organizmów czy tkanek.

Działania nietermiczne wiążą się na ogół ze zjawiskiem reorientacji (zmiany położenia) cząstek organicznych, jaka następuje pod wpływem zewnętrznego pola lub z „modulacją” procesów przenikania jonów przez błony komórek.

Na terenie powiatu kolbuszowskiego występuje kilka źródeł promieniowanie elektromagnetyczne. Są nimi:

- Stacja Polskich Sieci Elektroenergetycznych – System Sp. z o.o. w Widelce;
- przez obszar powiatu przebiegają linie elektroenergetyczne 750 kV, 400 kV i 220 kV.

Wszystkie te linie miały dotychczas wyznaczone w planach zagospodarowania przestrzennego odpowiedniej szerokości pasy bezpieczeństwa.

W aktualnych warunkach prawnych wobec braku planów istnieje zagrożenie naruszenia odległości bezpiecznych od linii przez zabudowę w przypadku niewłaściwego ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu dla nowych obiektów.

1.2.11. Nakłady na ochronę środowiska

Zgodnie z danymi Rocznika Statystycznego Województwa Podkarpackiego nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska w powiecie kolbuszowskim i odpowiednio (podane w nawiasie) w województwie podkarpackim wynosiły tys. zł:

- Ogółem – 4 891,6/ (233 611,4)
- Środki własne – 2 669,8/ (123 016,3);
- Środki z budżetu centralnego - 0,0/ (5 938,9)
- Środki z budżetu województwa – 600,6/ (5 675,6)
- Środki z zagranicy – 615,6/ (7 745,2)
- Fundusze ekologiczne (pożyczki, kredyty, dotacje) – 709,1/ (54 968,7)
- Kredyty i pożyczki krajowe w tym bankowe – 133,9/ (13 159,8)
- Inne środki w tym nakłady nie finansowane – 162,6/ (22 661,5)

2. Zagrożenia środowiska.

Przedstawione wyżej zasoby i walory środowiska przyrodniczego w powiecie kolbuszowskim ulegają licznym zagrożeniom. Źródła zagrożeń są wewnętrzne, zlokalizowane na terenie powiatu i zewnętrzne. Poniżej przedstawiono informację o najistotniejszych zagrożeniach, starając się wskazać na związki przyczynowo – skutkowe zachodzące pomiędzy oddziaływaniem człowieka na środowisko, jakością poszczególnych komponentów środowiska i podejmowanych działań naprawczych lub zaradczych.

2.1. Klimat akustyczny, transport.

Klimat akustyczny w środowisku (zarówno zamieszkania, wypoczynku, jak też pracy) oceniany może być zarówno subiektywnie, jak też przy pomocy obiektywnych wartości zmierzonych poziomów dźwięku.

W pomiarach i ocenie poziomu dźwięku preferowana jest krzywa korekcyjna A. Ze względu na różnorodne oddziaływanie hałasu na organizm ludzki, hałasy podzielić można w zależności od ich poziomu A na następujące grupy:

- 1) poniżej 35 dB,
- 2) 35-70dB,
- 3) 70-85 dB,
- 4) 85-130dB,
- 5) powyżej 130 dB.

Rozpatrując szkodliwy wpływ hałasu na człowieka można stwierdzić, że hałasy o poziomie A nie przekraczającym 35 dB są dla zdrowia nieszkodliwe, czasami denerwujące. Niekiedy dźwięki wytworzone przez naturę działają korzystnie. Hałasy o poziomie A 35 - 70 dB wpływają ujemnie na organizm, powodując zmęczenie układu nerwowego, obniżenie czułości wzroku, utrudniają zrozumienie mowy, porozumiewanie się, niekorzystnie wpływają na sen i wypoczynek.

Ciągła ekspozycja hałasu o poziomie A 70 - 85 dB wpływa ujemnie na wydajność pracy, działa szkodliwie na zdrowie. Następuje osłabienie słuchu, bóle głowy, zaburzenia nerwowe.

Hałasy o poziomach A zawartych w przedziale 90 - 130 dB są niebezpieczne dla organizmu, powodując liczne zaburzenia, m.in. układu krążenia, układu pokarmowego. Hałasy o poziomach A wyższych od 130 dB wytwarzają drgania niektórych organów wewnętrznych człowieka, powodując ich choroby oraz zniszczenie. Przebywanie w hałasie o tym poziomie powoduje zaburzenia równowagi, mdłości, zmniejszenia proporcję zawartości różnych składników we krwi, wywołując pewne choroby psychiczne itp.

Specyficzną, lecz bardzo istotną grupę ocen stanowią wyniki badań subiektywnych (zebranych na ogół w formie ankietyzacji), korelowane często z rezultatami pomiarów poziomów hałasu. Prowadzone tak badania Państwowego Zakładu Higieny (PZH) pozwalają na wyróżnienie, które z rodzajów hałasu stanowią znaczną uciążliwość i tak zasadniczą uciążliwość dla środowiska stwarza hałas komunikacyjny, pochodzący od komunikacji drogowej i ulicznej. Rezultaty badań wskazują, że granicą, powyżej której uciążliwość hałasu potęguje się znacznie, jest $L_{Aeq} = 60$ dB. Interesujące jest, że hałasowi w środowisku przekraczającemu 60 dB (poziom równoważny) towarzyszą takie „efekty”, jak (wg badań PZH):

- znaczny wzrost występowania objawów zakłóceń emocjonalnych (zmęczenie, poczucie niewyspania, niespokojny sen, trudności w skupieniu uwagi itp.),
- wzrost częstości występowania objawów chorobowych (bicie i kołatanie serca, szybkie męczenie się, duszności, zawroty głowy, uderzenia krwi do głowy, bóle mięśni i stawów, itp.),
- zwiększenie się ilości zażywania różnego rodzaju leków, a przede wszystkim: nasennych, uspokajających, związanych z chorobami serca, nadciśnieniem, chorobami reumatycznymi, itp.

Subiektywne badania hałasu są szczególnie istotne, jeśli ich wyniki można skorelować z rezultatami obiektywnych pomiarów. Reprezentatywny przykład wyników takich działań przedstawić można na podstawie skali ocen opracowanej dla hałasu komunikacyjnego (PZH):

mała uciążliwość (hałasu)	$L_{Aeq} < 52$ dB,
średnia uciążliwość	$52 < L_{Aeq} < 62$ dB,
duża uciążliwość	$63 < L_{Aeq} < 70$ dB,
bardzo duża uciążliwość	$L_{Aeq} > 70$ dB.

Dokładniejsza analiza skali uciążliwości hałasu komunikacyjnego, zewnętrznego, ocenianego przez ludzi znajdujących się w pomieszczeniach wskazuje, że:

- hałas o poziomie na zewnątrz pomieszczeń zawierający się w granicach do 50 dB praktycznie zupełnie nie jest uciążliwy,
- uciążliwość hałasu komunikacyjnego o poziomie nie przekraczającym 55 dB można ocenić jako niewielką, sporadycznie dającą znać o sobie,
- hałas o poziomie do 60 dB powoduje już znacznie więcej negatywnych ocen (ca 40%),
- „strefą przejściową” między przeciętną a bardzo dużą uciążliwością jest zakres poziomów ponad 55 dB do ok. 65 dB,
- powyżej 65 uciążliwość staje się bardzo duża (3/4 ocen negatywnych przy poziomie 70 dB).

O klimacie akustycznym na obszarze powiatu decyduje ruch emisja hałasu przez środki komunikacji drogowej. Przebiegająca przez powiat linia kolejowa z uwagi na bardzo niewielkie natężenia ruchu i niewielkie prędkości w praktyce nie wpływa na klimat akustyczny. Drogami decydującymi o klimacie akustycznym w powiecie są:

- drogę krajową Nr 9 - Radom - Rzeszów ,
- drogi wojewódzkie Nr 875 - Mielec – Leżajsk, Nr 987 Kolbuszowa – Sędziszów Małopolski oraz Nr 872 - Baranów Sandomierski - Majdan Królewski – Krzątka - Nisko,
- drogi powiatowe i gminne.

Problemem wszystkich dróg jest ich niedostateczna nośność. Brak obwodnic, a przede wszystkim obwodnicy miasta Kolbuszowa, powoduje istotne utrudnienia w godzinach szczytu.

Obecnie na terenie powiatu kolbuszowskiego zarejestrowano 29 950 różnego rodzaju środków transportu. W tym :

- samochody osobowe	-	16 960
- samochody ciężarowe	-	3 250
- ciągniki rolnicze	-	4 240
- motocykle	-	125

Występujące na drogach powiatu natężenia ruch nigdzie nie przekraczają i do 2015 nie powinny przekroczyć 10000 - 11000 poj./dobę, (droga krajowa nr 9) stąd wartości dopuszczalne dla dróg 60 dB(A) w dzień i 50 dB(A) w nocy generalnie nie są przekraczane w odległościach większych jak 20 – 40 m od drogi wojewódzkiej i powiatowej zaś na drodze krajowej nr 9 - dla prognozowanego ruchu przekroczyć mogą - 100m (co sprawdzano obliczeniami symulacyjnymi dla niektórych wariantów przebiegu drogi). Najczęściej tereny bez przekroczeń mogą występować już bezpośrednio poza pasem drogowym. Dla drogi krajowej nr 9 jest to jednak znacznie większa odległość. Uwzględniając jednak specyficzne ukształtowanie terenu (drogi stosunkowo kręte prowadzone przez tereny o różnych sposobach zagospodarowania – od lasów i pól do zwartej zabudowy) ocenę akustyczną każdego odcinka drogi należy prowadzić indywidualnie. Jak wynika z badań przeprowadzonych przez WIOŚ w 1998r. w ponad połowie punktów kontrolnych m. in. przy drodze nr 9, na terenie Kolbuszowej przekroczony jest poziom dopuszczalny hałasu w porze dziennej. Uwarunkowania te winny być szczegółowo analizowane przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Podsumowując obecnie poza Kolbuszową hałas drogowy na terenie powiatu nie stanowi pilącego problemu wymagającego już obecnie podejmowania kosztownych działań związanych z wykonaniem urządzeń technicznych chroniących środowiska przed jego wpływem. Działania koncentrować powinny się na właściwym planowaniu przestrzennym i budowie obwodnicy dla m. Kolbuszowa. Inne Ewentualne działania winny wynikać z oceny akustycznej powiatu dokonanej zgodnie z wymogami ochrony środowiska tj. do dnia 30 czerwca 2012r.

Inne elementy mogące mieć wpływ na klimat akustyczny to :

- uciążliwość związana z hałasem kolejowym - jest ona niewielka;
- hałas lotniczy – nie stanowi zagrożenia z uwagi na brak lotnisk;
- hałas motorowodny – nie występuje z uwagi na to, iż na akwenach wodnych obowiązuje zakaz używania sprzętu motorowodnego (poza ratownictwem wodnym).

2.2. Promieniowanie elektromagnetyczne

Promieniowanie elektromagnetyczne to stosunkowo nowe zanieczyszczenie środowiska. Ze względu na postępy w technice, w celu uzyskiwania sprawniejszych połączeń sieciowych, w ostatnich latach coraz częściej budowane są stacje bazowe telefonii komórkowych oraz przekaźniki radiowe. Instalacje te emitują niejonizujące promieniowanie elektromagnetyczne, generowane przez anteny stacji w czasie jej pracy, a ich moc promieniowana izotropowo jest różna w zależności od wielkości stacji bazowej (często również powyżej 100 W). Częstotliwość emitowania pól elektromagnetycznych waha się w granicach od 30 kHz do 300 GHz.

Ze względu na uzgadnianie obiektów telefonii komórkowej przez różne organy administracji, nie znany liczby stacji bazowych telefonii komórkowej i ich parametrów wpływających na środowisko.

W przypadku stacji bazowych telefonii komórkowej pola elektromagnetyczne są wypromieniowywane na dużych wysokościach, w miejscach praktycznie zawsze niedostępnych dla ludzi. Wokół budowanych stacji bazowych telefonii komórkowych istnieje możliwość tworzenia obszarów ograniczonego użytkowania. Na terenie powiatu do chwili obecnej nie wystąpiła potrzeba utworzenia takiego obszaru.

Ponadto źródłem pól elektromagnetycznych są linie energetyczne oraz urządzenia elektroenergetyczne. Na terenie powiatu kolbuszowskiego w Widelce znajduje się stacja elektroenergetyczna. Przez obszar powiatu przebiegają linie elektroenergetyczne 750 kV, 400 kV i 220 kV. Funkcjonują również stacje elektroenergetyczne.

Wokół źródeł pól elektromagnetycznych tworzy się, w razie potrzeby, obszary ograniczonego użytkowania. W powiecie kolbuszowskim występują jedynie małe źródła promieniowania elektromagnetycznego – stacje bazowe telefonii komórkowej, które przy stosowanych na terenie województwa podkarpackiego mocach nie wymagają tworzenia obszarów ograniczonego oddziaływania. Jednocześnie na terenie powiatu z uwagi na bliskość innych ośrodków nadawczych i ukształtowanie terenu brak jest potrzeb rozwoju sieci nadawczych radiowych i telewizyjnych które wymagałyby ustanawiania obszarów ograniczonego użytkowania.

2.3. Odpady

Odpady wytwarzane przez ludzi oraz w związku z działalnością gospodarczą są zagrożeniem najsilniej oddziałującym na wszystkie elementy środowiska.

Według różnych danych rocznie na terenie powiatu kolbuszowskiego powstają :

1. odpady przemysłowe w ilości około 9,7 tys. Mg., w tym odpady niebezpieczne około 0,12 tys. Mg. (co stanowi 1,2 % odpadów przemysłowych).
2. odpady komunalne w ilości około 8 tys. Mg.;

Powstające odpady charakteryzują się zróżnicowaniem zarówno ilościowym, jak i rodzajowym w ujęciach przestrzennym i czasowym, przy czym różnice są istotne.

Znaczną uciążliwość stanowią odpady z oczyszczalni ścieków, wraki samochodowe, odpady niebezpieczne występujące w strumieniu odpadów komunalnych, odpady wielkogabarytowe, odpady medyczne i weterynaryjne oraz zwłoki zwierzęce. Zauważalny udział mają odpady zawierające substancje odpowiedzialne za degradację warstwy ozonu w stratosferze.

Na terenie powiatu istnieją 2 składowiska odpadów komunalnych, oba obecnie eksploatowane. Jedno zlokalizowane w Kolbuszowej eksploatowane przez Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Kolbuszowej ul. Piłsudskiego jest (ilość odpadów zdeponowanych w 2003r. – 2706,89 Mg) nie będzie dostosowywane do obowiązujących przepisów (do 2005r.) w trybie art. 33 ust. 2 pkt 1 „ustawy wprowadzającej” i przewidziane jest do zamknięcia w 2008r. i rekultywacji. Drugie zlokalizowane w Krzątce eksploatowane przez Gminny Zakład Wodociągów, Kanalizacji i Oczyszczania w Majdanie Królewskim Pl. Rynek 1 a, wymaga przystosowania do aktualnie obowiązujących przepisów zgodnie trybie art. 33 ust. 2 pkt 1 „ustawy wprowadzającej” i przewidziane jest do zamknięcia 2009r. i rekultywacji. Ponadto na terenie m. Kolbuszowa istnieje również spalarnia odpadów. Szczegółowe dane dotyczące gospodarki odpadami zawiera Plan Gospodarki odpadami.

Na terenie powiatu kolbuszowskiego występują dwa Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) 425 i 426. Rozmieszczenie Zbiorników przedstawiono w rozdziale 1.2.4. niniejszego Programu. Na obszarach tych nie należy lokalizować składowisk odpadów.

Konieczna jest intensyfikacja działań wszystkich posiadaczy odpadów, samorządów gmin w zakresie racjonalnego gospodarowania odpadami. W tym celu przewiduje się budowę Sortowni Odpadów Komunalnych wariantowo z instalacją odzysku odpadów i zapleczem magazynowym w Kolbuszowej, Krzątce lub Niwiskach oraz budowę składowiska odpadów zawierających azbest w Kupnie.

2.4. Zagrożenia wód

2.4.1. Zagrożenia wód powierzchniowych

Na jakość wód powierzchniowych wpływają uwarunkowania naturalne: warunki klimatyczne, hydrograficzne, tempo przebiegu procesów biohydrochemicznych w wodach (tzw. zdolność samooczyszczania się wód), presje antropogeniczne.

W ostatnich latach oddziaływanie źródeł przemysłowych uległo istotnemu ograniczeniu. Poważnym czynnikiem obniżającymi jakość wód w powiecie kolbuszowskim są:

- spływy powierzchniowe z terenów wiejskich,
- ścieki komunalne odprowadzane do odbiorników systemami kanalizacyjnymi,
- wody opadowe, zakwaszenie odpadów,
- dzikie składowiska odpadów,

Z oczyszczalni ścieków korzysta około 26,2 % ludności wobec zwodociągowania wynoszącego 84,8 %. Główną przyczyną tej sytuacji jest zbyt krótka sieć kanalizacyjna i niedostatek dobrze pracujących punktów zlewnych.

Oczyszczalnie ścieków i kanalizacje zbiorcza występują na ogół w miejscowościach gminnych. Znaczna ilość ścieków jest gromadzona w zbiornikach bezodpływowych lub dołach chłonnych. Zdarza się, że ścieki ze zbiorników wywożone są na pola, do lasów i do cieków wodnych, zamiast do punktów zlewnych oczyszczalni ścieków.

Zanieczyszczenia wielkoobszarowe transportując substancje mineralne z terenu zlewni, są odprowadzane poprzez wody roztopowe, opadowe i infiltracyjne na całej długości rzek. Doprowadza to do nadmiernego wzbogacania wód w substancje biogenne. Przeżyźnienie wód powoduje nadmierny rozwój organizmów, a ich masowy rozkład obniża parametry biochemiczne wód, zagrażając często organizmom wodnym.

Problemem wszystkich gmin jest zbyt krótka sieć kanalizacyjna odprowadzająca nieczystości płynne z poszczególnych posesji do oczyszczalni, brak oczyszczalni ścieków i kanalizacji w wielu zwartych terenach wiejskich, niski stan świadomości ekologicznej wielu mieszkańców, którzy wylewają ścieki na pola, do rowów melioracyjnych i przydrożnych.

2.4.2. Zagrożenia wód podziemnych

Zanieczyszczenia wód podziemnych w największym stopniu zależy od głębokości zalegania oraz izolacji poziomu wodonośnego od powierzchni terenu oraz od lokalizacji potencjalnych źródeł zanieczyszczeń. Na terenie powiatu kolbuszowskiego najbardziej zagrożone są wody gruntowe w obrębie czwartorzędowego poziomu wodonośnego.

Dobre właściwości filtracyjne skał słabo izolujących poziom wodonośny stwarzają warunki do migracji zanieczyszczeń z powierzchni terenu. Wody wgłębne, lepiej izolowane od powierzchni, charakteryzują się dobrą jakością. Zanieczyszczenie wód podziemnych może mieć charakter nieodwracalny, dlatego też ich ochrona ma znaczenie priorytetowe.

Głównymi zagrożeniami dla jakości wód podziemnych w powiecie kolbuszowskim są:

- zanieczyszczenia obszarowe, których głównym źródłem jest rolnictwo (stosowanie gnojowicy, nawozów sztucznych, środków ochrony roślin),
- tradycyjne metody pozbywania się ścieków (rozsączkowanie nie oczyszczonych ścieków w gruncie lub świadome zakładanie nieszczelnych szamb),
- składowiska odpadów,
- działalność gospodarcza,
- awarie przemysłowe.

2.4.3. Eksploatacja zasobów wodnych

Polska zaliczana jest do krajów o ubogich zasobach wodnych. Wielkość zasobów wód powierzchniowych jest zmienna, zarówno w skali roku, jak i wielolecia.

Niskie parametry retencjonowania wezbrań utrudniają zagospodarowanie wód powierzchniowych. Podstawowy wpływ na stan zasobów wodnych ma ich pobór i wykorzystanie do odprowadzania ścieków.

W powiecie kolbuszowskim dla zaopatrzenia ludności i gospodarki korzysta się głównie z wód podziemnych. Wody powierzchniowe praktycznie nie są wykorzystywane.

2.5. Poważne awarie

Bezpieczeństwo ludności zamieszkałej w powiecie wiąże się z przeciwdziałaniem zagrożeniom cywilizacyjnym, powodowanym przez wszelkiego typu awarie infrastruktury technicznej stwarzające zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi, katastrofy wywołane przez siły natury.

Na terenie powiatu kolbuszowskiego mogą wystąpić:

1. zagrożenia naturalne (powódzie, pożary, wichury, susze, gradobicie),
2. zagrożenia cywilizacyjne (transport materiałów niebezpiecznych, awarie urządzeń przemysłowych i infrastruktury technicznej - oczyszczalni).

Należy zwrócić uwagę, że na terenie powiatu mogą wystąpić zagrożenia poważnymi awariami przemysłowymi związane z funkcjonowaniem niżej wymienionych przedsiębiorstw:

- Bazy Paliw Płynnych PETRO TANK w Widelce
- Stacja Polskich Sieci Elektroenergetycznych – System Sp. z o.o. w Widelce.
- Obiekt CMOL-FRUT - amoniak 5 t - Cmolas

W ostatnich latach teren naszego powiatu nawiedzały gwałtowne burze z gradobiciem, czyniące znaczne spustoszenia w zagrodach i na polach. W ostatnim roku – wystąpiła susza, powodująca wyschnięcie cieków, obniżenie się poziomu wód gruntowych, znaczne obniżenie się poziomu wód w rzekach. Skutkiem suszy było zwiększenie stężeń zanieczyszczeń w wodach, usychanie upraw rolnych i leśnych.

Zadania związane z ochroną przed awariami, ochroną przeciwpowodziową i innymi zagrożeniami powiat wykonuje przy pomocy powiatowych służb, inspekcji i straży.

2.7. Zagrożenia globalne

Zmiany klimatu

W ostatnim stuleciu obserwuje się w skali całego globu symptomy stopniowego ocieplania się klimatu. Okresy ocieplania i oziębiania się są niczym nowym w historii Ziemi, jednak po raz pierwszy źródłem tych zmian rodzących skutki wpływające na życie całej ludzkości – jest prawie na pewno działanie człowieka. Dowodem jest nie spotykane dotychczas tempo tych zmian. Największą rolę w kształtowaniu zmian klimatu przypisuje się:

- wzrostowi emisji CO₂ do atmosfery, powstającego w wyniku spalania paliw,
- wylesianiu terenów, zubożeniu pokrywy roślinnej,
- intensyfikacji hodowli,
- nieszczelności sieci gazowych,
- produkcji przemysłowej chlorowcopochodnych węglowodorów,
- emisji NO_x,

Nieliczne z tych czynników występuje także w powiecie kolbuszowskim, wywołując jednak presję na środowisko przyrodnicze.

Zanikanie warstwy ozonowej

Poważnym problemem w skali globalnej staje się zubożenie warstwy ozonowej, chroniącej przed szkodliwymi skutkami promieniowania ultrafioletowego. Główną przyczyną zmian zachodzących w stratosferze jest emisja związków chemicznych, a głównie związków organicznych chloru i bromu (głównie freonów i halonów), powodujących rozpad ozonu.

Związki te były lub są nadal stosowane w różnego rodzaju urządzeniach technicznych i produktach, zwłaszcza w przemyśle: chłodniczym, izolacyjnym i kosmetycznym. Ze względu na długi okres „życia” freonów i halonów w atmosferze (do kilkuset lat) może dojść do tego, iż stężenie ich będzie rosło, pomimo podjętych działań na rzecz wyeliminowania ich ze stosowania.

W powiecie kolbuszowskim, pomimo iż nie jest to zjawisko znaczące, należy konsekwentnie podejmować działania w celu ograniczenia zużycia i emisji substancji niszczących warstwę ozonową.

3. Infrastruktura ochrony środowiska.

Przedstawione we wcześniejszych rozdziałach informacja o presji na środowisko przyrodnicze i jego stanie już od wielu lat wywołują działania zaradcze lub naprawcze mające na celu poprawę istniejącej sytuacji. W tym rozdziale przedstawiono informację o stanie infrastruktury ochrony środowiska w powiecie kolbuszowskim.

3.1. Wodociągi i ujęcia wody

Istniejące na terenie powiatu kolbuszowskiego ujęcia wody podziemnej pozwoliły na zwodociągowanie prawie całego powiatu. Wynosi ono obecnie (według danych GUS) 84,8%. Zwodociągowanie poszczególnych gmin wynosi:

Cmolas	-	88,9 %
Kolbuszowa	-	83,6 %
Majdan Królewski	-	81,8 %
Niwiska	-	92,3 %
Raniżów	-	88,2 %
Dzikowiec	-	80,0 %

W tabeli poniżej zestawiono ujęcia wód podziemnych, z których rozprowadzono sieci wodociągowe na terenie gmin powiatu kolbuszowskiego :

L.p.	Ujęcie	Odbiorcy
gmina Cmolas		
1.	ujęcie Cmolas	teren gmin Cmolas, Kolbuszowa, Dzikowiec
gmina Kolbuszowa		
2.	ujęcie Widelka	teren gminy Kolbuszowa
gmina Majda Królewski		
3.	ujęcie Huta Komorowska	teren gminy Majdan Królewski
gmina Niwiska		
4.	ujęcie Niwiska	teren gminy Niwiska
5.	ujęcie Przyłęk	teren gminy Niwiska
gmina Raniżów		
6.	ujęcie Raniżów	teren gminy Raniżów

3.1.1. Charakterystyka gmin w zakresie gospodarki wodnej

Gmina Kolbuszowa

Gmina Kolbuszowa jest gminą miejsko – wiejską. W skład gminy wchodzi 15 miejscowości. Ludność liczy 24646 osób. Na terenie miasta i gminy Kolbuszowa funkcjonują dwa systemy wodociągowe:

- Północny, oparty o ujęcie ze zbiornika wód podziemnych w Cmolasie. Zaopatruje on w 15520 mieszkańców.
- Południowy, oparty o ujęcie wód głębinnych w Widelce. Obsługuje on 5980 mieszkańców

Dla obu ujęć ustanowione zostały strefy ochronne.

Zamierzenia Gminy w zakresie rozbudowy infrastruktury wodociągowej obejmują:

- budowę sieci wodociągowej dla wsi Poręby Kupieńskie oraz w Kłapówce
- wykonanie połączenia wodociągu Kolbuszowa – Widelka
- wykonanie hydroforni sieciowej dla wsi Bukowiec, Dodatków i Przedbórz
- modernizację magistrali wodociągowej
- modernizację ujęcia wody w Widelce (zestaw hydroforowy i automatyka) – I etap
- uzbrojenie i uruchomienie 2-ch następnych studni głębinowych

Nie planuje się budowy nowego ujęcia wód

Gmina Cmolas

Gmina Cmolas jest gminą wiejską. W skład jej wchodzi 8 miejscowości. Łącznie gmina liczy 7966 mieszkańców. Na terenie gminy Cmolas zlokalizowany jest zbiornik wód podziemnych, z którego pobierana jest i uzdatniana woda dla potrzeb gminy Cmolas, Dzikowca i Kolbuszowej. Ujęcie i stacja uzdatniania zarządzane jest przez Zakład produkcji Wody podległy PGKiM w Kolbuszowej w likwidacji. Ujęcie posiada ustanowioną strefę ochrony sanitarnej.

Ujęcie oparte jest aktualnie o 5 studni a jego wydajność wynosi do 333m³/h . Docelowo może być podwyższona do 400m³/h, co wymagałoby uruchomienia dodatkowo 2 studni. Zanieczyszczenie wody to Fe, Mn, które są usuwane w procesach uzdatniania. Prawdopodobnie zwiększenie wydajności ujęcia nie wymagałoby rozbudowy stacji uzdatniania. Gmina Cmolas zaopatruje w wodę pitną 90% mieszkańców, oraz kryta pływalnia, mogąca przyjąć jednorazowo 60 osób. Długość sieci wodociągowej wynosi 126 km. Nie planuje się rozbudowy sieci wodociągowej.

Gmina Majdan Królewski

W skład gminy Majdan Królewski wchodzi 7 miejscowości z ogólną liczbą mieszkańców 9923. Na terenie gminy znajduje się zbiornik wód podziemnych nr 425. Ujęcie i stacja uzdatniania wody zlokalizowane są w Hucie Komorowskiej. Oparte jest o 6 studni, z których czynnych jest aktualnie 5 sztuk. Wydajność ujęcia można oszacować na k.. 2100m³/d, aktualna produkcja wody w miesiącach letnich wynosi .ok. 1700m³/d. Ujęcie posiada więc znaczne rezerwy. Dla ujęcia ustanowiono strefę ochronną, która rozciąga się na ok. 1/3 powierzchni miejscowości Huta Komorowska. Gmina jest w całości zwodociągowana. Sieć wodociągowa istniejąca o długości 144,4km. Posiada 1916 przyłączy wodociągowych. Woda surowa jest zażelaziona i zamanganiona. Nie przewiduje się potrzeby rozbudowy sieci ani rozbudowy ujęcia.

Gmina Dzikowiec

Gmina Dzikowiec składa się z 9 miejscowości z ogólną liczbą 6688 mieszkańców. Na terenie gminy jest 83 kilometrów sieci wodociągowej. Woda podawana jest z ujęcia w Cmolasie. Nie przewiduje się rozbudowy sieci wodociągowej.

Gmina Niwiska

W skład gminy Niwiska wchodzi 9 miejscowości liczących ogółem 5832 osoby. Gmina korzysta z 2 ujęć wód podziemnych, każde złożone z 2 studzien. Zwodociągowane są wszystkie miejscowości gminy. Nie przewiduje się rozbudowy ani sieci wodociągowej ani ujęć wody

Gmina Raniżów

Gmina Raniżów składa się z 8 miejscowości liczących łącznie 7291 osób. Posiada własne ujęcie wód podziemnych oparte o 3 studnie i wspólna stację uzdatniania wody. Studnie mają ustanowione strefy ochrony sanitarnej. Zwodociągowana jest cała gmina Raniżów. Długość sieci wodociągowej wynosi 82km. Planowana jest budowa sieci wodociągowej w miejscowości Raniżów do przysiółka „Plackówka” długości 3 km. Gmina planuje poszukiwania lokalizacji dodatkowych ujęć które stanowiłyby rezerwę na wypadek długotrwałej suszy

3.2. Kanalizacje i oczyszczalnie ścieków.

Podstawową przyczyną ciągle jeszcze wysokiego poziomu zanieczyszczenia wód powierzchniowych w powiecie kolbuszowskim jest dysproporcja pomiędzy stopniem zwodociągowania i skanalizowania powiatu. Z tym wiąże odprowadzenie nieoczyszczonych ścieków do środowiska. Poglębiona analiza danych monitoringowych dotyczących stanu czystości wód powierzchniowych w ostatnich latach pozwala zaobserwować mniejsze stężenie zanieczyszczeń w wodach rzek. Jest to efekt budowy i funkcjonowania coraz większej liczby oczyszczalni ścieków i poprawy skuteczności oczyszczania ścieków. Pozytywne trendy nie znajdują jednak odzwierciedlenia w generalnej klasyfikacji rzek.

Wyposażenie powiatu kolbuszowskiego w oczyszczalnie ścieków i sieć kanalizacji (w oparciu o dane gmin i GUS) przedstawia się następująco :

	Oczyszczalnia	Kanalizacja według ilości mieszkańców			Kanalizacja według przyłączy do mieszkań		
		mieszkańcy	korzystający z oczyszczalni		przyłącza ogółem	przyłącza z odprowadze- niem do sieci	
		ilość	ilość	%	ilość	ilość w tys.	%
Cmolas	w Cmolasie	7 966	4 710	59,13	1,8	0,6	33,3
Kolbuszowa	w Kolbuszowej Dolnej	24 646	6 950	28,2	6,1	2,0	32,8
Majdan Królewski	w Majdanie Królewskim	9 923	3 321	33,46	2,2	0,6	27,3
Niwiska	Brak	5 832	0	0,0	1,3	0	0,0
Raniżów	w Raniżowie	7 291	1600	21,95	1,7	0,3	17,6
Dzikowiec	w Nowym Dzikowcu	6 688	1 190	17,79	1,5	0,3	20,0
Powiat ogółem		17 771	62 346	26,76	14,5	3,8	26,2

Komunalne oczyszczalnie ścieków i kanalizacje z zostały wybudowane w miejscowościach będących siedzibą władz miejskich lub gminnych.

Przy oczyszczalniach są zbudowane punkty zlewne, do których przywożone są ścieki ze zbiorników bezodpływowych z tych terenów, które nie są skanalizowane.

Poniżej przedstawiono charakterystykę oczyszczalni komunalnych na terenie powiatu kolbuszowskiego :

oczyszczalnia	rodzaj oczyszczalni przepustowość [m ³ /dobę]	ilość dopły- wających ścieków [m ³ /dobę]	jakość ścieków									
			dopływających					oczyszczonych				
			BZT ₅	ChZT	Zawiesina ogólna	Azot ogólny	Fosfor ogólny	BZT ₅	ChZT	Zawiesina ogólna	Azot ogólny	Fosfor ogólny
w Cmolasie	<u>mechaniczno – biologiczna</u> 300	280	300	420	310	50	8	15	150	20	30	5
w Kolbuszowej Dolnej	<u>mechaniczno – biologiczna</u> 3600	2276	162	339	120	28,2	5,7	3,6	39,2	13,6	6	0,94
w Majdanie Królewskim	<u>mechaniczno – biologiczna</u> 650	340	304	-	191	78	9,82	25,6	97,8	35,6	30,5	6,3
w Raniżowie	<u>mechaniczno – biologiczna</u> 300	60	330	480	360	61	18	11,4	38,8	8,6	7,8	3,6
w Nowym Dzikowcu	<u>mechaniczno – biologiczna</u> 207	95	165	463	109	46	4,7	7,5	54,5	21	23,5	1,33

3.2.1. Charakterystyka gmin w zakresie gospodarki ściekowej

Gmina Kolbuszowa

Miasto Kolbuszowa, oraz Kolbuszowa Dolna posiada sieć kanalizacyjną o długości 21,9 km, w tym 11,0 km sieci sanitarnej oraz 10,9 km sieci ogólnospławnej. Sieci te odprowadzają ścieki oraz wody opadowe do mechaniczno- biologicznej oczyszczalni ścieków z podwyższonym stopniem usuwania związków biogennych w Kolbuszowej, oddanej do eksploatacji w 1998 roku. Aktualne charakterystyczne dopływy ścieków wynoszą Q_{śr.d.} - 2794,0 m³/d, Q_{max.d.} - 3615,5m³/d. Odbiornikiem ścieków jest rzeka Nil w odległości ok. 600m powyżej ujścia do Przyrwy. Oczyszczalnia posiada projektowaną przepustowość Q = 3600 m³/d i obsługuje aktualnie 6950 mieszkańców. W ogólnej ilości dopływu ścieki sanitarne stanowią – 17%, przemysłowe – 15%, a pozostałe 68% to wody opadowe i infiltracyjne. Oczyszczalnia będzie posiadała duże rezerwy przepustowości, pod warunkiem przebudowy sieci kanalizacyjnej, na którą dla obszaru 2/3 powierzchni miasta wykonane są projekty oraz po planowanej od dawna regulacji rzeki Nil.

Oczyszczalnia wytwarza rocznie:

- ok. 11 Mg skratek, kod (19 08 01)
- ok. 106 Mg piasku, kod (19 08 02)
- ok. 120 Mg s.m. osadów odwodnionych na prasie i zhygienizowanych wapnem, o uwodnieniu 65% , kod (19 08 05)

Wytworzone skratki i piasek składowane są na wysypisku w Kolbuszowej, a osad wykorzystywany jest jako warstwa izolacyjna

Na terenie gminy istnieją również 3 zakładowe oczyszczalnie ścieków:

- w Weryni dla ZSR
- w Kupnie dla PC Biegonic o przepustowości 15,5m³/d

Zamierzenia gminy w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej obejmują:

- W zakresie sieci kanalizacyjnych

Wyszczególnienie informacji	Jedn. miary	Ogółem
STAN ISTNIEJĄCY :		
Liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych (zbiorczego systemu kanalizacyjnego bez ścieków dowożonych)		6950
Długość sieci kanalizacyjnej (bez przykanalików), sprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków, w tym: sieci sanitarnej sieci ogólnospławnej	km	21,9 11,0 10,9
Ilość odprowadzanych ścieków: - w okresach bezopadowych średnia maksymalna - w okresach opadów (bez zrzutów burzowych i ścieków opadowych) średnia maksymalna	m ³ /d	2221 2287 3260 3514
Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993- 2002.	km	16,1
Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych poniesione w latach 1993-2002.	tys. zł	5 852
Źródła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie.: • pożyczka z WNOŚ • pożyczka z NOŚ • dotacja UW • budżet gminy – środki własne • środki z funduszu Phare 99 • dotacja ARiMR	tys. zł	211 - 3,6% 2722 - 46,5% 697 - 11,9% 1753 - 29,9% 91 - 1,6% 378 - 6,5%
STAN DOCELOWY:		
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		14950
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych (na działkach) systemów oczyszczania ścieków		2691
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach: • 2003-2015, w tym: • 2003-2005, • 2006-2010 • 2011-2015	km	43,0 15,0 14,0 14,0
Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach: • 2003-2015, w tym: • 2003-2005 • 2006-2010 • 2011-2015	tys. zł	9 810 3 200 3 090 3 520
Potrzebne nakłady na modernizację sieci istniejących w latach 2003-2015	tys. zł	
Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005 • środki z funduszy UE • budżet gminy + GFOŚiGW	tys. zł	1 600 1 600

- W zakresie oczyszczalni ścieków

A. Oczyszczalnie ścieków komunalnych, które powinny być wybudowane w przyszłości	
Nazwa oczyszczalni...	Oczyszczalnia ścieków w Widelce
Lokalizacja.	południowo-wschodnia .część wsi Widelka
Odbiornik	rz. Zyzoga

Zlewnia rzeki Zyzoga
 Rodzaj oczyszczalni mechaniczno – biologiczna
 Przepustowość oczyszczalni 400 w m³/d.
 Przewidywana liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię – 2 130
 Oczyszczalnia będzie obsługiwać:

Nazwa miejscowości	Liczba obsługiwanych mieszkańców tej miejscowości	Procentowy udział ogólnej liczby mieszkańców tej miejscowości	Odległość od oczyszczalni ścieków (km)
Widelka	1630	70 %	1,5
Kupno	550	36 %	3,5

Termin rozpoczęcia realizacji 2008 r.
 Termin przekazania do eksploatacji 2010 r.
 Orientacyjne koszty realizacji.....1 800.tys. zł (wg poziomu cen z 2002r.)
 Źródła finansowania:
 Środki z funduszy UE.. 1 500.tys. zł
 Środki własne budżetu gminy 300 tys. zł

Nazwa oczyszczalni Oczyszczalnia ścieków Przedbórz-Malców

Lokalizacja. południowo-wschodnia .część wsi Przedbórz, Przysiółek Malców
 Odbiornik rz. Tuszymka
 Zlewnia rzeki Tuszymka
 Rodzaj oczyszczalni mechaniczno – biologiczna
 Przepustowość oczyszczalni 400 w m³/d.
 Przewidywana liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię – 2 150
 Oczyszczalnia będzie obsługiwać:

Nazwa miejscowości	liczba obsługiwanych mieszkańców tej miejscowości	Procentowy udział ogólnej liczby mieszkańców tej miejscowości	Odległość od oczyszczalni ścieków (km)
Przedbórz	630	70 %	3,0
Bukowiec	270	70 %	1,7
Domatków	700	70 %	4,5
Kupno	550	36 %	4,0

Termin rozpoczęcia realizacji 2010 r.
 Termin przekazania do eksploatacji. 2012 r.
 Orientacyjne koszty realizacji 1800 tys. zł (wg poziomu cen z 2002r.)
 Źródła finansowania:
 Środki z funduszy UE..., 1 500.tys. zł
 Środki własne budżetu gminy 300 tys. zł

Gmina Cmolas

Gmina Cmolas posiada sieć kanalizacji sanitarnej o długości 50,5 km , obsługującą mieszkańców 3 wsi – Cmolas (95% skanalizowania), Hadykówka (99 % skanalizowania)i Trzęsówka (85% skanalizowania) . Aktualnie korzysta z kanalizacji 4710 osób. Ścieki kierowane są na oczyszczalnię o przepustowości 300m³/d mechaniczno biologiczną IGLO-SBR

Oczyszczalnia osiągnęła projektowane obciążenie, które aktualnie wynosi:

Q = 280 m³/d w okresie bezdeszczowym

Q_d = 320 m³/d w okresie opadów

Roczna ilość odpadów

- ok. 4,5Mg skratek, kod (19 08 01)
- ok. 5 Mg piasku, kod (19 08 02)
- ok. 5-6 Mg s.m. osadów odwodnionych na Draimadzie, w workach o uwodnieniu 40% , kod (19 08 05)

Odpady w były wywożone na wysypisko w Kolbuszowej do 2003r. Od roku 2004 wywożone są PGK w Błazowej na wysypisko w Dynowie (Uwaga - ilość osadów po rozbudowie znacznie wzrosła z uwagi na projektowane odwadnianie na prasie taśmowej . Przewidywane uwodnienie ok. 80%).

Odbiornikiem ścieków jest rzeka Przyrwa w zlewni rzeki Łęg. Aktualnie oczyszczalnia jest rozbudowywana do wydajności 500m³/d , co pozwoli na podłączenie do kanalizacji 97 osób ze wsi obecnie już skanalizowanych oraz skanalizować miejscowość Ostrowy Tuszowskie i podłączyć do kanalizacji 932 osoby. Przewidziana jest budowa 19,5 km nowej sieci kanalizacyjnej. Nie przewiduje się kanalizowania miejscowości – Ostrowy Baranowskie, Jagodnik, Poręby Dymarskie oraz Toporów.

Zamierzenia gminy w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej obejmują:

- W zakresie sieci kanalizacyjnych

Wyszczególnienie informacji	Jedn. miary	Ogółem
STAN ISTNIEJĄCY:		
Liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych (zbiorniczego systemu kanalizacyjnego bez ścieków dowożonych)		4 710
Długość sieci kanalizacyjnej (bez przykanalików), sprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków, w tym: sieci sanitarnej sieci ogólnospławnej	km	50,5 50,5 ---
Ilość odprowadzanych ścieków: • w okresach bezopadowych średnia maksymalna • w okresach opadów (bez zrzutów burzowych i ścieków opadowych) średnia maksymalna	m ³ /d	280 300 320 350
Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993- 2002.	km	50,5
Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych poniesione w latach 1993-2002.	tys. zł	5 576
Zróżdła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie. - BG - ARIMR - NFOŚIGW - BP - FW - Phare	tys. zł	4 120 767 402 30 120 99
STAN DOCELOWY:		
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		5 729
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych (na działkach) systemów oczyszczania ścieków		2 002
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach: • 2003-2015, w tym: • 2003-2005, • 2006-2010 • 2011-2015	km	19,5

Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach: • 2003-2015, w tym: • 2003-2005 • 2006-2010 • 2011-2015	tys. zł	2 328
Potrzebne nakłady na modernizację sieci istniejących w latach 2003-2015	tys. zł	
Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005, źródło finansowania - BG - Phare - środki unijne	tys. zł	1 228 300 800

- W zakresie oczyszczalni ścieków

A. Rozbudowa oczyszczalni ścieków do grudnia 2004 roku

Nazwa oczyszczalni: Oczyszczalnia Cmolas

Lokalizacja: Cmolas

Odbiornik: rzeka Przyrwa

Zlewnia rzeki: Łęg

Rodzaj oczyszczalni: mechaniczno – biologiczna

Rok przekazania do eksploatacji: 1995

Liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię po rozbudowie: 5739

Oczyszczalnia będzie obsługiwać miejscowości::

Nazwa gminy oraz wykaz miejscowości obsługiwanych przez oczyszczalnię	liczba obsługiwanych mieszkańców	Procentowy udział ogólnej liczby mieszkańców	Odległość od oczyszczalni ścieków (km)
Gmina Cmolas miejscowość Cmolas	2731	34,1	4
Hadykówka	783	9,8	5
Trzęsówka	1293	15,1	10
Ostrowy Tuszowskie	932	11,7	10

Projektowana ilość dopływających ścieków do oczyszczalni średnia/maksymalna

- w czasie pogody bezopadowej: 490 / m³/d
- w czasie opadów: 550/m³/d
 - w tym:
 - udział ścieków przemysłowych (w stosunku do średniej ilości ścieków dopływających w czasie pogody bezopadowej) 60 m³/d z przemysłu: spożywczy

Termin rozpoczęcia realizacji styczeń rok 2004r

Planowany termin przekazania do eksploatacji czerwiec rok 2004

Przewidywane koszty realizacji 1442 tys. zł., w tym

Phare 2001, wielkość nakładów 700 (tys. zł)

Budżet Państwa, wielkość nakładów 350 (tys. zł)

Budżet Gminy, wielkość nakładów 392 (tys. zł)

Gmina Majdan Królewski

Gmina posiada sieć kanalizacji sanitarnej o długości 40,6 km która odprowadza ścieki z miejscowości Majdan Królewski oraz Komorów do oczyszczalni ścieków w majdanie królewskim. Oczyszczalni ścieków oddana do eksploatacji w roku 1995 oraz rozbudowana w roku 2002 jest mechaniczno-biologiczną oczyszczalnią z osadnikiem Imhoffa w części mechanicznej oraz dwustopniowa biologią. I stopień to złożo biologiczne zatopione beztlenowe połączone szeregowo ze złożem splukiwanym tlenowym. II stopień to reaktor biologiczny posiadający strefy beztlenową, niedotlenioną oraz tlenową. Oczyszczalnia wyposażona jest w końcowy osadnik pionowy. Osad wstępny oraz biologiczny poddane są fermentacji w osadniku Imhoffa a następnie suszeniu na poletkach osadowych.

Przepustowość oczyszczalni wynosi 650 m³/d i jest wykorzystana aktualnie w ok. 70%.

Odpady z oczyszczalni ścieków:

- ok. 6Mg skratek, kod (19 08 01)
- ok. 8,4 Mg piasku, kod (19 08 02)
- ok. 97 Mg osadów odwodnionych na poletkach, o uwodnieniu 64% , kod (19 08 05)

usuwane są na wysypisko odpadów w Krzątce

Zamierzenia gminy w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej obejmują:

- w zakresie sieci kanalizacyjnych

Wyszczególnienie informacji	Jedn. miary	Ogółem
STAN ISTNIEJĄCY:		
Liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych (zbiorczego systemu kanalizacyjnego bez ścieków dowożonych)		3321
Długość sieci kanalizacyjnej (bez przykanalików), sprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków, w tym:	km	
sieci sanitarnej		40,6
sieci ogólnospławnej		---
Ilość odprowadzanych ścieków:	m ³ /d	
• w okresach bezopadowych		350
średnia		406
maksymalna		
• w okresach opadów		
(bez zrzutów burzowych i ścieków opadowych)		450
średnia		--
maksymalna		
Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993- 2002.	km	40,6
Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych poniesione w latach 1993-2002.	tys. zł	6 901,9
Źródła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie.	tys. zł	
- gmina		4 347,9
- dotacje		2 554,0
STAN DOCELOWY:		
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		9428
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych (na działkach) systemów oczyszczania ścieków		391
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach:	km	
• 2003-2015, w tym:		158
• 2003-2005,		57
• 2006-2010		60
• 2011-2015		41
Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach:	tys. zł	
• 2003-2015, w tym:		17100
• 2003-2005		5100
• 2006-2010		7100
• 2011-2015		4900
Potrzebne nakłady na modernizację sieci istniejących w latach 2003-2015	tys. zł	

Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005, źródło finansowania		
- Gmina	tys. zł	760
- Wojewoda		500
- WFOŚ		1000
- Środki pomocowe		2840

- W zakresie oczyszczalni ścieków

Nazwa oczyszczalni : Oczyszczalnia ścieków Rusinów
 Lokalizacja : Rusinów
 Odbiornik : Potok Murynia
 Zlewnia rzeki : Łęg
 Rodzaj oczyszczalni : mechaniczno - biologiczna
 Przepustowość oczyszczalni w m³/d : 500
 Przewidywana liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię : 3700
 Przewidywana liczba równoważnych mieszkańców RLM : 2300
 Oczyszczalnia będzie obsługiwać pozostałe miejscowości gminy „nieskanalizowane” do oczyszczalni w Majdanie Królewskim

Nazwa miejscowości	liczba obsługiwanych mieszkań- ców tej miejscowości	Procentowy udział ogólnej liczby mieszkańców tej miejscowości	Odległość od oczyszczalni ścieków (km)
Krzątka	2114	95	7
Rusinów	244	95	1
Wola Rusinowska	975	95	3
Brzostowa Góra	367	40	2

Termin rozpoczęcia realizacji 2005 rok
 Termin przekazania do eksploatacji 2006 rok
 Orientacyjne koszty realizacji. 2000 tys. zł (wg poziomu cen z 2002 r.)
 Źródła finansowania :
 gmina, 300 tys. zł
 wojewoda 200 tys. zł
 WFOŚ 500 tys. zł
 Środki pomocowe 1000 tys. zł

Gmina Dzikowiec

Gmina posiada sieć kanalizacyjną o długości 19,2 km z której korzysta 31% miejscowości Dzikowiec, 47% mieszkańców Nowego Dzikowca oraz 50% miejscowości Lipnica.. Ścieki odprowadzane są na istniejącą oczyszczalnię ścieków w Nowym Dzikowcu o przepustowości 207 m³/d. Aktualne obciążenie oczyszczalni wynosi:

- $Q = 95 - 105 \text{ m}^3/\text{d}$ w okresie bez opadów
- $Q_d = 136 - 162 \text{ m}^3/\text{d}$ w okresie opadów

Odbiornikiem ścieków jest Potok Olszynka w zlewni Wisły. Oczyszczalnia jest mechaniczno-biologiczną typu przepływowego z kratą, piaskownikiem, reaktorem biologicznym osadu czynnego z komorami defosfatacji, denitryfikacji oraz nityfikacji. Ostatnim urządzeniem jest osadnik wtórny. Osad nadmierny jest odwadniany na draimadzie, workowany i wywożony na wysypisko

Roczna ilość odpadów

- ok. 1,15Mg skratek, kod (19 08 01) uwodnienie 55%
- ok. 6,5 Mg piasku, kod (19 08 02) uwodnienie 60%
- ok. 3,4 Mg s.m. osadów odwodnionych na Draimadzie, w workach o uwodnieniu 75% , kod (19 08 05)

Odpady wywożone są na wysypisko w Dynowie.

Zamierzenia gminy w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej obejmują:

- W zakresie sieci kanalizacyjnych

Wyszczególnienie informacji	Jedn. miary	Ogółem
STAN ISTNIEJĄCY:		
Liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych (zbiorczego systemu kanalizacyjnego bez ścieków dowożonych)	szt.	1190
Długość sieci kanalizacyjnej (bez przykanalików), sprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków, w tym: sieci sanitarnej sieci ogólnospławnej	km	19,2 19,2 ---
Ilość odprowadzanych ścieków: - w okresach bezopadowych średnia maksymalna - w okresach opadów (bez zrzutów burzowych i ścieków opadowych) średnia maksymalna	m ³ /d	95 105 136 162
Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993- 2002.	km	19,2
Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych poniesione w latach 1993-2002.	tys. zł	3 619
Źródła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie - NFOŚ i GW - Budżet gminy - AR i MR - inne	tys. zł	1 500 820 700 400
STAN DOCELOWY:		
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		3 598
Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych (na działkach) systemów oczyszczania ścieków		1 600
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach: 2003-2015, w tym: 2003-2005, 2006-2010 2011-2015	km	34 11 13 10
Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach: 2003-2015, w tym: 2003-2005 2006-2010 2011-2015	tys. zł	7 700 2 600 3 100 1500
Potrzebne nakłady na modernizację sieci istniejących w latach 2003-2015	tys. zł	500
Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005, źródło finansowania - NFOŚ i GW - PHARE i inne progr. UE - Budżet gminy	tys. zł	2 000 5 100 3 100

W zakresie oczyszczalni ścieków

Nazwa oczyszczalni: Oczyszczalnia ścieków w Wilczej Woli
 Lokalizacja: Wilcza Wola
 Odbiornik: Zyzoga
 Zlewnia rzeki: Wisła
 Rodzaj oczyszczalni: mechaniczno-biologiczna
 Przepustowość oczyszczalni w m³/d : 200-250
 Przewidywana liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: 2000
 Przewidywana liczba równoważnych mieszkańców RLM : 2 100
 Oczyszczalnia będzie obsługiwać mieszkańców wsi Spie

Nazwa oczyszczalni: Oczyszczalnia ścieków w Kopciach
 Lokalizacja: Kopcie
 Odbiornik: Przyrwa
 Zlewnia rzeki: Wisła
 Rodzaj oczyszczalni: mechaniczno-biologiczna
 Przepustowość oczyszczalni w m³/d : 100-150
 Przewidywana liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: 700
 Przewidywana liczba równoważnych mieszkańców RLM : 800
 Oczyszczalnia obsługiwać będzie mieszkańców wsi Kopcie
 Termin rozpoczęcia realizacji. 2006 rok
 Termin przekazania do eksploatacji 2008 rok
 Orientacyjne koszty realizacji. 3 100 tys. zł (wg poziomu cen z 2002 r.), w tym
 Programy UE 1 800 tys. zł
 NFOŚ i GW 700 tys. zł
 Budżet gminy 600 tys. zł

Gmina Niwiska

Gmina nie posiada sieci kanalizacyjnej ani oczyszczalni ścieków.

Zamierzenia gminy w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej obejmują:

- W zakresie sieci kanalizacyjnych

Wyszczególnienie informacji	Jedn. miary	Ogółem
STAN DOCELOWY:		
Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej		5 832
Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach:		
• 2003-2015, w tym:		148
• 2003-2005,	km	45
• 2006-2010		66
• 2011-2015		37
Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach:		
• 2003-2015, w tym:		51 800
• 2003-2005	tys. zł	15 750
• 2006-2010		23 100
• 2011-2015		12 950
Potrzebne nakłady na modernizację sieci istniejących w latach 2003-2015	tys. zł	570

Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005, źródło finansowania		
- Budżet gminy	tys. zł	3 000
- NFOŚ		5 000
- Fundusze Uni Europejskiej		7 750

- W zakresie oczyszczalni ścieków

Nazwa oczyszczalni „HYDROVIT SI”
 Lokalizacja Trześń
 Odbiornik rzeka Trześniówka
 Zlewnia rzeki Przyrwa - Łęg
 Rodzaj oczyszczalni mechaniczno - biologiczna
 Przepustowość oczyszczalni w m³/d 220
 Przewidywana liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię – 5560.
 Przewidywana liczba równoważnych mieszkańców RLM - 5630.
 Oczyszczalnia będzie obsługiwać następujące miejscowości:

Nazwa miejscowości	liczba obsługiwanych mieszkańców tej miejscowości	Procentowy udział ogólnej liczby mieszkańców tej miejscowości	Odległość od oczyszczalni ścieków (km)
Niwiska	1500	99%	2
Trześń	660	99%	1
Hucina	400	95%	3
Przyłęk	650	99%	7
Kosowy	800	95%	6
Siedlanka	650	93%	3
Hucisko	300	90%	3
Zapole	400	90%	3
Leszcze	200	75%	6

opracowany projekt budowlany

Termin rozpoczęcia realizacji 2003 rok

Termin przekazania do eksploatacji 2004 rok

Orientacyjne koszty realizacji - 2 500 tys. zł (wg poziomu cen z 2002 r.)

Źródła finansowania

fundusze Uni Europejskiej 1 750 tys. zł

budżet gminy 750 tys.zł

Gmina Raniżów

Gmina posiada 15 km sieci kanalizacyjnej obsługującej wyłącznie mieszkańców Raniżowa i odprowadzającej ścieki na oczyszczalnię ścieków w Raniżowie. Oczyszczalnia obsługuje aktualnie ok. 1600 mieszkańców. Jest to oczyszczalnia mechaniczno – biologiczna typu SBR złożona z 2 reaktorów. Została oddana do eksploatacji w 2000 r. Ścieki oczyszczone odprowadzane są do rzeki Zyzogi w zlewni Łęgu. Przepustowość oczyszczalni wynosi 300 m³/d . Aktualne dopływy ścieków :

- Q = 60 –65 m³/d w czasie pogody bezdeszczowej
- Q = 70 – 75 m³/d w czasie opadów

Ilość osadów wywożonych odwodnionych na Draimadzie wynosi ok. 36 Mg/rok . w workach o uwodnieniu 80% , kod (19 08 05). Osad wywożony jest na wysypisko w Sokołowie Małopolskim . Ilość powstających skratek wynosi 0,5 ts.m./rok, zaś piasku 0 ,8 t.s.m./rok.

Zamierzenia gminy w zakresie infrastruktury kanalizacyjnej obejmują:

- W zakresie sieci kanalizacyjnych

Przewiduje się budowę 86 km sieci kanalizacyjnych we wszystkich miejscowościach gminy w okresie 2003 – 2015, w rozbiciu w latach:

2003 – 2005	-	41 km
2006 – 2010	-	28 km
2011 – 2015	-	17 km

Potrzebne nakłady w latach w tys. złotych i źródła finansowania przedstawiono poniżej:

Nakłady w latach	Całkowite	W tym Phare	Sapard	Własne
2003-2015	11124			
W tym :				
2003 - 2005	5274	730	2050	2494
2006 - 2010	3640			
2011 - 2015	2210			

- W zakresie oczyszczalni ścieków

Planowana jest rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków do przepustowości 700 – 800 m³/d, która przejmie ścieki ze wszystkich miejscowości. Koszty rozbudowy oczyszczalni będą wynosiły 1 000 tys.zł.

3.3. Gospodarowanie energią

Globalne problemy ekologiczne świata – niekorzystne i zbyt szybkie zmiany klimatu, zakwaszenie opadów atmosferycznych oraz degradacja chemiczna gleb związane są ze wzrostem emisji dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, tlenków azotu. Głównym antropogenicznym źródłem emisji tych gazów jest spalanie paliw, głównie dla celów energetycznych. Poziom zużycia energii jest stymulowany przez przemysł i gospodarstwa domowe.

Relatywnie wysoki udział Polski w emisji gazów cieplarnianych ma swoje źródło w strukturze wykorzystywanych nośników energii. Mimo, że w ostatnich latach uległa ona istotnej poprawie, to jednak wciąż jeszcze dominującym pierwotnym źródłem energii jest węgiel kamienny.

Biorąc pod uwagę zagrożenia wynikające z ewentualnych zmian klimatu, i brak możliwości odtworzenia zasobów surowców energetycznych ważne jest, aby podejmować działania mające na celu zwiększenie efektywności wykorzystywania surowców energetycznych, głównie poprzez zmniejszenie energochłonności procesów produkcyjnych, zmianę struktury zużywanych paliw i przyjazne środowisku zachowanie konsumenckie (poprawa efektywności energetycznej, stosowanie źródeł energii przyjaznych środowisku). Pożądanym jest także wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz bezemisyjnych.

Problemy te charakterystyczne są także dla powiatu kolbuszowskiego. Nakłada się na nie jeszcze problem emisji zanieczyszczeń z procesów spalania w sektorze komunalno – bytowym, gdzie głównie ze względu na wysokie ceny oleju opałowego i niepełną gazyfikację, w ogrzewaniu przeważa jako paliwo węgiel kamienny. W efekcie w sezonie grzewczym następuje wzrost emisji pyłowo – gazowej na terenach zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej nie podłączonej do ogólnych systemów ciepłowniczych.

Obecnie na terenie powiatu kolbuszowskiego występują indywidualne kotłownie opalane węglem, gazem i w niewielkim zakresie olejem opałowym lub gazem propan – butan. Gazyfikacja w gminach powiatu przedstawia się (według danych GUS) następująco :

Lp.	Nazwa gminy	Gaz z sieci	gaz z butli
1.	Cmolas	55,6	22,2

2.	Kolbuszowa	75,4	13,1
3.	Majdan Królewski	63,6	22,7
4.	Niwiska	69,2	15,4
5.	Raniżów	23,5	64,7
6.	Dzikowiec	26,7	53,3
Powiat		60,0	26,9

Teren powiatu posiada duże obszary nadające się do upraw rolnych i hodowli, które są potencjalnym źródłem energii z biomasy. Ponadto istnieją dogodne warunki uprawiania roślin do celów energetycznych (wydajne gatunki wierzb i topoli). W Kolbuszowej istnieje instalacje do spalania biomasy – odpady drzewne, („Welle-KFM”) o mocy 5 MW. W niewielkim stopniu wykorzystywana jest energia pozyskiwana z elektrowni wodnych. Na terenie powiatu znajduje się elektrownia wodna w Wilczej Woli. Nadal nie jest wykorzystywana energia wiatru

Sieć energetyczna w dyspozycji Zakładu Energetycznego S.A. dystrybuje energię elektryczną przy pomocy sieci rozdzielczej wysokiego napięcia, sieci rozdzielczej średniego napięcia oraz sieci rozdzielczej niskiego napięcia. Obecnie powiat kolbuszowski zelektryfikowany jest w 100%

3.4. Gospodarka odpadami

Wytwarzane w wyniku działalności gospodarczej oraz w związku z bytowaniem człowieka odpady są jedną z najistotniejszych przyczyn zagrożeń środowiska, wpływając negatywnie nieomal na wszystkie jego komponenty. Dlatego też ważne są działania mające na celu ograniczenie ilości powstających odpadów, ich zagospodarowanie, bezpieczne dla środowiska ich usuwanie i utylizację, zmierzające do przeciwdziałania zanieczyszczeniu środowiska odpadami.

Odpady komunalne wytworzone na terenie powiatu są zagospodarowywane na następujących składowiskach:

- w Kolbuszowej z terenów gmin Cmolas, Kolbuszowa, Niwiska, Raniżów. Składowisko to przeznaczone jest do zamknięcia i rekultywacji;
- w Krzątce z terenów gminy Majdan Królewski. Składowisko to będzie modernizowane zgodnie z art., 33 ustawy dostosowawczej.
- w Dynowie z terenu gminy Dzikowiec. Składowisko to będzie modernizowane zgodnie z art., 33 ustawy dostosowawczej.

Są to składowiska na których prowadzi się tylko składowanie niesegregowanych odpadów komunalnych. Na terenie wysypiska w Kolbuszowej segregacja prowadzona jest w niewielkim zakresie.

Zbieraniem i transportem odpadów komunalnych zajmują się uprawnieni odbiorcy odpadów.

Na terenie powiatu poważny problem stanowi zbiórka i unieszkodliwianie zwłok zwierzęcych. Brak jest placówek zajmujących się bezpiecznym zbieraniem i unieszkodliwianiem odpadów tego typu. Padłe zwierzęta są najczęściej grzebane w przypadkowych miejscach przez ich właścicieli. Odbiorem padłych zwierząt zajmują się firmy, których siedziby znajdują się poza terenem powiatu.

Odpady niebezpieczne pochodzenia medycznego unieszkodliwiane są w spalarni Szpitala w Kolbuszowej.

Konieczne jest zintensyfikowanie działań w zakresie gospodarowania odpadami – zgodnie z Krajowym planem gospodarki odpadami. Szczegółowe dane dotyczące sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami i zadań dla powiatu znajdują się w Planie gospodarki odpadami w powiecie kolbuszowskim.

4. Wnioski z diagnozy

Wstępna identyfikacja mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń została dokonana na podstawie dokumentów programowych opracowanych dla potrzeb województwa podkarpackiego, powiatu kolbuszowskiego oraz gmin wchodzących w skład powiatu.

4.1. Uwarunkowania wewnętrzne

Mocne strony	Słabe strony
Zasoby i jakość wód	
- wystarczające zasoby wód podziemnych, - stosunkowo dobra jakość wód podziemnych,	- leje depresyjne w rejonie eksploatacji wód podziemnych, - brak izolacji poziomu czwartorzędowego stanowiącego źródło zaopatrzenia ludności i działalności gospodarczych, - niewystarczające zasoby wód powierzchniowych i ich niska jakość, - niekorzystne warunki wodne na niektórych terenach.
Gospodarka wodno – ściekowa	
- wysoki stopień zwodociągowania,	- słaby rozwój małej retencji, - brak oczyszczalni; - niski stopień skanalizowania,
Powierzchnia ziemi	
- niski stopień degradacji powierzchni ziemi, - dobre warunki geotechniczne na większości terenów	- przewaga gleb niskich klas bonitacyjnych,
Zasoby przyrody	
- wysokie walory przyrodnicze , - objęcie ochroną prawną znacznej powierzchni powiatu, - zaangażowanie organizacji w prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej i rybackiej. - lesistość	- lokalnie nadmierna penetracja cennych przyrodniczo terenów.
Surowce	
- dostępność do złóż kopalin pospolitych (surowców ilastych i piasków).	- brak złóż kruszywa grubego, - występowanie złóż na obszarach chronionych, zagospodarowanych lub o cennych walorach
Powietrze	
- dobra jakość powietrza, - dostępność paliw ekologicznych,	- niewykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych, - niekorzystna struktura paliw w systemach grzewczych, - brak gazyfikacji części powiatu, - występowanie obszarów zagrożenia hałasem komunikacyjnym,

Gospodarka odpadami	
- funkcjonowanie ZGK w Kolbuszowej, kompleksowo zagospodarowującego odpady komunalne, - rozwijanie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,	- składowanie jako podstawowy sposób unieszkodliwiania odpadów, - brak systemu zbierania padliny, odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych, - konieczność zamknięcia i rekultywacji wysypiska w Kolbuszowej; - mała ilość podmiotów zajmujących się gospodarką odpadami (zbieraniem, transportem, odzyskiem odpadów).
Gospodarowanie zasobami środowiska	
- dobre przygotowanie zawodowe kadry pracującej w administracji ochrony środowiska na szczeblu powiatu, - kształcenie na rzecz zrównoważonego rozwoju przez profesjonalne ośrodki edukacji - udział społeczeństwa w aktywnych działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska.	- zbyt małe zatrudnienie w administracji ochrony środowiska - niski stan świadomości ekologicznej społeczeństwa, - zmieniające się przepisy prawa ekologicznego, - brak umiejętności pozyskiwania środków z funduszy UE, - złe warunki bytowe i bieda wśród części społeczeństwa, - niski budżet powiatu, - słabe wyposażenie w odpowiedni sprzęt informatyczny.

4.2. Uwarunkowania zewnętrzne

Szanse	Zagrożenia
- wzrost znaczenia Podkarpacia na polskiej mapie gospodarczej jako drogi na wschód i południe Europy, - integracja z UE i wpływ środków pomocowych,	- niedostateczna świadomość ekologiczna społeczeństwa, decydentów, - zmienność przepisów i struktur, - brak spójnych rozwiązań instytucjonalnych w zakresie ochrony środowiska, - niewystarczająca umiejętności pozyskiwania środków z funduszy UE,
- regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska, - proces decentralizacji zarządzania środowiskiem, - postęp technologiczny,	- nieczytelność przepisów prawa w zakresie ochrony środowiska, - słaba współpraca z sąsiednimi powiatami, - kłopoty z uzyskaniem środków finansowych z krajowych źródeł finansowych, - zły system finansowy powiatów,
- korzystne warunki środowiska do wdrażania programów rolno-środowiskowych, - wzrastające zainteresowanie terenami przyrodniczo cennymi, - popyt w Polsce i krajach UE na żywność produkowaną metodami ekologicznymi	- transport przez powiat substancji niebezpiecznych.

4.3. Ważniejsze problemy ekologiczne w powiecie

4.3.1. Niedostateczna infrastruktura w zakresie oczyszczania ścieków

Zwodociagowanie terenów powiatu jest znacznie wyższe od skanalizowania. Ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych lub dołach chłonnych. Wylewane są do cieków, odprowadzane do drenowań, wylewane na pola i do lasów. Efektem niewłaściwej gospodarki ściekowej jest zły stan czystości rzek i zbiorników wody.

4.3.2. Brak spójnego systemu gospodarowania odpadami, w tym komunalnymi, niebezpiecznymi, padliną i osadami ściekowymi

Generalnie wytwarzamy coraz większe ilości odpadów. Na terenach wiejskich ujawnia się coraz więcej odpadów. Gminy nie mają pełnej orientacji o ilości wytwarzanych, zbieranych, odzyskiwanych i unieszkodliwianych odpadów komunalnych.

Mimo stworzenia podstaw zbiórki odpadów niebezpiecznych występujących w strumieniu odpadów komunalnych, odpady niebezpieczne zbierane są łącznie z komunalnymi. Nie jest właściwie zorganizowana zbiórka zwłok zwierzęcych. Niewdrożony system unieszkodliwiane są odpady azbestowe (w tym tzw. eternit).

Dominuje unieszkodliwianie odpadów komunalnych poprzez składowanie, a istniejące składowiska odpadów nie spełniają wszystkich wymogów ochrony środowiska.

4.3.3. Respektowanie przepisów prawa ekologicznego przez wszystkich korzystających ze środowiska

W związku z dostosowaniem prawa polskiego do wymogów UE zmieniono zupełnie przepisy. Nowe prawo ekologiczne nakłada na wszystkich użytkowników środowiska i administrację nowe zadania (np. nowy rodzaj pozwoleń na korzystanie ze środowiska – pozwolenie zintegrowane). Prawo to trzeba znać i w pełni je respektować. Jednak nieustanne zmiany prawa przy braku wizji systemu ochrony środowiska obniżają możliwości skutecznego stosowania przepisów ochrony środowiska.

4.3.4. Niedostateczne rozwiązania w zakresie uciążliwości komunikacyjnych

Złe rozwiązania tras komunikacyjnych w szczególności brak wydzielonych dróg tranzytowych i zła jakość wszystkich dróg stwarzają zagrożenie dla środowiska w zakresie pogorszenia klimatu akustycznego, zanieczyszczenia powietrza. Mogą też stanowić potencjalne źródło wystąpienia nadzwyczajnych zagrożeń środowiska (poważnych awarii).

CZEŚĆ III - USTALENIA SZCZEGÓŁOWE.

Na podstawie analizy Polityki ekologicznej państwa, „Programu ochrony środowiska województwa podkarpackiego”, „Strategii rozwoju powiatu kolbuszowskiego”, oraz zidentyfikowaniu mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń wynikających z diagnozy sytuacji ekologicznej w powiecie kolbuszowskim, ustalono zakres powiatowego programu ochrony środowiska i sposób jego realizacji.

1. Pole strategiczne nr 1 - Ochrona i poprawa jakości środowiska.

Cel Strategiczny nr 1/1 - OCHRONA WÓD I KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH

Cel ten zakłada zapewnienie najlepszej jakości wód, w tym utrzymanie ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną i ochronę przed powodzią. Oznacza to, że:

- 1) wody powierzchniowe i podziemne powinny pozostawać w stanie ukształtowanym przez przyrodę i jednocześnie, na wyznaczonych odcinkach lub akwenach, być przydatne do: wykorzystania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia, celów kąpielowych, bytowania ryb łososiowatych lub przynajmniej karpowatych - cel ten powinien być osiągnięty do 2015 r;
- 2) należy zapewnić co najmniej 75% poziom usuwania biogenów (w dorzeczu górnej i środkowej Wisły);
- 3) należy dokonać modernizacji, rozbudowy i budowy komunalnych oczyszczalni ścieków komunalnych zgodnie wymogami ustawowymi prawa krajowego i wymogami przepisów prawa Unii Europejskiej;
- 4) należy zapewnić ochronę przeciwpowodziową obszarom zalewowym poprzez:
 - a) regulację rzek i potoków będących podstawowymi urządzeniami melioracji wodnych;
 - b) budowę zbiorników wodnych "małej retencji",
 - c) porządkowanie i modernizację koryt rzek i potoków.

Dla realizacji powyższego wyróżniono następujące cele:

- Cel nr 1.1/1. Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego, tj.:
- Cel nr 2.1/1. Ograniczenia emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych: miejskich, przemysłowych i wiejskich (osiągnięcie, co najmniej 75% poziomu usuwania biogenów ze ścieków komunalnych, zaprzestanie odprowadzania substancji niebezpiecznych i ograniczenie zrzutów pozostałych substancji tego typu).
- Cel nr 3.1/1. Zaspokojenie zapotrzebowania ludności na odpowiednią jakościowo wodę pitną poprzez modernizację stacji uzdatniania wody, zgodnie z wymogami nowych przepisów; modernizację, budowę i rozbudowę systemów kanalizacji zbiorczej, ochronę ujęć wód, GZWP oraz ustanawianie stref ochronnych dla nich.
- Cel nr 4.1/1. Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przestrzennych (rozproszonych), trafiających do wód wraz ze spływami powierzchniowymi (przede wszystkim z terenów rolnych oraz terenów zurbanizowanych).
- Cel nr 5.1/1. Zmniejszenie wodochłonności przemysłu.
- Cel nr 6.1/1. Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wody.
- Cel nr 7.1/1. Prawidłowe ukształtowanie stosunków wodnych na obszarach intensywnie użytkowanych przez człowieka

Działania zmierzające do realizacji ustalonych powyższych celów dotyczą następujących zagadnień :

- 1) zarządzanie ochroną wód i zasobami wodnymi, a w szczególności :
 - a. powodzią;
- 2) przeciwdziałanie zanieczyszczeniom i ograniczanie emisji ze źródeł osadniczych, a w szczególności :
 - a. wdrożenie dyrektywy IPPC (nakłady inwestycyjne związane z ochroną wód),
 - b. modernizacja, rozbudowa i budowa systemów kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalni i podoczyszczalni ścieków w aglomeracjach o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2 000 RLM ,
 - c. porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w gminach - kontynuacja modernizacji, rozbudowy i budowy systemów kanalizacji zbiorczej oraz oczyszczalni i podoczyszczalni ścieków na obszarach wiejskich,
 - d. budowa oczyszczalni przyzagrodowych w tych miejscach gdzie, jak wynika z planów zagospodarowania przestrzennego, brak będzie kanalizacji w okresie perspektywicznym,

- e. modernizacja istniejących oczyszczalni ścieków w kierunku spełnienia wymagań obowiązującego prawa i dyrektyw UE,
 - f. optymalizacja wykorzystania istniejących oczyszczalni,
 - g. sukcesywna modernizacja istniejącej i realizacja nowej sieci kanalizacji, w tym kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami podczyszczającymi,
 - h. budowa przydomowych, indywidualnych oczyszczalni ścieków na obszarach, gdzie zabudowa jest rozproszona a wykonanie zbiorczej kanalizacji jest ekonomicznie nieuzasadnione i bardzo odległe w czasie,
 - i. zintensyfikowanie kontroli stanu technicznego szamb
- 3) przeciwdziałanie zanieczyszczeniom i ograniczanie emisji ze źródeł przemysłowych, a w szczególności :
- a. wspieranie działań podmiotów gospodarczych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą, w tym eliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych;
- 4) zmniejszenie i ograniczanie zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł powierzchniowych, a w szczególności :
- a. sporządzenie programu działań mających na celu ograniczanie odpływu zanieczyszczeń ze źródeł rolniczych,
 - b. wprowadzanie i wspieranie rolnictwa ekologicznego,
 - c. preferowanie użytkowania łąkowego, ochrony, restytucji i właściwego kształtowanie pasów roślinności wzdłuż brzegów cieków wodnych.
 - d. preferowanie budowy nowoczesnych stanowisk do składowania obornika oraz zbiorników gnojówki i gnojowicy w gospodarstwach rolnych.
- 5) zaopatrzenie w wodę, a w szczególności :
- a. dostosowanie jakości wody pitnej do standardów UE poprzez rozbudowę i modernizację stacji uzdatniania wód,
 - b. budowa i modernizacja sieci wodociągowych.
- 6) zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód, retencja i ochrona przed powodzią.
- a. przeciwdziałanie wkraczaniu zabudowy na tereny zalewowe,
 - b. preferowanie dostosowywania użytkowania rolniczych terenów położonych w sąsiedztwie rzek i potoków do skali zagrożenia powodziowego.
 - c. budowa zbiorników tzw. „małej retencji”;
 - d. modernizacja i regulacja rzek i potoków będących urządzeniami melioracji wodnych – podstawowych;
 - e. bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych – podstawowych (rzeki, potoki, zbiorniki),
 - f. przywrócenie prawidłowego funkcjonowania istniejących systemów melioracyjnych, wykonywanie małych domeliorowań;
 - g. sukcesywne usuwanie skutków powodzi na rzekach i potokach;
 - h. zapewnienie właściwej przepustowości cieków wodnych (przepusty, jazy, rowy, itp.),
 - i. zwiększanie naturalnej retencji zlewni.

Obszarami, na których przeprowadzane są zadania związane z poprawą i ochroną jakości wód powierzchniowych i podziemnych są zlewnie rzek oraz obszary ochrony głównych zbiorników wód podziemnych. Rejony koncentracji zadań dotyczą sektorów: osadniczego, rolniczego i przemysłowego.

Cel Strategiczny nr 2/1 - GOSPODARKA ODPADAMI.

Cel ten dotyczy ograniczenia ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrażania nowoczesnego systemu ich wykorzystywania i unieszkodliwiania. Odpady stanowią źródło zanieczyszczeń wszystkich

elementów środowiska; zatem ochrona środowiska przed nimi jest potraktowana priorytetowo, przy zachowaniu następujących zasad:

- 1) zapobieganie i minimalizacja powstawania odpadów;
- 2) zapewnienie odzysku odpadów, w tym głównie recyklingu;
- 3) unieszkodliwianie odpadów (poza składowaniem);
- 4) bezpieczne (dla zdrowia ludzkiego i środowiska) składowanie odpadów, których, z uwagi na warunki techniczno-ekonomiczne, nie da się poddać procesom odzysku lub unieszkodliwiania.

Cel w zakresie gospodarki odpadami określone zostały przy uwzględnieniu ich podziału na:

- 1) odpady powstające w sektorze komunalnym (odpady komunalne, komunalne osady ściekowe);
- 2) odpady powstające w sektorze gospodarczym (przemysłowe, odpady opakowaniowe);
- 3) odpady niebezpieczne (w tym odpady medyczne, odpady weterynaryjne, itp.).

Dokładniejsze dane zawiera „Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Kolbuszowskiego”, stanowiący integralną część niniejszego Programu.

Dla realizacji powyższego wyróżniono następujące cele:

Odpady komunalne – 1.2/1

- Cel nr 1.1.2/1. Objęcie wszystkich mieszkańców powiatu kolbuszowskiego zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych
- Cel nr 2.1.1/1 Skierowanie na składowiska w roku 2010 nie więcej niż 78,0% całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji oraz w roku 2014 – 53% ;
- Cel nr 2.1.2/1.: Zapewnienie odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych dla osiągnięcia w latach 2007-2010 poziomu odzysku – 50% oraz poziomu recyklingu – 25%,
- Cel nr 3.1.2/1.: Wydzielanie odpadów wielkogabarytowych ze strumienia odpadów komunalnych poprzez ich selektywną zbiórkę i osiągnięcie co najmniej 50% poziomu selektywnej zbiórki odpadów - w 2010 roku oraz 70% - w 2014 roku,
- Cel nr 4.1.2/1.: Wydzielanie odpadów budowlanych wchodzących w strumień odpadów komunalnych poprzez ich selektywną zbiórkę i zapewnienie uzyskania co najmniej 40% selektywnej zbiórki odpadów- w 2010 roku oraz 60% -w 2014 roku,
- Cel nr 5.1.2/1.: Wydzielanie odpadów niebezpiecznych wchodzących w strumień odpadów komunalnych poprzez ich selektywną zbiórkę celem unieszkodliwienia i zapewnienie uzyskania co najmniej 50% - w 2010 roku oraz 80% - w 2014 roku.

Komunalne osady ściekowe – 2.2/1

- Cel nr 1.2.2/1: Zwiększenie stopnia kontroli obrotu komunalnymi osadami ściekowymi celem zapewnienia maksymalnego bezpieczeństwa zdrowotnego i ochrony środowiska.
- Cel nr 2.2.1.2/1.: Zwiększenie stopnia przetworzenia komunalnych osadów ściekowych.
- Cel nr 3.2.1.2/1.: Maksymalizacja stopnia wykorzystania substancji biogennej zawartej w osadach przy jednoczesnym spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego i chemicznego.

Odpady przemysłowe – 3.2/1

- Cel nr 1.3.2/1. Zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie stosowanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990r.
- Cel nr 2.3.2/1.: Rozszerzanie mechanizmów rynkowych oraz przygotowanie skutecznych instrumentów ekonomicznych.
- Cel nr 3.3.2/1.: Zwiększenie ilości i poprawa efektywności wykorzystania w produkcji rolnej odpadów wytwarzanych w przemyśle rolno – spożywczym.

- Cel nr 4.3.2/1.: Stosowanie efektywnych metod gospodarki odpadami wraz z wprowadzaniem nowych technologii produkcji i przetwórstwa.
- Cel nr 5.3.2/1.: Skuteczne wyłączenie z łańcuch pokarmowego ludzi i zwierząt odpadów pochodzenia zwierzęcego szczególnego ryzyka (SRM) oraz martwych zwierząt.
- Cel nr 6.3.2/1.: Stworzenie systemu zachęt dla podmiotów gospodarczych podejmujących wspólne zadania w zakresie odzysku lub efektywnego unieszkodliwiania odpadów.

Odpady opakowaniowe – 4.2/1

- Cel nr 1.4.2/1. Zapobieganie powstawaniu odpadów opakowaniowych oraz ograniczenie deponowania opakowań poużytkowych na składowiskach odpadów.
- Cel nr 2.4.2/1.: Odzyskiwanie surowców lub energii z odpadów opakowaniowych.
- Cel nr 3.4.1.2/1.: Wtórne przetwarzanie odzyskanych surowców.
- Cel nr 4.4.1.2/1.: Współodpowiedzialność ogniw "łańcucha opakowaniowego" za wytworzone odpady.

Odpady niebezpieczne (w tym odpady medyczne i weterynaryjne) – 5.2/1

- Cel nr 3.5.2/1. Przeciwdziałanie powstawaniu odpadów przemysłowych,
- Cel nr 4.5.2/1. Gospodarka odpadami niebezpiecznymi oraz ich unieszkodliwianie, w tym zmniejszenie docelowo ilości składowanych odpadów niebezpiecznych.
- Cel nr 5.5.2/1. Stworzenie i wdrażanie regionalnego systemu unieszkodliwiania odpadów medycznych.
- Cel nr 6.5.2/1. Opracowanie i wdrażanie regionalnego systemu unieszkodliwiania odpadów weterynaryjnych, w tym wyznaczenie ponadlokalnych grzebowisk dla martwych zwierząt.

Dla wszystkich grup odpadów – 6.2/1

- Cel nr 1.6.2/1. Ukształtowanie prośrodowiskowych postaw mieszkańców.

Dla osiągnięcia założonych celów, podejmowane będą wielokierunkowe działania w zakresie gospodarki odpadami, tj.

- 1) objęcie jak największej ilości mieszkańców zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych i stworzenie jednolitego systemu ewidencji powstających odpadów i wywożonych przez służby specjalistyczne,
- 2) zdecydowany rozwój systemów selektywnej zbiórki odpadów, w tym odpadów ulegających biodegradacji,
- 3) preferowanie niskoodpadowych technologii produkcji, czystszych w stosunku do środowiska oraz zapewniających produkcyjne wykorzystanie wszystkich składników przerabianych surowców,
- 4) prowadzenie działań zapobiegawczych zmierzających do redukcji odpadków w gospodarstwach domowych,
- 5) wprowadzenie obowiązku odzysku odpadów z opakowań i zagospodarowania odpadów poużytkowych (baterie, akumulatory, sprzęt elektroniczny, sprzęt domowy),
- 6) stosowanie sposobów, procedur i systemów nadzoru zapobiegających przenikaniu niebezpiecznych substancji do środowiska z odpadów niebezpiecznych,
- 7) stworzenie powiatowego systemu gospodarki odpadami, w tym budowa zakładu utylizacji odpadów (składowiska) o funkcji ponad lokalnej),
- 8) modernizacja składowisk odpadów komunalnych, które nie spełniają wymogów ochrony środowiska
- 9) zakończenie procesu modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków w zakresie kontroli ilości i jakości osadów ściekowych, w tym obecności w nich EDC (endocrine disrupting chemicals), stanowiących kolejną barierę dla rolniczego i przyrodniczego wykorzystania,

- 10) realizacja inwestycji zaproponowanych w planie gospodarki odpadami komunalnymi i związanych z planem zagospodarowania osadów ściekowych,
- 11) bieżąca likwidacja nielegalnych składowisk i rekultywacja składowisk wyłączonych z eksploatacji,
- 12) zorganizowanie takiego systemu wywozu odpadów komunalnych aby objęto nim co najmniej 50% mieszkańców powiatu,
- 13) redukcja w odpadach kierowanych na składowiska zawartości składników ulegających biodegradacji,
- 14) wdrażanie systemu eliminacji odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych, ich zbiórki i utylizacji,
- 15) rozwój systemów pozyskania i zagospodarowania odpadów wielkogabarytowych, budowlanych,
- 16) opracowanie i wdrażanie planu gospodarki odpadami dla powiatu kolbuszowskiego,
- 17) opracowanie i wdrażanie planów gospodarki odpadami w gminach,
- 18) wdrożenie programów i kontynuacja działań z okresu poprzedniego
- 19) analiza skuteczności wprowadzonych programów.
- 20) stymulowanie akcji edukacyjno - informacyjnych związanych z wdrożeniem przedmiotowego projektu wśród mieszkańców terenów objętych projektem;
- 21) prowadzenie ewidencji terenów na których występuje zagrożenie zanieczyszczenia gleb oraz terenów wymagających rekultywacji - baza powiatowa;
- 22) analiza ekonomiczna mająca na celu zachowanie prawidłowych relacji ekonomicznych i przeciwdziałaniu nadmiernemu wzrostowi kosztów usług dla ludności;
- 23) organizacja selektywnej zbiórki odpadów;
- 24) opracowanie i wdrażanie systemu selektywnej zbiórki zużytych baterii i akumulatorów, sprzętu elektronicznego;
- 25) opracowanie programu modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków w zakresie kontroli ilości i jakości wytwarzanych komunalnych osadów ściekowych (w tym odwadnianie osadów),

Przy ocenie przydatności terenów pod inwestycje związane z zagospodarowaniem odpadów należy uwzględniać ograniczenia wynikające z istnienia różnych form, istniejącej i projektowanej, prawnej ochrony środowiska, jak: rezerваты, obszary chronionego krajobrazu, strefy ochrony wód podziemnych, a także tereny zalewowe lub te, które w określonych warunkach mogą być zalane.

Cel strategiczny nr 3/1 - OCHRONA PRZED HAŁASEM.

Realizacja tego celu zapewni znaczne zmniejszenie uciążliwości hałasowej w środowisku przyczyniając się do podniesienia komfortu życia mieszkańców powiatu, szczególnie w rejonach, w których hałas jest szczególnie uciążliwy. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- 1) utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie;
- 2) zmniejszenie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Zgodnie z polityką ekologiczną państwa i województwa określa się podstawowe cele na obszarze powiatu :

- Cel nr 1.3/1. Zmniejszenie skali narażenia mieszkańców na nadmierny, ponadnormatywny poziom hałasu, o największym zasięgu przestrzennym, emitowanego przede wszystkim przez środki transportu.
- Cel nr 2.3/1. Niedopuszczanie do pogorszenia klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna.

W Programie kierunki działań w zakresie ochrony przed hałasem zostały sformułowane dla następujących zagadnień:

- 1) ochrona przed hałasem komunikacyjnym, tj.:
 - a. budowa obwodnicy m. Kolbuszowa;
 - b. likwidacja złych stanów technicznych nawierzchni drogowych;
- 2) ochrona przed hałasem przemysłowym, tj.:
 - a. doprowadzenie do ograniczania uciążliwości hałasowej od zakładów emitujących hałas przemysłowy.

Działania w zakresie ograniczania hałasu należy koncentrować w obszarach gdzie będzie wymagane dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego. Zostaną one określone z chwilą sporządzenia map akustycznych.

W zakresie ochrony przed hałasem przemysłowym działania koncentrować się będą na tych terenach i w odniesieniu do tych obiektów, gdzie emisja hałasu przemysłowego stanowi uciążliwość ze względu na stwierdzone przekroczenia norm dopuszczalnych poza granicami własności.

Cel strategiczny nr 4/1 - OCHRONA PRZED POLAMI ELEKTROMAGNETYCZNYMI.

Przedmiotem działań objętych tym celem jest skuteczna ochrona ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym. Będzie to realizowane przez następujący cel :

- Cel nr 1.4/1.: Zapewnienie skutecznej ochrony ludności przed działaniem promieniowania elektromagnetycznego, a w szczególności :
 - a. uwzględnianie w aktualizowanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, ochrony ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych poprzez:
 - dokładną inwentaryzację źródeł emisji;
 - wyznaczanie zgodnych z przepisami obszarów ograniczonego użytkowania od istniejących i projektowanych emitorów oraz propozycje takich nowych ich lokalizacji, by były jak najmniej konfliktowe z otaczającą przestrzenią.

Działania koncentrować będą się na badaniach i ocenie pól elektromagnetycznych wokół stacji nadawczych radiowo-telewizyjnych gdyby takie powstały, stacji bazowych telefonii komórkowej, urządzeń radiolokacji wokół obiektów i systemów przesyłowych energii elektrycznej 110 kV i więcej, medycznych urządzeń diagnostycznych i terapeutycznych oraz wszystkich urządzeń, które w swoim otoczeniu wytwarzają elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące. Działania w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym dotyczyć będą, więc komunikacji i łączności, przemysłu i energetyki ale również medycyny i urządzeń powszechnego użytku.

Cel strategiczny nr 5/1 - PRZECIWDZIAŁANIE POWAŻNYM AWARIOM I ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA CHEMICZNEGO I BIOLOGICZNEGO

Przedmiotem i zakładanym skutkiem realizacji tego celu jest ochrona przed poważnymi awariami i klęskami żywiołowymi, minimalizowanie ich skutków oraz zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego w skali powiatowej.

Przyjęto, że działania w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom i zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego będą zmierzały do zrealizowania celów określonych w "Programie ochrony środowiska województwa podkarpackiego". Poważne awarie obejmują skutki dla środowiska w wyniku awarii przemysłowych i transportowych z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych.

Określono następujące cele :

- Cel nr 1.5/1. Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym.
- Cel nr 2.5/1. Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu pojazdów z towarami niebezpiecznymi na terenie powiatu kolbuszowskiego
- Cel nr 3.5/1. Wdrażanie systemu ubezpieczeń ekologicznych dla tych rodzajów obiektów i działań niebezpiecznych, dla których ewentualna sytuacja awaryjna może oznaczać konieczność szybkiego sfinansowania działań ratowniczych i naprawczych.
- Cel nr 6.5/1. Wprowadzanie rozwiązań promujących działania w celu zmniejszenia zagrożeń od stosowanych pestycydów, zgodnie z przyjętą strategią Wspólnoty.
- Cel nr 8.5/1. Podniesienie świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa biologicznego.
- Cel nr 9.5/1. Wdrożenie systemu rejestrowania obiektów niebezpiecznych

Kierunki działań określono dla następujących zagadnień:

- 1) zarządzanie ryzykiem;
 - a. systematyczna weryfikacja listy potencjalnych sprawców awarii przemysłowych,
 - b. współpraca z Powiatowym Komendantem Straży Pożarnej;
- 2) transport materiałów niebezpiecznych
 - a. wyznaczanie optymalnych tras przewozu substancji niebezpiecznych,
 - b. współpraca z Powiatowym Komendantem Policji

Działania koncentrować będą się głównie w sferze osadniczej i na obszarach o dużych walorach przyrodniczych - wokół zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku oraz wzdłuż odcinków dróg krajowych i wojewódzkich służących do transportu materiałów niebezpiecznych.

Cel strategiczny nr 6/1 - OGRANICZANIE ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA I PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANOM KLIMATU -

Realizacja zadań objętych tym celem powinna przyczynić się do zapewnienia wysokiej jakości powietrza, spełniającej wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową powietrza.

Dla realizacji ochrony powietrza i przeciwdziałania zmianom klimatu na terenie powiatu kolbuszowskiego przyjęto, iż działania w tym zakresie będą zmierzały do spełnienia głównych celów określonych w Programie ochrony środowiska województwa podkarpackiego, tj.:

- Cel nr 1.6/1. Ograniczenie emisji pyłów średnio o 75% (w zakresie zróżnicowanym w zależności od branżowych wymagań określonych w przepisach prawa międzynarodowego i dyrektywach UE)
- Cel nr 2.6/1. Ograniczenie emisji toksycznych substancji z grupy metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych, a także wycofania z produkcji i użytkowania bądź ograniczenia użytkowania produktów zawierających te toksyczne substancje, zgodnie z wymogami protokołów z Aarhus do Konwencji w sprawie transgranicznego zanieczyszczania powietrza na dalekie odległości.
- Cel nr 3.6/1. Spełnienie wymagań Protokołu z Kioto
- Cel nr 4.6/1. Wprowadzenie w szerokim zakresie najlepszych dostępnych technik (BAT) w zakresie ochrony powietrza, zalecanych przez przepisy prawa międzynarodowego i sprawdzonych w państwach wysoko rozwiniętych.

Działania ograniczające emisję substancji zanieczyszczających powietrze powinny zapewnić osiągnięcie wymagań ustawowych odnośnie jakości powietrza w zakresie stężeń w powietrzu, w roku kalendarzowym, zanieczyszczeń podstawowych.

Kierunki działań, mające na celu dostosowanie się do powyższych wymagań i osiągnięcie maksymalnych efektów w zakresie ochrony powietrza, sformułowane zostały dla następujących zagadnień:

- 1) zarządzanie ochroną powietrza,
- 2) przeciwdziałanie zanieczyszczeniom,
 - a. zastępowanie ogrzewania piecowego ciepłem z miejskiej sieci grzewczej rozbudowa sieci ciepłowniczej, wyposażenie w scentralizowane układy ciepłownicze w miejscowościach, gdzie ich brak,
 - b. likwidacja lub modernizacja starych lokalnych kotłowni (np. zmiana nośnika energii na bardziej ekologiczny).
 - c. termorenowacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej.
 - d. przeciwdziałanie stratom ciepła przy spedycji (wymiana starych ciepłociągów).
 - e. budowa sieci gazowej na obszarach wiejskich, zwłaszcza na terenach przewidzianych dla rozwoju turystyki.
 - f. upowszechnianie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii.
 - g. upowszechnianie stosowania paliw ekologicznych w kotłowniach i indywidualnych systemach grzewczych.
 - h. poprawa warunków ruchu drogowego polegająca na zwiększeniu płynności i przepustowości sieci drogowej,
 - i. poprawa standardów technicznych dróg,
- 3) przeciwdziałanie zmianom klimatu.
 - a. stymulowanie władz miejskich do opracowania planów cyrkulacji ruchu ulicznego.
 - b. zwiększenie lesistości

Działania w zakresie ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza z energetyki i przemysłu będą się skupiać na największych emitorach.

Działania w zakresie redukcji niskiej emisji z sektora komunalnego winny się koncentrować na terenach miast i miejscowości, głównie tam, gdzie na przestrzeni lat występują przekroczenia standardów imisyjnych lub wartości stężeń zanieczyszczeń utrzymują się na wysokim poziomie. Działania w zakresie ograniczania zanieczyszczeń komunikacyjnych winny się koncentrować na terenie miasta przez centrum, którego przebiegają główne szlaki tranzytowe.

Cel strategiczny nr 7/1 - OCHRONA PRZYRODY, KRAJOBRAZU I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

Realizacja tego celu ukierunkowana będzie na doskonalenie systemu obszarów chronionych, w tym ochronę obszarów spełniających wymagania sieci ekologicznej "Natura 2000". Główne cele ochrony przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej na poziomie wojewódzki to:

- Cel nr 1.1.7/1. Doskonalenie systemu obszarów chronionych;
- Cel nr 2.1.7/1. Poprawa stanu środowiska – usunięcie bądź ograniczenie zagrożeń dla zachowania różnorodności biologicznej i krajobrazowej.
- Cel nr 3.1.7/1. Zachowanie, odtwarzanie oraz wzbogacanie zasobów przyrody, w tym ochrona najbardziej zagrożonych ekosystemów oraz gatunków i ich siedlisk.
- Cel nr 4.1.7/1. Podnoszenie wartości krajobrazu na szczeblu lokalnym poprzez działania skierowane na ochronę, zrównoważone gospodarowanie, planowanie i odtwarzanie krajobrazów oraz uaktywnianie społeczeństwa w decydowaniu o losie otaczającego krajobrazu.

Podstawowe kierunki działań wynikają z celów określonych w polityce ekologicznej Państwa oraz istniejących uwarunkowań przyrodniczych. Większość działań ma charakter ciągły, wykraczający poza horyzont czasowy niniejszego Programu.

- 1) ochrona dolin rzecznych i ważnych ponadlokalnych korytarzy ekologicznych
- 2) ochrona "ex situ" i "in situ" gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem w stanie naturalnym oraz starych odmian roślin i ras zwierząt mających znaczenie dla ochrony różnorodności biologicznej (praca ciągła),
- 3) dokumentowanie i tworzenie form ochrony przyrody obejmujących obszary i obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych i krajobrazowych,
- 4) zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach cennych przyrodniczo jako narzędzia ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów biotycznych
- 5) wdrażanie programów rolnośrodowiskowych – działania na rzecz utrzymania tradycyjnego urozmaiconego krajobrazu rolniczego,
- 6) wdrażanie, upowszechnianie i wspierania rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego jako metod produkcji nie naruszających równowagi przyrodniczej, zwłaszcza na terenach objętych wielkoobszarowymi formami ochrony przyrody,
- 7) zabezpieczenie ekosystemów leśnych i nieleśnych przed pożarami,
- 8) opracowanie wytycznych w zakresie uwzględniania ochrony bioróżnorodności w planowaniu przestrzennym,
- 9) opracowanie i wdrażanie programów ochrony terenów zieleni w miastach i gminach,
- 10) wykonywanie analiz uwzględniających potrzeby ochrony i racjonalnego użytkowania różnorodności biologicznej, jako merytorycznej podstawy opracowania koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania gmin i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- 11) uwzględnianie w opracowaniach planistycznych zagadnień różnorodności biologicznej,

Działania koncentrować się będą na terenach objętych, prawną ochroną przyrody i na terenach przewidzianych do objęcia taką ochroną.

2. Pole Strategiczne nr 2 - racjonalne użytkowanie zasobów środowiska.

Cel strategiczny nr 1/2. - ZMNIEJSZENIE MATERIAŁOCHŁONNOŚCI, WODOCHŁONNOŚCI, ENERGOCHŁONNOŚCI I ODPADOWOŚCI GOSPODARKI

Realizacja tego celu strategicznego powinna zapewnić wzrost efektywności wykorzystania surowców, wody i energii poprzez zmniejszenie ich zużycia na jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi, statystycznego konsumenta itp., bez pogarszania standardu życiowego ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki.

Zgodnie ze wskaźnikami krajowymi zawartymi II Polityce ekologicznej państwa, ustala się następujące cele długookresowe (taktyczne) w zakresie racjonalnego wykorzystywania zasobów naturalnych i poprawy stanu środowiska:

- Cel nr 3.1/2. Odzyskiwanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50 % papieru i szkła z odpadów komunalnych
- Cel nr 4.1/2. Pełna likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miasta i zakładów przemysłowych;
- Cel nr 5.1/2. Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych,
- Cel nr 6.1/2. Ograniczenie emisji pyłów, dwutlenku siarki tlenków, azotu, niemetanowych lotnych związków organicznych i amoniaku;
- Cel nr 10.1/2. Ograniczenie zużycia energii
- Cel nr 11.1/2. Zmniejszenie wodochłonności produkcji

Kierunki określone zostały dla następujących zagadnień:

- 1) wodochłonność,
 - ograniczenia marnotrawstwa wody;
 - stosowania wodooszczędnej aparatury czerpalnej i sprzętu gospodarstwa domowego;
 - dalszego rozwoju pomiaru zużycia wody;
 - podjęcia działań w celu ograniczania strat w systemach rozpraszania wody.
- 2) materiałochłonność i odpadowość,
 - promowanie odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych
- 3) energochłonność.
 - zaangażowanie się w działania w zakresie wprowadzania i upowszechniania wysoce energooszczędnych technologii i wyrobów.
 - upowszechnianie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;

Realizacja celu głównego powinna dotyczyć wszystkich sektorów, ale koncentrować się będą głównie w sektorze przemysłowym, energetycznym oraz budownictwa i gospodarki komunalnej.

Cel strategiczny nr 2/2 - WYKORZYSTANIE ENERGII ODNAWIALNEJ.

Rozwój energetyki odnawialnej, optymalne wykorzystanie jej zasobów i tworzenie rynku na technologie. Użytkowanie odnawialnych źródeł energii umożliwia osiągnięcie korzyści ekologicznych, gospodarczych i społecznych, a wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych powinien stać się integralnym elementem zrównoważonego rozwoju. Przy lokalizacji inwestycji bezwzględnie powinny być zachowane uwarunkowania wynikające z położenia w istniejących lub projektowanych obszarach ochroną przyrody i krajobrazu.

Do tego posłuży -

- Cel nr 1.2/2. Wzrost udziału energii odnawialnej w bilansie zużycia energii pierwotnej,

W zakresie realizacji tego celu przyjmuje się następujące kierunki działań:

- 1) wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnych oraz pomoc dla wprowadzenia bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
- 2) włączenie problematyki energii odnawialnej do planów zagospodarowania przestrzennego.
- 3) wspieranie upraw roślin energetycznych

Cel strategiczny nr 3/2 - OCHRONA GLEB I REKULTYWACJA TERENÓW ZDEGRADOWANYCH.

Realizacja tego celu powinna zapewnić ochronę najlepszej jakości gleb, stosownie do wymagań standardów europejskich i krajowych, zagospodarowanie terenów poprzemysłowych oraz racjonalne wykorzystanie ziemi (tym rozwój rolnictwa ekologicznego).

Zgodnie z polityką ekologiczną państwa oraz dokumentami sektorowymi opracowanymi na szczeblu wojewódzkim podstawowymi celami są :

- Cel nr 1.3/2. Identyfikacja i likwidacja zagrożeń powierzchni ziemi oraz zagospodarowanie terenów poprzemysłowych.
- Cel nr 2.3/2. Rozwój rolnictwa ekologicznego.

- Cel nr 3.3/2. Ochrona gleb przed degradacją i zanieczyszczeniem wskutek czynników naturalnych (m.in. erozja), powodowanych kumulatywnym przeciążeniem materią i energią (obciążenia chemiczne, fizyczne, biologiczne, genetyczne wynikające z obecności GMO) oraz powodowanych: niewłaściwą agrotechniką, zmianą struktury fizycznej, stosunków wodnych i chemizmu gleb powodowana działalnością inwestycyjną, zanieczyszczeniami przemysłowymi i transportowymi, składowaniem odpadów).
- Cel nr 4.3/2. Ochrona zasobów gleb nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego przed ich przeznaczeniem na inne cele.

Kierunki działań zostały określone dla następujących grup zagadnień:

- 1) rekultywacja terenów zdegradowanych i zdewastowanych,
 - a. bieżąca rekultywacja terenów i użytków rolnych zdegradowanych i zdewastowanych w wyniku różnorodnej działalności, w tym spowodowana czynnikami naturalnymi (erozja).
 - b. bieżąca rekultywacja terenów zdegradowanych w wyniku eksploatacji surowców pospolitych;
- 2) rolnictwo ekologiczne.
 - a. tworzenie warunków do podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej poprzez rozwój infrastruktury technicznej i społecznej;
 - b. unowocześnienie produkcji poprzez modernizację gospodarstw rolnych, postęp biologiczny, sprawną strukturę dystrybucji, zaopatrzenia, przetwórstwa i usług oraz odbudowę i rozwój spółdzielczości rolnej w zakresie zaopatrzenia
 - c. wspieranie gospodarstw rolnych i promowanie produktów markowych,
 - d. inicjowanie i wspieranie organizowania grup producenckich w celu współdziałania w produkcji ekologicznej (zaopatrzenia, przetwórstwa, marketingu i zbytu),
 - e. organizowanie szkoleń w zakresie rolnictwa ekologicznego,
 - f. wspieranie regionalnego systemu rynku hurtowego produktów ekologicznych,

Cel strategiczny nr 4/2 - OCHRONA KOPALIN.

Przedmiotem tego celu jest racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin i ich kompleksowe wykorzystanie, łącznie z wykorzystaniem kopalin towarzyszących.

Zgodnie z obowiązującym w dziedzinie ochrony zasobów kopalin prawem oraz dokumentami opracowanymi na wojewódzkim celem podstawowym jest:

Cel nr 1.1.4/2. Ochrona złóż kopalin poprzez racjonalizację ich zagospodarowania z uwagi na zapewnienie dostępności nieodnawialnych zasobów w przyszłości, w koordynacji z planami rozwoju powiatu

W celu prowadzenia racjonalnej gospodarki i najpełniejszego wykorzystania eksploatowanych złóż należy zapewnić :

- 1) ochronę zasobów złóż kopalin mineralnych udokumentowanych (eksploatowanych i rezerwowych) oraz zasobów perspektywicznych,
- 2) zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż.
- 3) poszukiwanie, rozpoznanie i dokumentowanie nowych złóż,
- 4) rekultywację terenów poeksploatacyjnych.

Istotnym działaniem jest ochrona obszarów występowania złóż rezerwowych, aktualnie nie zagospodarowanych w studiach i planach zagospodarowania przestrzennego, przed zainwestowaniem uniemożliwiającym ich późniejszą eksploatację. Rozeznanie zasobów i obszarów perspektywicznych powinno dotyczyć wszystkich występujących złóż surowców deficytowych oraz będących przedmiotem

bieżącego zapotrzebowania w gospodarce tj.: kruszyw naturalnych w związku z perspektywą rozwoju budowy dróg, złóż gazu i ropy naftowej jako surowców energetycznych.

Cel strategiczny nr 5/2 - wzbogacanie i racjonalne użytkowanie lasów.

Zakłada się, że realizacja tego celu przyczyni się w znacznym stopniu do usprawnienia ochrony i zapewni zrównoważony rozwój lasów oraz regulację lesistości. Dla prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej zakłada realizację następujących celów:

- Cel nr 1.5/2. Zachowanie korzystnego wpływu lasów na równowagę przyrodniczą oraz na warunki życia ludzi, w szczególności :
 - a. korzystnego zaopatrzenia lasów w wodę i poprawę gospodarki wodnej, szczególnie na wododziałach;
- Cel nr 6.5/2. Zapewnienie lasom i zadrzewieniom właściwego znaczenia w planowaniu przestrzennym i zagospodarowaniu, w tym kształtowaniu granicy polno - leśnej i w ochronie krajobrazu, a w szczególności :
 - a. Ustalanie lokalizacji zalesień w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zakładane działania dotyczące ochrony, poprawy stanu i zapewnienie trwałości lasów prowadzone będą na całym obszarze leśnym, jako proces ciągły. Działania w zakresie zalesień prowadzone powinny, być przede wszystkim, na obszarach charakteryzujących się słabą jakością gleb, mało przydatnych lub nieprzydatnych do produkcji rolniczej a także zdegradowanych lub zdewastowanych przez działalność przemysłową, okresowo zalewanych, narażonych na erozję oraz osuwiskowych.

Dokonując wyboru obszarów do zalesień należy jednak pamiętać, by nie zalesiać ekosystemów cennych przyrodniczo, takich jak: torfowiska, murawy kserotermiczne, półnaturalne łąki, bowiem te tereny powinny pełnić rolę “użytków ekologicznych”. Faktyczne wyznaczenie gruntów do zalesień powinno nastąpić po uwzględnieniu uwarunkowań natury organizacyjno-przestrzennej, względów ekologiczno-krajobrazowych oraz spraw własności.

3. Pole strategiczne nr 4 - edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego

Cel strategiczny nr 4/1 - PROPAGOWANIE IDEI OCHRONY ŚRODOWISKA ORAZ TRWAŁEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W SPOŁECZEŃSTWIE

Działania organów samorządowych, jakie będą podejmowane w ramach realizacji tego celu powinny przyczynić się do wykreowania społeczeństwa o wysokim poziomie zachowań, świadomego wzajemnych powiązań pomiędzy zagadnieniami gospodarczymi, społecznymi, ekologicznymi i politycznymi.

Podstawowym i głównym celem edukacji ekologicznej jest podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa województwa, przejawiające się w postaci pozytywnych zachowań proekologicznych we wszystkich dyscyplinach życia i gospodarki, poczuciu współodpowiedzialności każdego obywatela za stan środowiska oraz umożliwieniu każdemu człowiekowi zdobywania wiedzy niezbędnej dla poprawy środowiska.

W ramach edukacji ekologicznej wskazane jest natychmiastowe działanie we wszystkich sferach kształcenia, doskonalenia i weryfikacji kadr zarządzających środowiskiem. Niezwykle ważnym elementem jest humanizacja życia i kształtowanie postaw proekologicznych obywateli oraz kultywowanie tradycji narodowych oraz zmiana przyzwyczajeń i konsumpcyjnego modelu życia.

W ramach realizacji celu strategicznego powinny być realizowane następujące cele:

- Cel nr 1.4/1 Wprowadzanie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej, na wszystkich stopniach edukacji formalnej i nieformalnej.
- Cel nr 2.4/1 Promowanie dobrych doświadczeń z zakresu metodyki i edukacji ekologicznej poprzez włączanie szkół do realizacji różnych aspektów polityki ekologicznej.
- Cel nr 3.4/1 Edukacja dorosłych – podniesienie świadomości ekologicznej.
- Cel nr 4.4/1 Edukacja ekologiczna w zakresie komunikacji, transportu.
- Cel nr 5.4/1 Edukacja ekologiczna w zakresie gospodarki odpadami i racjonalizacji zużycia wody prowadząca do humanizacji życia oraz zmiany konsumpcyjnych przyzwyczajeń (ograniczanie produkcji odpadów w gospodarstwach domowych).
- Cel nr 6.4/1 Edukacja ekologiczna w zakresie racjonalnego korzystania z energii cieplnej i elektrycznej.
- Cel nr 7.4/1 Promowanie niekonwencjonalnych źródeł energii, np. biopaliw, poprzez media, wydawnictwa, zachęty w postaci dofinansowania itp.
- Cel nr 8.4/1. Podniesienie świadomości społecznej w zakresie biotechnologii, bezpieczeństwa biologicznego i chemicznego.
- Cel nr 9.4/1 Edukacja ekologiczna w zakresie rolnictwa, w tym właścicieli ziemi i administratorów określonych obszarów działających na styku z rolnictwem.

Działania rzecz realizacji tych celów zostały określone w następujących grupach zagadnień:

- 1) edukacja szkolna,
 - a. kształtowanie nawyków i zachowań proekologicznych rodziców i dzieci,
 - b. kształtowanie człowieka świadomego swego współistnienia w zgodzie ze środowiskiem przyrodniczym i społeczno – kulturowym, zdolnego do samodzielnego działania w zakresie rozwiązywania problemów zachodzących pomiędzy człowiekiem a przyrodą na poziomie szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego
- 2) edukacja dorosłych,
 - a. rozszerzenie edukacji ekologicznej na wszystkie grupy społeczne, zgodnie z założeniami „Agendy 21”,
 - b. egzekwowanie przepisów, zwłaszcza dotyczących: porządku, odpadów, gospodarki wodno- ściekowej i ochrony przed hałasem,
 - c. wdrażanie i sankcjonowanie europejskich standardów w dziedzinie ładu przestrzennego, oszczędności energii itp.,
 - d. zaangażowanie obywateli w procesy decyzyjne
 - e. włączenie w działania edukacji ekologicznej wszystkich służb państwowych i samorządowych.
- 3) edukacja w zakresie kształtowania postaw konsumentów.
 - a. tworzenie świadomości społecznej dotyczącej zachowań komunikacyjnych;
 - b. promowanie proekologicznych zachowań poprzez kreowanie zdrowego, zarówno dla człowieka jak i środowiska, modelu poruszania się w mieście (tworzenie ścieżek rowerowych), czego efektem będzie zmniejszenie natężenia zanieczyszczeń w miastach, a tym samym zachowanie w lepszej kondycji zasobów dziedzictwa kultury, oraz poprawa zdrowia mieszkańców i wzrost bezpieczeństwa poruszania się na drogach;
 - c. organizacja przemyślanych sieci ścieżek rowerowych w miejscach atrakcyjnych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, szczególnie na obszarach chronionych.

Podejmowane będą działania również :

- 1) w zakresie gospodarki odpadami i racjonalizacji zużycia wody poprzez :
 - a. prowadzenie edukacji w zakresie segregacji i składowanie odpadów,

- b. edukację w zakresie wprowadzania nowych technologii i recyklingu,
 - c. edukację w zakresie racjonalnego wykorzystanie opakowań
 - d. edukację w zakresie zmniejszania zużycia wody w gospodarstwach domowych.,
- 2) w zakresie racjonalnego korzystania z energii cieplnej i elektrycznej przede wszystkim poprzez promowanie odnawialnych źródeł energii (np. biopaliw) poprzez media, wydawnictwa, zachęty w postaci dofinansowania
 - 3) w zakresie racjonalnego korzystania z energii cieplnej i elektrycznej przede wszystkim poprzez promowanie odnawialnych źródeł energii (np. biopaliw) poprzez media, wydawnictwa, zachęty w postaci dofinansowania itp.,
 - 4) tworzenie świadomości w zakresie spalania odpadów (np. emisji substancji tj. dioksyny),
 - 5) zmniejszanie ilości wytwarzanych odpadów poprzez wykorzystanie opakowań wielokrotnego użytku.

Ponadto realizowane będą następujące zamierzenia :

- 1) utworzenie w urzędach administracji publicznej systemu udostępniania informacji o środowisku spełniającego wymagania ustawy Prawo ochrony środowiska;
- 2) bezwzględna realizacja, przewidzianego prawem, obowiązku zapewnienia udziału społeczeństwa w procedurach oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, planów i programów, strategii;
- 3) szkolenia dla samorządów oraz społeczności lokalnych w zakresie: informacji o środowisku oraz udziału społeczeństwa w zakresie podejmowania decyzji o działaniach inwestycyjnych (procedury ocen oddziaływania na środowisko);
- 4) opracowanie i wdrożenie, w oparciu o publiczne rejestry, interaktywnych baz danych o środowisku w postaci elektronicznej, dostępnej za pośrednictwem Internetu;
- 5) zapewnienie bieżącego udziału przedstawicieli pozarządowych organizacji ekologicznych w radach nadzorczych funduszy ekologicznych, ciał doradczych i opiniodawczych, komitetach nadzorujących finansowanie projektów ekologicznych z funduszy publicznych;
- 6) zwiększenie problematyki ekologicznej we wszystkich typach szkół;
- 7) rozwój szkoleń obejmujących zagadnienia środowiskowe: szkolenia organizowane przez pracodawców, instytucje publiczne, i organizacje społeczne ;
- 8) szkolenia dla samorządów oraz społeczności lokalnych w zakresie informacji i komunikacji społecznej i udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych (procedury ocen oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, planów i programów);
- 9) powołanie i zapewnienie funkcjonowania stałych ciał konsultacyjnych zajmujących się problematyką ekologiczną;
- 10) wspieranie jednostek zarządzających cennymi przyrodniczo obszarami chronionymi w zakresie:
 - a) organizowanie wystaw o charakterze edukacyjnym,
 - b) działalność w zakresie muzealnictwa o charakterze przyrodniczym,
 - c) rozwój ścieżek edukacyjnych w terenie,
 - d) organizacja wykładów i prelekcji,
 - e) działalność wydawnicza (biuletyny, broszury i inne),
- 16) wspieranie działalności edukacyjnej szkół w zakresie:
 - a) realizacji ścieżek edukacyjnych w ramach bloków przedmiotowych,
 - b) prowadzenie aktywnych form edukacji np. "zielone szkoły",
 - c) organizowanie kontaktów z władzami samorządowymi, reprezentantami społeczności lokalnej, szkołami wyższymi, terenowymi ośrodkami edukacji ekologicznej,
 - d) uczestnictwo w krajowych i międzynarodowych programach edukacji ekologicznej.

Zadania wynikające z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych wpisuje się w Pole strategiczne nr 1 - Ochrona i poprawa jakości środowiska, Cel Strategiczny nr 1/1 - Ochrona wód i kształtowanie stosunków wodnych.

Program ten zawiera szczegółowe zadania przewidziane do realizacji również na terenie powiatu kolbuszowskiego. Poniżej zestawiono rodzaj i harmonogram szczegółowych działań proekologicznych wynikających z tego Programu wraz z określeniem ich kosztów.

- Lata 2004 - 2005

Pozycja 125 - Gmina Cmolas - aglomeracja Cmolas – Cmolas, oczyszczalnia Cmolas (RLM – 5964), docelowy rodzaj oczyszczalni – biologiczna, docelowa potrzebna przepustowość docelowa oczyszczalni – 500 m³/dobę, koszt wyposażenia aglomeracji w oczyszczalnię dostosowaną do wymogów UE w tys. zł – 5 659, koszt budowy i modernizacji w aglomeracji w tys. zł. 1490, całkowity koszt w tys. zł - 7149.

- Lata 2006 – 2010 (aglomeracje 15 000 – 2 000 RLM

Pozycja 109 - Gmina Majdan Królewski – aglomeracja – Krzątka, oczyszczalnia Rusinów (RLM – 4476), docelowy rodzaj oczyszczalni – biologiczna, docelowa potrzebna przepustowość docelowa oczyszczalni – 671 m³/dobę, koszt wyposażenia aglomeracji w oczyszczalnię dostosowaną do wymogów UE w tys. zł – 3233, przewidywana budowa sieci w km – 25, koszt budowy i modernizacji w aglomeracji w tys. zł. 8358, całkowity koszt w tys. zł – 11590.

Pozycja 110 - Gmina Kolbuszowa – aglomeracja – Widelka, oczyszczalnia Widelka (RLM – 3848), docelowy rodzaj oczyszczalni – biologiczna, docelowa potrzebna przepustowość docelowa oczyszczalni – 577 m³/dobę, koszt wyposażenia aglomeracji w oczyszczalnię dostosowaną do wymogów UE w tys. zł – 2857, przewidywana budowa sieci w km – 22, koszt budowy i modernizacji w aglomeracji w tys. zł. 7185, całkowity koszt w tys. zł – 10042.

- Lata 2014 – 2015

Pozycja 324 - Gmina Majdan Królewski – aglomeracja – Majdan Królewski, oczyszczalnia Majdan Królewski (RLM – 5447), przepustowość docelowa oczyszczalni – 817 m³/d, rodzaj oczyszczalni wg rozporządzenia nonB – docelowy rodzaj oczyszczalni - biologiczna, potrzeby inwestycyjne w zakresie oczyszczalni – rozbudowa oczyszczalni wraz z jej modernizacją, koszt wyposażenia aglomeracji w oczyszczalnię dostosowaną do wymogów UE w tys. zł – 3943, przewidywana budowa sieci w km – 7, koszt budowy i modernizacji w aglomeracji w tys. zł. 3502, całkowity koszt w tys. zł – 7445.

Pozycja 325 - Gmina Raniżów – aglomeracja – Raniżów, oczyszczalnia Raniżów (RLM – 7291), przepustowość docelowa oczyszczalni – 1094 m³/d, docelowy rodzaj oczyszczalni - biologiczna, potrzeby inwestycyjne w zakresie oczyszczalni – rozbudowa oczyszczalni, koszt wyposażenia aglomeracji w oczyszczalnię dostosowaną do wymogów UE w tys. zł – 2796, przewidywana budowa sieci w km – 30, koszt budowy i modernizacji w aglomeracji w tys. zł. 9879, całkowity koszt w tys. zł – 12676.

4. TERMINY, KOSZTY I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Lp.	Rodzaj działania / inwestycji	Jednostki i podmioty realizujące	Termin realizacji	Źródło finansowania	Szacunkowe koszty w tys. PLN		Podział zadań
					do 2007	2008 - 2011	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
POLE STRATEGICZNE NR 1 – OCHRONA I POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA							
CEL STRATEGICZNY NR 1/1 – Ochrona wód i kształtowanie stosunków wodnych							
Zadania wynikające z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych							
1	Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji dla wsi Cmolas	Gmina Cmolas	2004 – 2007	programy pomocowe, WFOŚiGW, NFOŚiGW, GFOŚiGW budżet gminy	7 149,00	---	G ZK
2	Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji dla wsi Krzątka	Gmina Majdan Królewski	2006 – 2011	programy pomocowe, WFOŚiGW, NFOŚiGW, GFOŚiGW budżet gminy	---	11 590,00	G ZK
3	Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji dla wsi Widełka	Gmina Kolbuszowa	2006 – 2011	programy pomocowe, WFOŚiGW, NFOŚiGW, GFOŚiGW budżet gminy	---	10 042,00	G ZK
4.	Ustanowienie i realizacja stref ochronnych dla komunalnych ujęć wód (zgodnie art. 58 ust.1 prawa wodnego)	RZGW Starosta	sukcesywnie	---	---	---	R, Starosta
5.	Wdrożenie dyrektywy IPPC	Ministerstwo Środowiska, Wojewoda, Starosta WIOŚ	2004 – 2011	budżet państwa, WFOŚiGW	---	---	M, W, P ZK

Program Ochrony Środowiska Powiatu Kolbuszowskiego

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Zadania wynikające z Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Podkarpackiego							
6.	Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o jakości wody do picia i w kąpieliskach	Wojewoda, RZGW, Wójtowie	2004	budżet państwa, WFOŚiGW, fundusze strukturalne	---	---	W, R, G ZK
7.	Regulacja rzek i potoków , usuwanie skutków powodzi na rzekach i potokach	Samorząd Województwa (PZMiUW), RZGW	2004 – 2011	budżet państwa, NFOŚiGW WFOŚiGW programy pomocowe, fundusze strukturalne Fundusz Spójności	---	---	SW, R ZK
8.	Określenie możliwości retencji wód powierzchniowych na terenie powiatu	Starosta, Wójtowie	2004 – 2005	budżet państwa, Bank Światowy	40,00	---	P, G ZK
9.	Realizacja programu małej retencji,	Samorząd Województwa (PZMiUW), Wojewoda, Gmina	2004 – 2011	budżet państwa, NFOŚiGW WFOŚiGW programy pomocowe, fundusze strukturalne środki własne powiatu i gmin	150,00	350,00	SW, ZK
10.	Budowa i modernizacja sieci zaopatrzenia w wodę na terenie powiatu	Gminy	2004 – 2011	programy pomocowe, fundusze strukturalne Fundusz Spójności, NFOŚiGW WFOŚiGW środki własne powiatu i gmin	500,00	1 500,00	G
11.	Budowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody, innych urządzeń służących do poboru wody na terenie powiatu,	Gminy	2004 – 2011	programy pomocowe, fundusze strukturalne Fundusz Spójności, NFOŚiGW WFOŚiGW środki własne powiatu i gmin	1 000,00	1 000,00	G

Program Ochrony Środowiska Powiatu Kolbuszowskiego

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
12.	Modernizacja, rozbudowa i budowa systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków na terenie powiatu,	Gminy	2004 – 2011	NFOŚiGW WFOŚiGW GFOŚiGW programy pomocowe, fundusze strukturalne środki własne	39 950,00	39 850,00	G
13	Zakup wyposażenia dla służb ochrony środowiska	Powiat, Gminy	2004	budżet państwa, środki własne	30,00	---	P, G
CEL STRATEGICZNY NR 2/1 – Gospodarka odpadami							
14	Opracowanie i wdrożenie organizacyjnych systemów zapewniających właściwe bieżące zarządzanie strumieniami odpadów w tym redukcję ilości wytwarzanych odpadów oraz redukcję ilości odpadów biodegradowalnych deponowanych na składowiskach	HARMONOGRAM REALIZACJI ZGODNIE z Powiatowym Planem Gospodarki Odpadami			170,00		ZK
15	Budowa Sortowni Odpadów Komunalnych (wariantowo z instalacją odzysku odpadów) pochodzących z selektywnej zbiórki	Gminy	2004 – 2008	środki własne programy pomocowe, fundusze strukturalne WFOŚiGW NFOŚiGW	1 000,00	1 500,00	G ZK
16	Budowa składowiska odpadów zawierających azbest	ZCB Biegonice	2004 – 2008	programy pomocowe, fundusze strukturalne środki własne WFOŚiGW NFOŚiGW	500,00	500,00	ZCB ZK
17	Realizacja przedsięwzięć ukierunkowanych na redukcję tzw. „niskiej” emisji	Powiat, Gminy, właściciel	2004 – 2011	PFOŚiGW, WFOŚiGW NFOŚiGW	100,00	100,00	W,P ZK
CEL STRATEGICZNY NR 3/1 – Ochrona przed hałasem							
18	Opracowanie map akustycznych i programu ochrony przed hałasem dla obszarów położonych wzdłuż głównych dróg o największym natężeniu ruchu tj. dla wskazanych w przepisach dróg krajowych	DGDiA, Wojewoda	2004 – 2005	środki własne, budżet państwa, WFOŚiGW, NFOŚiGW	---	---	ZD, W, P ZK

Program Ochrony Środowiska Powiatu Kolbuszowskiego

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
19.	Optymalizacja układu komunikacyjnego dróg powiatu	Samorząd Województwa, Powiat, Gminy, właściciele i zarządcy dróg	2004 – 2007	budżet państwa, Bank Światowy, środki własne	40,00	---	ZD ZK
20.	Realizacja inwestycji komunikacyjnych, w tym budowa obwodnicy Kolbuszowej	Samorząd Województwa, Powiat, Gmina, właściciele i zarządcy dróg	2008-2011	środki własne, budżet państwa, WFOŚiGW	---	15 000,00	ZD, ZK
21.	Opracowanie map akustycznych i programu ochrony przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami	Starosta	2008-2011	środki własne, WFOŚiGW NFOŚiGW	---	50,00	
CEL STRATEGICZNY NR 6/1 – Ograniczenia zanieczyszczeń powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu							
22.	Ochrona walorów przyrodniczych w tym realizacja ścieżek przyrodniczych, przywracanie roślinności wodno-błotnej, budowa „oczek” itp	Wojewoda, Lasy Państwowe, Administracja obszarów chronionych, Powiat, Gmina	praca ciągłą	budżet państwa, WFOŚiGW NFOŚiGW PFOŚiGW	50,00	200,00	W, LP, OC, P, G, ZK
23.	Opracowania naukowe i dokumentacyjne dla terenów przyszłych rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych	Wojewoda, Lasy Państwowe, Administracja obszarów chronionych, jednostki naukowe	praca ciągłą	budżet państwa, WFOŚiGW, fundusze strukturalne	---	---	W, LP, OC, ZK
24.	Wytypowanie terenów użytkowanych rolniczo o dużych walorach przyrodniczych oraz prowadzenie działań ochronnych prowadzonych na rzecz utrzymania tradycyjnego urozmaiconego krajobrazu rolniczego	indywidualni rolnicy, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ośrodki Doradztwa Rolniczego,	praca ciągłą	programy pomocowe, fundusze strukturalne budżet państwa	---	---	AR, ODR, ZK
25.	Ochrona roślin i zwierząt	Wojewoda, Lasy Państwowe, lokalne służby ochrony przyrody, Starosta, Wójtowie	praca ciągłą	budżet państwa, WFOŚiGW NFOŚiGW PFOŚiGW	---	---	W, LP, PK, P, G ZK
					50 594,00	81 767,00	

Program Ochrony Środowiska Powiatu Kolbuszowskiego

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
POLE STRATEGICZNE NR 2 – RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA							
CEL STRATEGICZNY NR ½ – Zmniejszenie materiałochłonności, energochłonności i odpadowości gospodarki							
26	Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości	uwzględniono w celu strategicznym nr 2/1					
27	Zmniejszenie energochłonności	uwzględniono w celach strategicznych 6/1 i 2/2					
CEL STRATEGICZNY NR 2/2 – Odnawialne źródła energii							
28.	Budowa instalacji i urządzeń wykorzystujących energię odnawialną, w tym wykorzystanie wód termalnych, energii wietrznej, wodnej i słonecznej	Podmioty gospodar- cze Gmina	2004 – 2011	programy pomocowe, fundusze strukturalne środki własne WFOŚiGW NFOŚiGW, EKOFUN- DUSZ	15,00	30,00	M, W, G ZK
29.	Określenie możliwości poboru wód geotermalnych na terenie powiatu	Powiat	2004 – 2005	budżet państwa, bank światowy	10,00	30,00	P ZK
30.	Pozyskiwanie energii odnawialnej	Podmioty gospodar- cze Gmina	2004 – 2011	programy pomocowe, fundusze strukturalne środki własne WFOŚiGW NFOŚiGW, EKOFUN- DUSZ	50,00	150,00	P, G ZK
CEL STRATEGICZNY NR 3/2 – Ochrona gleb i rekultywacja terenów zdegradowanych							
31.	Opracowanie koncepcji programu rolnośrodowiskowego	ODR	2004 – 2005	WFOŚiGW, środki własne	----	--	ZK
32.	Opracowanie programu rekultywacji gleb zdegradowanych	Powiat, Gminy	zadanie ciągłe	WFOŚiGW, środki własne	6,00	8,00	P, G ZK
33.	Doposażenie składowiska w Krzątce zgodnie z art. 33 ustawy „wprowadzającej”	Gmina Majdan Kró- lewski	2004 – 2007	programy pomocowe, fundusze strukturalne środki własne WFOŚiGW NFOŚiGW,	100,00	---	P, G

Program Ochrony Środowiska Powiatu Kolbuszowskiego

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
34.	Likwidacja i rekultywacja składowisk odpadów, w tym wysypiska w Kolbuszowej, Krzątce	Gmina Kolbuszowa, Gmina Majdan Królewski	2004 – 2011	programy pomocowe, fundusze strukturalne środki własne WFOŚiGW NFOŚiGW,	200,00	200,00	P, G ZK
35.	Realizacja programu rekultywacji gleb zdegradowanych na obszarach rolniczego użytkowania (w tym zalesienia)	właściciele gruntów, Powiat, Gmina	2004 - 2011	WFOŚiGW, fundusze strukturalne środki własne	50,00	100,00	P, G Zk
CEL STRATEGICZNY NR 4/2 – Ochrona kopalin							
36.	Współdziałanie organów administracji w celu zapewnienia maksymalnego wykorzystania złóż	Wojewoda, Starosta, Wójtowie	zadanie ciągłe	beznakładowo	---	---	P, G
CEL STRATEGICZNY NR 5/2 – Wzbogacanie i racjonalne użytkowanie lasów							
37.	Zachowanie biologicznej różnorodności lasów, przywracanie utraconej różnorodności biocenoz leśnych i wzbogacanie krajobrazu leśnego.	Lasy Państwowe, placówki badawcze, właściciele gruntów, Powiat, Gminy	praca ciągła	środki własne LP, WFOŚiGW, fundusze strukturalne	---	---	LP, P, G ZK
38.	Edeukacja ekologiczna w sferze wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych	Lasy Państwowe, Powiat, Gminy	praca ciągła	środki własne LP, środki pomocowe, WFOŚiGW	---	---	LP, P, G, ZK
39.	Przygotowanie podstaw do rozszerzenia zakresu zalesień, w tym weryfikacja klasyfikacji gruntów oraz ustalenie lokalizacji zalesień w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Zarząd Województwa, Lasy Państwowe, właściciele gruntów Wojewoda, Gminy	praca ciągła	budżet państwa, środki własne LP, środki pomocowe, środki własne właścicieli gruntów	---	---	LP, WG, ZW, W, G ZK
40.	Nadzór i kontrola nad zalesieniami gruntów prywatnych przeznaczonych do zalesienia oraz szkolenia właścicieli	Lasy Państwowe, Powiat, Gminy	praca ciągła	budżet państwa, środki własne LP, środki pomocowe,	---	---	LP, P, G ZK
41.	Ochrona i pielęgnacja zasobów leśnych oraz ekosystemów nieleśnych	Lasy Państwowe, właściciele gruntów, Powiat, Gminy	praca ciągła	środki własne LP, środki pomocowe, WFOŚiGW	---	---	LP, P, G, WG ZK
42.	Ochrona i odtwarzanie zbiorników wodnych oraz pozostawianie na gruntach przeznaczonych do zalesień trwałych i okresowych oczek wodnych, bagien, mokradeł	Lasy Państwowe, właściciele lasów niepaństwowych,	praca ciągła	środki własne LP, środki pomocowe	50,00	50,00	LP, WG ZK

Program Ochrony Środowiska Powiatu Kolbuszowskiego

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
43.	Doskonalenie zasad i mechanizmów użytkowania obszarów leśnych	Lasy Państwowe, właściciele lasów niepaństwowych, Powiat, Gminy	praca ciągła	środki własne LP, środki pomocowe	---	---	LP, P, G, WG ZK
44.	Doskonalenie metod aktywnego przeciwdziałania zagrożeniu przeciwpożarowemu	Lasy Państwowe, właściciele lasów niepaństwowych, Powiat, Gminy	praca ciągła	środki własne LP, środki pomocowe	---	---	LP, P, G, WG ZK
45.	Zalesienia na gruntach Lasów Państwowych oraz gruntach wycofanych z produkcji rolnej, produkcja materiału sadzeniowego	Lasy Państwowe, właściciele lasów niepaństwowych,	praca ciągła	budżet państwa, EKO-FUNDUSZ, WFOŚiGW, środki własne LP, środki pomocowe	---	---	LP, WG ZK
46.	Przebudowa drzewostanów zmienionych i uszkodzonych	Lasy Państwowe, właściciele lasów niepaństwowych, Powiat, Gminy	praca ciągła	budżet państwa, EKO-FUNDUSZ, WFOŚiGW, środki własne LP,	---	---	LP, W, P, G ZK
					481,00	568,00	
POLE STRATEGICZNE NR 4 – EDUKACJA EKOLOGICZNA, DOSTĘP DO INFORMACJI I POSZERZANIE DIALOGU SPOŁECZNEGO							
CEL STRATEGICZNY NR ¼ – Propagowanie idei ochrony środowiska w społeczeństwie							
47.	Utworzenie w urzędach administracji publicznej systemów gromadzenia i upowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie	Ministerstwo Środowiska, Wojewoda, Powiat, Gminy	2004 – 2005	budżet państwa, środki własne LP,	--5,0	---	M, W, P, G ZK
48.	Zintegrowany system teleinformatycznych wspomaganie prac badawczo rozwojowych	Wojewoda, Powiat, Gminy	2004	programy pomocowe	---	---	W, P, G ZK
49.	Stałe podejmowanie działań informacyjnych, promocyjnych i edukacyjnych w formie audycji w środkach masowego przekazu, publikacji, kursów i szkoleń	Wojewoda, Powiat, Gminy, Przedsiębiorstwa	praca ciągła	budżet państwa, budżet własny	30,00	40,00	W, P, G, PZ ZK
50.	Wprowadzanie i wdrożenie zasad dotyczących udziału pozarządowych organizacji ekologicznych w działaniach administracji na rzecz środowiska	Ministerstwo Środowiska, Wojewoda, Powiat, Gminy, WIOŚ, organizacje pozarządowe	2004 - 2005	budżet państwa, budżet własny, programy pomocowe	10,00	---	M, W, P, G, WIOŚ, OP ZK

Program Ochrony Środowiska Powiatu Kolbuszowskiego

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
51.	Dofinansowanie wybranych projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe zgodnie zobowiązującymi zasadami dofinansowywania działań w dziedzinie edukacji ekologicznej	Ministerstwo Środowiska, Wojewoda, Powiat, Gminy, WIOŚ, organizacje pozarządowe, fundusze ekologiczne	praca ciągła	budżet państwa, budżet własny, programy pomocowe, fundusze ekologiczne	8,00	20,00	M, W, P, G, WIOŚ, OZ, ZK
52	Międzygminny Program Edukacji wspierający system selektywnej zbiórki odpadów	Powiat, Gminy, szkoły, organizacje pozarządowe	2004-2006	NFOŚiGW, WFOŚiGW, programy pomocowe	---	---	G
53.	Wspieranie edukacji ekologicznej prowadzonej przez szkoły i inne jednostki organizacyjne w formie konkursów, przeglądów i innych, w tym również niekonwencjonalnych działań służących popularyzacji postaw i zachowań proekologicznych	Powiat, Gminy, szkoły, organizacje pozarządowe	praca ciągła	budżet własny, WFOŚiGW,	8,00	20,00	P, G
					31,00	80,00	
					51 106,00	82 415,00	

Objaśnienia użytych w tabeli skrótów :

M - Ministerstwo Środowiska
 R - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie
 M - Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie
 OC - Administracja obszarów chronionych,
 AR - Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
 WG - właściciele gruntów lub lasów niepaństwowych
 WIOŚ - Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska
 GDDKiA - Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
 NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 PFOŚiGW - Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 GFOŚiGW - Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 ZK - zadania koordynowane

W - Wojewoda
 G - Gminy
 P - Powiat
 LP - Lasy Państwowe
 ZD - Zarządcy Dróg
 ODR - Ośrodki Doradztwa Rolniczego
 PZ - Przedsiębiorstwa
 ZW - Zarząd Województwa
 PK - Parki krajobrazowe
 OZ - Organizacje pozarządowe
 ZCB - Zakład Ceramiki Budowlanej Biegonice
 SW - Samorząd Województwa
 ODR - Ośrodki Doradztwa Rolniczego

IV. STRESZCZENIE

„Program ochrony środowiska w powiecie kolbuszowskim” wraz z „Planem gospodarki odpadami” jest opracowaniem, które kompleksowo przedstawia politykę ekologiczną powiatu. Jest równocześnie nowym aktualnym, źródłem informacji o ekologicznych uwarunkowaniach tego terenu, ale także spisem konkretnych zadań dla organów powiatu, zaleceń dla gmin, a także wszystkich korzystających ze środowiska.

Art. 17 ust.1 ustawy Prawo ochrony środowiska stanowi, że zarząd powiatu opracowuje program ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, przy czym projekt programu powiatu winien być zaopiniowany przez zarząd województwa. Program powinien określać wymagania odnoszące się do polityki ekologicznej państwa, a w szczególności:

- cele i priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawne, ekonomiczne, społeczne.

Dla lepszej spójności z dokumentami opracowanymi na szczeblu województwa zachowano w nich układ dokumentów strukturę dokumentów stworzonych na szczeblu województwa.

Program opracowany został metodą społeczno – ekspercką przy konsultacji z członkami zespołu konsultacyjnego, pracownikami Starostwa Powiatowego, członkami Zarządu Powiatu, Burmistrzem i Wójtami, przedstawicielami nauki, szkół, przedsiębiorców, pozarządowych organizacji ekologicznych.

W ustaleniach ogólnych Programu zawarto system zarządzania nim w tym w szczególności:

- Instrumenty i narzędzia realizacji programu: prawno – administracyjne, ekonomiczno-rynkowe, instrumenty finansowe, informacyjno – edukacyjne, z zakresu organizacji, marketingu i zarządzania.
- Zasady kontroli realizacji Programu.
- Strukturę zarządzania programem.
- Procedurę weryfikacji programu.

W Programie oszacowano koszty jego realizacji wskazano źródła jego finansowania. Szacunkowe koszty realizacji Programu przyjęto na podstawie: analizy nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska i gospodarkę wodną wynikających z danych Urzędu Statystycznego w Rzeszowie za okres 1998- 2001 r., i w 2003r. informacji o wykorzystaniu i realizacji środków pomocowych w województwie podkarpackim i na tym tle w powiecie kolbuszowskim, informacji przekazanych przez zainteresowane organy administracji i innych instytucji realizujących zadania ochrony środowiska w powiecie oraz przewidywane koszty:

7. inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska zgłoszonych do realizacji w ramach Funduszu Spójności;
8. inwestycji zgłoszonych do Banku Projektów Województwa Podkarpackiego;
9. inwestycji realizowanych w ramach Kontraktu Wojewódzkiego;
10. przedsięwzięć finansowanych przez WFOŚ i GW w Rzeszowie;
11. przedsięwzięć zgłoszonych przez gminy w ramach ankietyzacji;
12. nakładów określonych w programach operacyjnych opracowywanych na poziomie wojewódzkim;

Kalkulacja kosztów realizacji Programu do 2006 r. uwzględnia możliwości zapewnienia środków finansowych ze źródeł krajowych i zagranicznych (zgodnie z “Narodowym Programem rozwoju na lata 2004-2006” i “Strategią Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006” oraz Programem Wykonawczym do II Polityki Ekologicznej Państwa).

Źródła finansowania Programu ochrony środowiska będą zróżnicowane, w zależności od rodzaju i okresu przewidywanego działania, a przede wszystkim możliwości stosowania instrumentów finansowo-ekonomicznych na poziomie krajowym.

Cele założone w Programie będą zrealizowane przy stopniowym wzroście (do 2010 r.) udziału wydatków na ochronę środowiska i gospodarkę wodną w podziale dochodu narodowego (1,2 % PKB w latach 2000-2002 do 1,7%-1,8% w latach 2007-2008 i później). Według szacunkowych kosztów dostosowawczych Polski do Unii Europejskiej, w najbliższych 10-13 latach trzeba przeznaczać na ochronę środowiska 2-3 razy więcej niż dotychczas. Realizacja programu finansowana będzie ze środków:

- publicznych, w tym:

- niepublicznych,

Podział tych środków na działania związane z ochroną środowiska odbywać się będzie zgodnie z:

5) Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego dla Funduszy Strukturalnych na lata 2004-2006".

6) Strategią Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006.

7) Programami PHARE, ISPA, oraz SAPARD (do czasu ich zakończenia).

8) Innymi, branżowymi programami, opracowanymi na poziomie krajowym i wojewódzkim oraz regulaminami funduszy krajowych.

W diagnozie stanu środowiska przedstawiono na podstawie dostępnych danych statystycznych i monitoringowych charakterystykę powiatu w tym dane dotyczące zasobów środowiska przyrodniczego i zagrożeń środowiska w poszczególnych jego komponentach. Ustalono też stan istniejący w zakresie infrastruktury ochrony środowiska ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnościekowej, w tym w również w poszczególnych gminach w odniesieniu do Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych. Ostatecznie dokonano też analizy uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych oraz wskazano najważniejsze problemy związane z ochroną środowiska w powiecie.

Na podstawie analizy Polityki ekologicznej państwa, „Programu ochrony środowiska województwa podkarpackiego”, „Strategii rozwoju powiatu kolbuszowskiego”, oraz zidentyfikowaniu mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń wynikających z diagnozy sytuacji ekologicznej w powiecie kolbuszowskim, ustalono zakres powiatowego programu ochrony środowiska i sposób jego realizacji wskazując cele i zadania w następujących polach strategicznych zgodnych z Programem wojewódzkim.

1. Pole strategiczne nr 1 - Ochrona i poprawa jakości środowiska.

2. Pole Strategiczne nr 2 - Racjonalne użytkowanie zasobów środowiska.

3. Pole strategiczne nr 4 - edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego.

W Programie wskazano terminy, koszty i źródła finansowania ustalonym w nim zadań szacując ich wielkość do 2007 na 51 106,00 tys. zł, zaś w latach 2008 - 2011 82 415,00 tys. zł.

IV.1 Podstawowe skróty użyte w opracowaniu.

RZGW	-	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie
PZMiUW	-	Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie
WIOŚ	-	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska
GDDKiA	-	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
NFOŚiGW	-	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WFOŚiGW	-	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PFOŚiGW	-	Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
GFOŚiGW	-	Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PHARE	-	Poland and Hungary Assistance in Restructuring Economies
ISPA	-	Instrument for Structural Poolicies for Preaccession Assistance
SAPARD	-	Specjalny Program Akcesyjny Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich
ERDF	-	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EAGGF	-	Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej)

IV.2. Literatura.

- Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2000 - 2006;
- Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego;
- Planu gospodarki odpadami dla województwa podkarpackiego.
- Strategia rozwoju powiatu kolbuszowskiego;
- Raport o stanie środowiska województwa podkarpackie rok 2002 i 2003
- Rocznik statystyczny województwa podkarpackiego 2000 r.;
- Raport z Narodowego spisu powszechnego ludności i Powszechnego spisu rolnego – województwo podkarpackie 2002 r.